

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Π.Μ.Σ. ΜΕ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ,
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

*ΘΕΜΑ: «Οι Μετανασταντικές ροές και οι Επιπτώσεις τους σε τοπικό επίπεδο:
Το παράδειγμα της Κορινθίας»*

ΝΟΥΤΣΟΥ ΜΑΡΙΑ

2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
---------------	---

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

<i>A. Οι θεωρίες για τις μεταναστευτικές ροές</i>	
<i>i. Οικονομικές θεωρίες.....</i>	<i>8</i>
<i>ii. Νεότερες οικονομικό-κοινωνικές θεωρίες της μετανάστευσης.....</i>	<i>9</i>
<i>iii. Οι θεωρίες του μεταναστευτικού σχηματισμού.....</i>	<i>10</i>
<i>iv. Η κοινωνιολογική προσέγγιση.....</i>	<i>12</i>
<i>v. Ιστορικές και θεσμικές προσεγγίσεις.....</i>	<i>14</i>
<i>vi. Η φεμινιστική προσέγγιση.....</i>	<i>15</i>
<i>vii. Αριστερές κοινωνικό-οικονομικές προσεγγίσεις.....</i>	<i>16</i>
<i>viii. Η διεθνική οπτική της μετανάστευσης.....</i>	<i>17</i>
<i>B. Υπολογισμοί και αναλύσεις για τον αριθμό των μεταναστών:</i>	
<i>i. σε διεθνές επίπεδο.....</i>	<i>19</i>
<i>ii. στην Ελλάδα.....</i>	<i>21</i>
<i>iii. στο Νομό Κορινθίας.....</i>	<i>25</i>
<i>Γ. Τα πολυπαρογοντικά αίτια της μετανάστευσης</i>	
<i>i. Οικονομικοί παράγοντες.....</i>	<i>31</i>
<i>ii. Γεωπολιτικοί και δημογραφικοί παράγοντες.....</i>	<i>32</i>
<i>iii. Πολιτικοί και θεσμικοί παράγοντες.....</i>	<i>33</i>
<i>iv. Κοινωνικοί και πολιτισμικοί παράγοντες στην χώρα προέλευσης.....</i>	<i>33</i>

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

<i>A. Οικονομικές επιπτώσεις της μετανάστευσης προς την Ελλάδα</i>	
<i>i. Σχέσεις και αλληλεπιδράσεις εισροής μεταναστών και οικονομικής ανάπτυξης.....</i>	<i>35</i>
<i>ii. Η συμμετοχή τους στο εργατικό δυναμικό και πως συνέβαλαν στην αύξηση της αγροτικής παραγωγής και στην αναζωογόνηση της ελληνικής υπαίθρου.....</i>	<i>37</i>
<i>iii. Η παράταση βιωσιμότητας και η ενίσχυση επιχειρήσεων του δευτερογενή και του τριτογενή τομέα.....</i>	<i>38</i>
<i>iv. Σχέσεις και αλληλεπιδράσεις εισροής μεταναστών στην κατανάλωση και την αποταμίευση.....</i>	<i>39</i>
<i>v. Σχέσεις και αλληλεπιδράσεις εισροής μεταναστών με την κοινωνική ασφάλιση.....</i>	<i>41</i>
<i>B. Σχέσεις και αλληλεπιδράσεις μεταναστευτικών ροών με την αγορά εργασίας και την κατανομή του εισοδήματος. Η ένταξή τους στην κοινωνία</i>	
<i>i. Η επίδραση της εισροής μεταναστών στην αγορά εργασίας. Απασχόληση των αλλοδαπών και απασχόληση των γηγενών.....</i>	<i>43</i>
<i>ii. Σχέσεις και αλληλεπιδράσεις εισροής μεταναστών στην κατανομή του εισοδήματος και στους μισθούς.....</i>	<i>46</i>
<i>iii. Η επίδραση της εισροής μεταναστών στην ανεργία.....</i>	<i>46</i>
<i>iv. Κοινωνική ενσωμάτωση και κοινωνικός αποκλεισμός των μεταναστών.....</i>	<i>48</i>
<i>v. Σχέσεις και αλληλεπιδράσεις της εισροής μεταναστών με παθολογικά κοινωνικά φαινόμενα.....</i>	<i>49</i>
<i>Γ. Δημογραφικές επιπτώσεις της μετανάστευσης</i>	
<i>i. Μετανάστευση και μέγεθος πληθυσμού.....</i>	<i>51</i>
<i>ii. Η επίδραση της εισροής μεταναστών στη δομή του πληθυσμού της χώρας υποδοχής κατά φύλο και ηλικίες.....</i>	<i>53</i>
<i>iii. Η επίδραση της εισροής μεταναστών στο μαθητικό πληθυσμό και αναφορά στο παράδειγμα του Νομού.....</i>	<i>54</i>
<i>iv. Η επίδραση της εισροής μεταναστών με δημογραφικά φαινόμενα.....</i>	<i>56</i>
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	59
Βιβλιογραφία.....	61
Παράρτημα.....	64

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ελλάδα βρίσκεται εδώ και δυο δεκαετίες περίπου αντιμέτωπη με τα πολύπλοκα ζητήματα της διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών και της οικονομικής και κοινωνικής ένταξης των μεταναστών, ζητήματα βέβαια, που χαρακτηρίζουν όλες τις χώρες υποδοχής μεταναστών. Ο σχεδιασμός αποτελεσματικών πολιτικών για τη μετανάστευση και η αποφυγή των προβλημάτων που συχνά τη συνοδεύουν, αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που γνωρίζει σήμερα η Ελλάδα. Αυτό για να μπορέσει να συμβεί με αποτελεσματικό τρόπο, χρειάζεται να γνωρίζουμε τις πολύπλοκες και διαφορετικές πτυχές του μεταναστευτικού φαινομένου, τον αντίκτυπο της παρουσίας των μεταναστών στην ελληνική οικονομία και κοινωνία, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες καθώς και τους παράγοντες που επηρεάζουν την οικονομική και κοινωνική τους ένταξη.

Στην μεταπτυχιακή διατριβή που ακολουθεί θα προσπαθήσουμε να γνωρίσουμε τον ρόλο του μετανάστη στην Ελληνική κοινωνία και στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και να προσεγγίσουμε το φαινόμενο της μετανάστευσης σε τοπικό επίπεδο αναλύοντας τις επιπτώσεις του συγκεκριμένου φαινομένου στον Νομό Κορινθίας.

Η μεταπτυχιακή διατριβή ξεκινά με το πρώτο μέρος, όπου στόχος του είναι να παρουσιαστούν οι σημαντικότερες θεωρίες που προσπαθούν να αναλύσουν το συγκεκριμένο φαινόμενο, δεδομένου ότι αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης από πολλούς επιστήμονες διαφόρων επιστημονικών κλάδων όπως: κοινωνιολόγων, οικονομολόγων περιβαλλοντολόγων, ψυχολόγων γεωγράφων και άλλων πολλών. Η παρουσίαση της επικρατούσας κατάστασης στην Ευρώπη και την Ελλάδα κρίνεται απαραίτητη, αφού με αυτό τον τρόπο θα γίνουν κατανοητές οι διαστάσεις του συγκεκριμένου φαινομένου. Μέσα από την ανάλυση που θα ακολουθήσει θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε τους προσδιοριστικούς κοινωνικούς, οικονομικούς, δημογραφικούς, πολιτισμικούς και πολιτικούς παράγοντες

που καθορίζουν την εισροή μεταναστών, καθώς και τις σχέσεις και τις αλληλεπιδράσεις της μεταναστευτικής αυτής κίνησης με τον πληθυσμό.

Στη συνέχεια, στο δεύτερο μέρος θα προσπαθήσουμε μέσα από μια μακροοικονομική και μακροκοινωνιολογική ανάλυση, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στις σχέσεις και στην αλληλεπίδραση της εισροής μεταναστών με την οικονομία και την οικονομική ανάπτυξη, τόσο στην χώρα υποδοχής όσο και στη χώρα προέλευσης να εμβαθύνουμε στο συγκεκριμένο ζήτημα.

Εδώ, θα πρέπει να τονίσουμε ότι τα στοιχεία που προέκυψαν από την έρευνα σε επίπεδο Νομού, χρησιμοποιούνται σε βασικά σημεία της συγκεκριμένης διατριβής, βοηθώντας μας να κατανοήσουμε την κατάσταση που επικρατεί στο Νομό Κορινθίας.

Η Μετανάστευση δεν αποτελεί νέο φαινόμενο. Αποτελεί ένα από τα παλαιότερα και σημαντικότερα ιστορικά γεγονότα που όλες σχεδόν οι χώρες έχουν αντιμετωπίσει, είτε ως χώρες προέλευσης, είτε ως χώρες υποδοχής των μεταναστών. Η μετανάστευση αποτελεί λοιπόν, παγκόσμιο φαινόμενο και μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις τις τελευταίας δεκαετίας του 20ού αιώνα και της πρώτης του 21ου αιώνα. Η σημαντική αύξηση των πληθυσμιακών μετακινήσεων που έχει διεθνώς παρατηρηθεί, συνοδεύεται από διαφοροποιήσεις σχετικά με τη χώρα εγκατάστασης των μεταναστών.

Η μετανάστευση προς την Ευρώπη είναι κυρίως φαινόμενο που εμφανίστηκε μετά τον πόλεμο. Πιο συγκεκριμένα, αμέσως μετά τον πόλεμο, οι χώρες που έφυγαν από το καθεστώς της αποικιοκρατίας είναι οι πρώτες που στέλνουν σημαντικά μεγέθη μεταναστών στην Ευρώπη. Στη συνέχεια, την δεκαετία του '60, λόγω της αυξημένης ζήτησης για φτηνό εργατικό δυναμικό στις χώρες όπου γίνεται προσπάθεια για οικονομική ανασυγκρότησης τους παρατηρούνται μεγάλες μεταναστευτικές ροές. Περίπου, 30 εκατομμύρια εργάτες χρειάστηκε να μετακινηθούν προς την Ευρώπη καθιστώντας τον Μετανάστη τον «έβδομο άνθρωπο» αφού ένας στους επτά Ευρωπαίους ήταν ξένος στον τόπο του¹.

Στη συνέχεια, μετά την κρίση του πετρελαίου της δεκαετίας του '70 και την οικονομική ύφεση που προκλήθηκε, οι χώρες υποδοχής μεταναστών της Ευρώπης ακολούθησαν μια πολύ πιο αυστηρή μεταναστευτική πολιτική, με αποτέλεσμα να ενισχύσουν την παράνομη μετανάστευση και να προσφύγουν στην εύρεση άλλων λύσεων όπως αυτή του πολιτικού ασύλου. Φτάνοντας στην δεκαετία του '90, μια σειρά από παράγοντες όπως η παγκοσμιοποίηση, η κατάρρευση των καθεστώτων της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, οι συγκρούσεις γύρω από τον χώρο των Βαλκανίων, οι περιβαντολογικές κρίσεις η δημογραφική γήρανση και μεταβολές στην διάρθρωση της οικονομίας είχαν σαν αποτέλεσμα να μεταβληθεί ο χώρος της Ευρώπης, ως χώρος υποδοχής μεταναστών καθώς και των μεταναστευτικών ροών.

¹Ξενοφών Κοντιάδης/Θεόδωρος Παπαθεοδώρου, (επιμέλεια) Η μεταρρύθμιση της μεταναστευτικής πολιτικής. Αθήνα 2007. Χαράλαμπος Κασίμης. Οι διαστάσεις του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ευρώπη και οι αντιφάσεις της μεταναστευτικής πολιτικής, σελ.169

Σύμφωνα με μελέτη του Spencer (2003) την περασμένη δεκαετία ο αριθμός των υπηκόων τρίτων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση ανήλθε στο 4% περίπου των κατοίκων της, ήτοι σε 14 εκατομμύρια καθιστώντας τους μετανάστες ως τον κύριο παράγοντα πλυθησμιακών μεταβολών στην Ευρώπη². Πέρα από αυτό, πολλές χώρες που είχαν λειτουργήσει παραδοσιακά ως χώρες προέλευσης μεταναστών ,μετατράπηκαν σε χώρες υποδοχής. Οι χώρες της Νότιας Ευρώπης, ενώ στην αρχή ξεκίνησαν σαν ένα προθάλαμο που θα τους βοηθούσε να μετακινηθούν στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης κατέληξαν να είναι ο τελικός προορισμός τους.

Στις χώρες υποδοχής, ποτέ στο παρελθόν η μετανάστευση που παρατηρείται με διαφορετικά χαρακτηριστικά κάθε φορά, δεν απασχόλησε τόσο έντονα τις πολιτικές των κρατών. Το φαινόμενο της εισροής μεταναστών παρουσιάζει ορισμένες ομοιότητες στις χώρες που έχουν μακρόχρονο μεταναστευτικό παρελθόν, αλλά και σημαντικές διαφορές. Παραδείγματος χάρη, η παράνομη μετανάστευση καθώς και η θηλωκοποίηση της μετανάστευσης αποτελούν βασικές ομοιότητες σε όλα τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ενώ αντίστοιχα σε όλες τις χώρες υποδοχής μεταναστών το πολιτισμικό κοινωνικό και οικονομικό παρελθόν των μεταναστών και των προσφύγων είναι διαφορετικό, όπως διαφορετικές είναι και οι προσδοκίες για τη ζωή τους.

Η μεταναστευτική κίνηση από και προς την Ελλάδα είναι ένα φαινόμενο διαχρονικό. Διαδοχικά κύματα αποδημίας από τη χώρα δημιούργησαν τον απόδημο Ελληνισμό με αποτέλεσμα να υπάρχουν σε πολλές χώρες Έλληνες 1 ης ,2 ης ,3 ης και 4 ης γενιάς .Σύμφωνα με εκτιμήσεις, ο αριθμός των απόδημων Ελλήνων ανέρχεται σε 4- 6 εκατομμύρια διασκορπισμένα σε 92 χώρες, όπου υπάρχουν σήμερα Ελληνικές παροικίες³. Από την δεκαετία όμως του '90, η Ελλάδα εξελίσσεται από χώρα αποστολής μεταναστών σε χώρα υποδοχής. Από τη δεκαετία του '90, μέχρι τα μέσα της πρώτης δεκαετίας του 21 ου αιώνα παρατηρείται στη Ελλάδα έξαρση της ροής μεταναστών. Επίσης, η χώρα μας είναι χώρα διέλευσης μεταναστών και προσφύγων που έχουν προορισμό άλλα κράτη.

Ένας από τους σημαντικότερους λόγους, που οδηγήθηκε η χώρα μας σε αυτή την κατάσταση ,είναι η κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων στην Ανατολική Ευρώπη και τα Βαλκάνια. Οι μετακινούμενοι πληθυσμοί περιλαμβάνουν αλλογενείς ή ομογενείς, παλινοστούντες ή επαναπατριζόμενους αλλά και πρόσωπα τα οποία κατείχαν ή κατέχουν ακόμα την Ελληνική ιθαγένεια. Προέρχονται κυρίως από την πρώην ΕΣΣΔ και τις λοιπές ανατολικές χώρες και τα Βαλκάνια, ενώ το άνοιγμα των

---

² Ξενοφών Κοντιάδης/Θεόδωρος Παπαθεοδώρου (επιμέλεια) .Η μεταρρύθμιση της μεταναστευτικής πολιτικής. Παπαζήσης 2007. Χαράλαμπος Κασίμης Οι διαστάσεις του μεταναστευτικού φαινομένου φαινομένου στην Ευρώπη και οι αντιφάσεις της μεταναστευτικής πολιτικής. σελ. 170

³ Ήρα Έμκε-Πουλοπούλου. Η μεταναστευτική πρόκληση. Παπαζήσης 2007, σελ. 93

συνόρων Αλβανίας-Ελλάδας στις αρχές της δεκαετίας του '90, προκάλεσε τεράστιο κύμα μεταναστών. Εδώ, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η χώρα μας δεν ήταν έτοιμη να αντιμετωπίσει την νέα κατάσταση, δεδομένου ότι δεν υπήρχε η κατάλληλη υποδομή για την υποδοχή των μεταναστών και βέβαια το κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο το οποίο θα διασφάλιζε την είσοδο και την παραμονή τους στην χώρα.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

A. Οι θεωρίες για τις μεταναστευτικές ροές: i. Οικονομικές Θεωρίες

Σύμφωνα, με την *κλασική* οικονομική θεωρία που κύριος εκπρόσωπος της είναι ο A.Smith (1776) η απομάκρυνση των εμποδίων από την κινητικότητα της εργασίας είναι αναγκαία δεδομένου ότι, έτσι θα αυξηθεί η γενική ευημερία μέσω του διεθνούς καταμερισμού της εργασίας⁴.

Το 1885 ο Άγγλος γεωγράφος G.Ravenstein, εκπροσωπώντας την *νεοκλασική θεωρία*, διατύπωσε τους νόμους της μετανάστευσης που αναφέρονται στον οικονομικό χαρακτήρα, τις διαδοχικές φάσεις και την επιλεκτικότητα του φαινομένου στα χαρακτηριστικά των μεταναστών. Συγκεκριμένα, παρατήρησε ότι «ο αριθμός των μεταναστών σε ένα ορισμένο τόπο εγκατάστασης αυξάνει αντιστρόφως ανάλογα με την απόσταση και ευθέως ανάλογα με το μέγεθος του πληθυσμού του τόπου καταγωγής⁵». Σε μια μεταγενέστερη ανάλυση του, υπογραμμίζει ότι κυρίαρχο αίτιο της μετανάστευσης, είναι ο υπερπληθυσμός μιας περιοχής, ενώ υπάρχουν ανεκμετάλλευτοι πόροι που μπορούν να προσφέρουν ικανοποιητικά αμειβόμενη εργασία. Βέβαια, βασικό κίνητρο των ανθρώπων που μετακινούνται με βάση τη θεωρία αυτή είναι η επιθυμία τους να βελτιώσουν την οικονομική τους κατάσταση.

Στη συνέχεια, θα πρέπει να αναφερθούμε στην *θεωρία της προσφοράς και ζήτησης*, η οποία αποτελεί την βάση της νεοκλασικής οικονομικής προσέγγισης. Η *έκλειψη εργατικού δυναμικού σε μία περιοχή μπορεί να καλυφθεί από το εργατικό δυναμικό που προέρχεται από μια άλλη περιοχή που ο πληθυσμός είναι αρκετός*. Βέβαια η θεωρία προσπαθεί να συνδυάσει και να ερμηνεύσει πως τα αίτια που οδηγούν στη μετανάστευση επηρεάζουν την συμπεριφορά των ανθρώπων που μεταναστεύουν.

Η θεωρία των Harris και Todaro αναφέρεται στους οικονομικούς λόγους της μετανάστευσης που συνδέονται με τη διαφορά μισθών της χώρας υποδοχής και της χώρας προέλευσης. Οι μισθοί αυξάνουν στις χώρες

---

⁴ Ηρα Έμκε-Πουλοπούλου, Η μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης 2007, σελ. 118

⁵ Ηρα Έμκε-Πουλοπούλου, Η μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης 2007, σελ. 118

προέλευσης ενώ η προσφορά εργασίας μειώνεται. Αντίστροφα, στις χώρες υποδοχής οι μισθοί μειώνονται και η προσφορά εργασίας αυξάνεται.

Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα ,στις χώρες υποδοχής όπου υπάρχει μεγάλη προσφορά φτηνής εργασίας να έχουμε μείωση των μισθών, τη χειροτέρευση των συνθηκών εργασίας και την απώλεια απασχόλησης των γηγενών. Η μετανάστευση έχει αρνητικές συνέπειες στην χώρα υποδοχής δεδομένου ότι αυξάνει το πρόβλημα της ανεργίας στις αστικές κυρίως περιοχές.

Η ανάλυση που κάνουν οι Hatton-Williamson, επισημαίνει ότι οι μεταναστευτικές ροές όταν δεν περιορίζονται επηρεάζονται από α) τις διαφορές των μισθών ανάμεσα στις χώρες υποδοχής και προέλευσης, β) το ποσοστό φυσικής αύξησης του πληθυσμού 2 δεκαετίες πριν τις μεταναστευτικές ροές, γ)το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που απασχολείται στη γεωργία δ) το προϋπάρχον μεταναστευτικό απόθεμα στις χώρες υποδοχής και ε)τα προϋπάρχοντα ποσοστά αποδημίας⁶.

Η θεωρία του *κόστους –οφέλους* επισημαίνει ότι η εισροή μεταναστών προκαλεί κέρδος στην κατά κεφαλή παραγωγή της χώρας υποδοχής ,αλλά η κατανομή του οφέλους είναι άνιση και εξαρτάται από τη διάρθρωση των ειδικοτήτων του εργατικού δυναμικού⁷. Οι παράγοντες που προκαλούν οφέλη μπορούν επίσης να δημιουργήσουν κόστος, π.χ. η μετανάστευση εγκεφάλων η οποία θεωρείται απώλεια για την χώρα αποστολής για την χώρα υποδοχής θεωρείται κέρδος. Επιπλέον, για τον γηγενή πληθυσμό η παρουσία των μεταναστών επέδρασε θετικά στην ευημερία του, γιατί με αυτό τον τρόπο οδηγήθηκαν στην ταχύτερη βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής τους θέσης κάνοντας πιο ευχάριστη την εργασία τους.

Τέλος, η θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου η οποία αποτελεί παραλλαγή της θεωρίας του κόστους –οφέλους , επισημαίνει ότι η εκπαίδευση αυξάνει την παραγωγικότητα της εργασίας, δεδομένου ότι αποτελεί επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο.

ii. Νεότερες οικονομικό-κοινωνικές θεωρίες της μετανάστευσης

Σύμφωνα με τη θεωρία της *κατάτμησης της αγοράς εργασίας* ή της *δυναμικής αγοράς εργασίας* η αγορά εργασίας διακρίνεται σε δυο τομείς: α) τον «κεντρικό πυρήνα» ο οποίος προορίζεται για τους γηγενείς και περιλαμβάνει το Δημόσιο, τις Δημόσιες και τις μεγάλες ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Στο τομέα αυτό οι μισθοί των εργαζομένων είναι ιδιαίτερα υψηλοί τα δικαιώματα των ασφαλισμένων δεν αμφισβητούνται οι συνθήκες υγιεινής

⁶ Ηρα Έμκε-Πουλοπούλου, Η μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης 2007, σελ. 121

⁷ Ηρα Έμκε-Πουλοπούλου, Η μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης 2007, σελ. 121

και εργασίας είναι ικανοποιητικές υπάρχουν προοπτικές εξελίξεις, σταθερότητα στην απασχόληση και μικρή πιθανότητα ανεργίας και β) τον «περιφερειακό τομέα» που χαρακτηρίζεται από χαμηλές αμοιβές, ανύπαρκτα κοινωνικά δικαιώματα, εργασιακή αβεβαιότητα, χαμηλή επαγγελματική ανέλιξη, ανθυγιεινό περιβάλλον εργασίας. Εργασίες χαμηλού κοινωνικού κύρους μεγάλη πιθανότητα ανεργίας και παραβίαση της εργατικής νομοθεσίας. Εκεί, απασχολείται και το μεγαλύτερο μέρος του αλλοδαπού εργατικού δυναμικού. Η κίνηση από τον έναν τομέα στον άλλο συμβαίνει σπάνια.

Η νέα διατύπωση της νεοκλασικής θεωρίας, η οποία εκφράζεται από τον καθηγητή του πανεπιστημίου του Χάρβαρντ G.Borjas, υποστηρίζει ότι η μετανάστευση δημιουργεί κερδισμένους και χαμένους μεταξύ των γηγενών και ότι οι χαμένοι και οι κερδισμένοι ανήκουν σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες⁸. Οι μετανάστες συμβάλουν στην αύξηση του αριθμού των εργαζομένων στην οικονομία στη χώρα υποδοχής με αποτέλεσμα την αύξηση του ανταγωνισμού στην αγορά εργασίας και τη μείωση των μισθών των γηγενών. Η μετανάστευση έχει επίσης επιπτώσεις στην παραγωγικότητα της εργατικής δύναμης των ντόπιων επιχειρήσεων στη χώρα. Πέρα όμως από τα οφέλη που μπορεί να έχει η χώρα υποδοχής, υπάρχει και κόστος ιδιαίτερα τώρα σε σύγκριση με τις μεταναστευτικές ροές του παρελθόντος και αυτό γιατί τα νέα κύματα μετανάστευσης επιδεικνύουν περιορισμένη κοινωνική κινητικότητα και μικρότερη ικανότητα αναβάθμισης των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους.

iii. Οι θεωρίες του μεταναστευτικού σχηματισμού

Η θεωρία των φάσεων της μεταπολεμικής μετανάστευσης διακρίνει 3 ρεύματα εισόδου με κοινές τάσεις: α) Τις αγγλόφωνες κοινωνίες υποδοχής και αναφέρεται κυρίως στην Αυστραλία, στο Καναδά στη Νέα Ζηλανδία και στις Η.Π.Α. Οι χώρες αυτές έχουν πλούσια εμπειρία σε θέματα μετανάστευσης και το ζήτημα της μετανάστευσης σπάνια βρίσκεται στο επίκεντρο του πολιτικού διαλόγου. β) Τα Ευρωπαϊκά κράτη, όπως Γαλλία, Γερμανία, Ολλανδία, Βρετανία, Σουηδία και Ελβετία τα οποία αντιμετώπισαν ουσιαστικά το φαινόμενο της μετανάστευσης στο δεύτερο μισό του 20 ου αιώνα. Τα περισσότερα από αυτά, δεν αποδέχονται την είσοδο μεταναστών ως επιθυμητή ή αναγκαία για αυτό το λόγο, αποτελεί και ένα θέμα έντονης αντιπαράθεσης στο εσωτερικό τους. γ) Το καθεστώς της Νότιας Ευρώπης και αναφέρεται κυρίως στην Ελλάδα την Ιταλία την Πορτογαλία και την Ισπανία που από την δεκαετία του '60 μέχρι και την δεκαετία του '90 μετατράπηκαν από χώρες αποστολής μεταναστών σε χώρες υποδοχής. Το γεγονός αυτό, έχει σαν αποτέλεσμα να μην έχει

⁸ Ήρα Έμκε-Πουλοπούλου. Η μεταναστευτική πρόκληση. Παλαζήσης 2007, σελ. 128

διαμορφωθεί μια ολοκληρωμένη άποψη για την στάση των κομμάτων ,των ομάδων πίεσης και της κοινής γνώμης.

Συνεχίζοντας, θα αναφερθούμε στη *θεωρία του μεταναστευτικού μετασχηματισμού στις χώρες της Νότιας Ευρώπης*. Το 1987, ξεκινά η πρώτη ολοκληρωμένη προσπάθεια ανάλυσης του φαινομένου της νέας μετανάστευσης προς τις χώρες της Νότιας Ευρώπης και συγκεκριμένα, προς την Ιταλία την Ελλάδα την Ισπανία και την Πορτογαλία. Τα βασικότερα χαρακτηριστικά τους είναι: ο ανεπίσημος χαρακτήρας των μεταναστεύσεων, ο μεγάλος αριθμός των εθνικοτήτων των μεταναστών και των χωρών αποστολής, ο κεντρικός ρόλος που παίζει η παραοικονομία και οι ανεπίσημες αγορές εργασίας σε όλες τις χώρες της αυτές και βέβαια η έλλειψη μεταναστευτικής πολιτικής. Τα χαρακτηριστικά αυτής της νέας μετανάστευσης είναι τα εξής: α) Οι πολλές εθνικότητες μεταναστών. Οι νέοι μετανάστες προέρχονται από όλα τα μέρη του αναπτυσσόμενου κόσμου καθώς και από την Ανατολική Ευρώπη σε αντίθεση με την κατάσταση στις χώρες της Βόρειας Ευρώπης που οι βιομηχανικοί κ μετανάστες προέρχονταν από τις Μεσογειακές χώρες. β) Η πρόσφατη μετανάστευση προς την Νότια Ευρώπη χαρακτηρίζεται από ασυμμετρία των δυο φύλων. γ) Η γεωγραφική και η κοινωνική προέλευση των μεταναστών είναι διαφορετικές. δ) Υπάρχει μεγάλος αριθμός μη κανονικών μεταναστών στη σύγχρονη μετανάστευση προς τη Νότια Ευρώπη.

Η *θεωρία της μη κανονικής μετανάστευσης* η οποία αναλύεται κυρίως από τον Stobbe⁹ το 2000 προσπαθεί να απαντήσει στο ερώτημα, αν οι παράνομες μεταναστευτικές ροές συνδέονται μεταξύ τους. Δηλαδή, προσπαθεί να απαντήσει στο ερώτημα *αν η νόμιμη μετανάστευση προκαλεί την παράνομη*. Τα βασικά χαρακτηριστικά της θεωρίας αυτής είναι τα εξής: α) οι μετανάστες χωρίς τα απαιτούμενα έγγραφα στηρίζονται περισσότερο στις υπηρεσίες των άτυπων δικτύων μετανάστευσης τα οποία αναλαμβάνουν την είσοδο και την διαμονή των παράνομων μεταναστών. β) Οι παράγοντες προσέλκυσης και η αλληλεξάρτηση ανάμεσα στην χώρα αποστολής και τη χώρα υποδοχής μέσω οικονομικών, πολιτικών στρατιωτικών δεσμών εξηγούν τη μετακίνηση των μεταναστών, άσχετα με το αν είναι επιθυμητοί στη χώρα αποστολής. γ) οι διμερείς συμφωνίες για το ταξίδι, χωρίς θεώρηση των τουριστών οδηγεί πολλές φορές στην διέλευση παράνομων εργαζομένων. δ) Στη χώρα υποδοχής, οι μη κανονικοί μετανάστες δεν ενσωματώνονται με τον ίδιο τρόπο όπως οι νόμιμοι. Αυτό το καθεστώς παρανομίας, δεν τους αφήνει να έχουν πρόσβαση στο σύστημα υγείας, εκπαίδευσης, γενικότερα στις δημόσιες υπηρεσίες με αποτέλεσμα οι σχέσεις των ανθρώπων αυτών να περιορίζονται στο στενό οικογενειακό περιβάλλον και σε λίγους φίλους απλά και μόνο για να μην τραβήξουν την προσοχή των Αρχών.

⁹ Ήρα Έμκε-Πουλοπούλου, Η μεταναστευτική πρόκληση. Παλαζήσης 2007, σελ. 138

Ακολουθεί η θεωρία της διαχείρισης της μετανάστευσης και της παλιννόστησης, όπου σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης οι κύριοι τομείς της διαχείρισης της μετανάστευσης είναι :α)μετανάστευση και ανάπτυξη, β) διευκόλυνση της μετανάστευσης, γ) ρύθμιση της μετανάστευσης, δ)αναγκαστική μετανάστευση. Σύμφωνα με την συγκεκριμένη θεωρία, Διεθνείς φορείς και όχι μόνο η Ευρωπαϊκή ένωση παίζουν σημαντικό ρόλο στην χάραξη μεταναστευτικής πολιτικής σε εθνικό επίπεδο. Η αδυναμία αξιόπιστης μέτρησης και καταγραφής των μεταναστών είναι ένας από τους λόγους που καθιστά την διαχείριση των μεταναστευτικών ροών στην Ευρώπη ιδιαίτερα δύσκολη. Για αυτό το λόγο, η αποτελεσματική διαχείριση τους προϋποθέτει την ύπαρξη αποκεντρωμένων και αποτελεσματικών διοικητικών σχημάτων υποδοχής υποστήριξης και την άσκηση συντονισμένης πολιτικής.

Η θεωρία της μηδενικής μετανάστευσης η οποία διατυπώθηκε στην Ευρώπη την δεκαετία του '80, όπου κοινωνικά προβλήματα όπως η ανεργία ήταν σε έξαρση , προτάθηκε ως λύση στο πρόβλημα αυτό. Βέβαια , τα τελευταία χρόνια διαπιστώνεται πως όχι μόνο δεν στάθηκε δυνατό να επιτευχθεί ο στόχος αυτός αλλά απεδείχθει πως δεν είναι και ο επιθυμητός. Τέλος, η θεωρία της διόγκωσης της μετανάστευσης επισημαίνει ότι, όσο βελτιώνεται με ταχύ ρυθμό μια λιγότερο αναπτυγμένη χώρα σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο, δηλαδή όταν συμβαίνει αύξηση των ξένων επενδύσεων, απελευθέρωση του εμπορίου, εξωτερική βοήθεια, μεταναστευτικά εμβάσματα, παλιννόστηση εγκεφάλων και καλύτερη διακυβέρνηση τόσο όλα αυτά καταλήγουν σε διόγκωση της μετανάστευσης.

iv. Η κοινωνιολογική προσέγγιση

Οι κοινωνιολογικές ερμηνείες που αφορούν την μετανάστευση δίνουν έμφαση στο κοινωνικό και στο πολιτισμικό κεφάλαιο. Το κοινωνικό κεφάλαιο αναφέρεται στις διασυνδέσεις που μπορεί να έχει κάποιος, έτσι ώστε να μεταναστεύσει με ασφάλεια και με όσο το δυνατό χαμηλό κόστος. Το πολιτισμικό κεφάλαιο αντίστοιχα, αναφέρεται στη γνώση άλλων κοινωνιών και ευκαιριών που προσφέρουν καθώς και στην πληροφόρηση για την μετανάστευση και εξεύρεση εργασίας. Η πρώτη θεωρία που θα αναλύσουμε με βάση την κοινωνιολογική προσέγγιση είναι αυτή της προσέλκυσης απόθησης. Η συγκεκριμένη θεωρία χρησιμοποιήθηκε αρχικά από τους οικονομολόγους οι οποίοι έδωσαν ιδιαίτερη έμφαση στην ανάλυση των οικονομικών παραγόντων που οδηγούν κάποιον στην απόφαση να μεταναστεύσει, αλλά δεν εξηγούν άλλους βασικούς παράγοντες όπως η ανάγκη φυγής από μία χώρα όπου απειλείται η ζωή, το κλίμα η ανάγκη εξεύρεσης συζύγου και τα λοιπά. Οι παράγοντες που προσελκύουν κάποιον να μεταναστεύσει είναι ποιο σημαντικοί για τα άτομα που μεταναστεύουν με τη θέληση τους και γίνονται δεκτά από την χώρα υποδοχής, ανάλογα με την

ηλικία την εκπαίδευση και την ειδίκευση που μπορεί να έχουν. Αντίθετα, οι παράγοντες απώθησης συχνά αφορούν άτομα τα οποία εγκαταλείπουν την χώρα τους παρά την θέληση τους.

Στη συνέχεια, άλλη μια σημαντική προσέγγιση του μεταναστευτικού φαινομένου γίνεται από την *θεωρία της ενσωμάτωσης και την προσαρμογή των μεταναστών στη χώρα και την κοινωνία υποδοχής*. Ο Berry¹⁰ προτείνει ένα μοντέλο των πιθανών τακτικών προσαρμογής το οποίο αναφέρεται σε 4 εναλλακτικές μορφές ενσωμάτωσης στην κοινωνία υποδοχής: α) στην ενσωμάτωση συμφωνά με την οποία το άτομα εντάσσεται σταδιακά στην κοινωνία υποδοχής διατηρώντας την εθνική του ταυτότητα και εξελίσσεται σε αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνίας που ζει β) στην αφομοίωση, που έχει να κάνει με την συγχώνευση μεταναστών μέσα στην κοινωνία με τέτοιο μονομερή τρόπο έτσι ώστε οι μετανάστες να εγκαταλείπουν σταδιακά τα γλωσσικά τα πολιτισμικά και τα κοινωνικά τους χαρακτηριστικά. γ) στον διαχωρισμό και δ) στην περιθωριοποίηση. Στη συνέχεια ο Vermeulen¹¹ αναλύει τα τρία μοντέλα ενσωμάτωσης: του διαφορικού αποκλεισμού ή Γερμανικό, το αφομοιωτικό ή Γαλλικό και το πολυπολιτισμικό η Καναδικό το οποίο θεωρείται ότι στην Ευρώπη αντιπροσωπεύεται από την Σουηδία και σε μικρότερο βαθμό από την Ολλανδία και τη Βρετανία. Τα παραπάνω μοντέλα δεν είναι δυνατό να εφαρμοστούν στην Νότια Ευρώπη, δεδομένου ότι τα μοντέλα πολιτικής των κρατών αυτών βρίσκονται ακόμα σε αρχικό στάδιο.

Μια άλλη σημαντική θεωρία, είναι αυτή του *δικτύου ή του κοινωνικού κεφαλαίου*. Τα δίκτυα μετανάστευσης αναπτύσσουν δεσμούς ανάμεσα στις κοινότητες των χωρών προέλευσης και των χωρών υποδοχής και βασίζονται σε συγγενικούς δεσμούς και σχέσεις φιλίας. Στη χώρα υποδοχής, η μετανάστευση επηρεάζεται από την ύπαρξη οικογενειακών και κοινωνικών σχέσεων με άτομα που έχουν ήδη μεταναστεύσει. Τα δίκτυα μειώνουν το κόστος και τους κινδύνους της μετανάστευσης και θεωρούνται κοινωνικό κεφάλαιο. Βοηθούν στην εξεύρεση εργασίας, δίνουν ακόμη και οικονομική βοήθεια, δημιουργούν ιδιωτικές ή εθελοντικές οργανώσεις που παρέχουν μεταφορά, κατοικία νομικές και άλλες υπηρεσίες,

Τέλος, άλλη μια σημαντική θεωρία της κοινωνιολογικής προσέγγισης που προσπαθεί να ερμηνεύσει και να αναλύσει το φαινόμενο αυτό είναι αυτή που τονίζει τον *ρόλο της μετανάστευσης στη στρατηγική επιβίωσης της οικογένειας*. Οι υποστηρικτές της θεωρίας αυτής θεωρούν πως η απόφαση για μετανάστευση είναι συλλογική, δεδομένου ότι μια τέτοια απόφαση είναι καθοριστική για την επιβίωση της οικογένειας και του νοικοκυριού γενικότερα. Η νομιμοποίηση ενός μέλους της οικογένειας στην χώρα

¹⁰ Ηρα Έμκε-Πουλοπούλου. Η μεταναστευτική πρόκληση. Παπαζήσης 2007. σελ. 144

¹¹ Ηρα Έμκε-Πουλοπούλου. Η μεταναστευτική πρόκληση. Παπαζήσης 2007. σελ. 144

αποστολής του, δίνει την δυνατότητα να διαμένει και να εργάζεται νόμιμα μειώνοντας έτσι σημαντικά το κόστος και αυξάνοντας τα οφέλη της μετανάστευσης. Οι υποστηρικτές της θεωρίας αυτής, πιστεύουν πως στα επόμενα χρόνια η μετανάστευση θα αυξηθεί, αφού η ανασφάλεια για την εργασία είναι διάχυτη σε πολλές χώρες του κόσμου καθιστώντας έτσι αναγκαία την αποστολή ενός μέλους από μια οικογένεια προς ανεύρεση εργασίας, βελτιώνοντας σημαντικά με αυτό τον τρόπο την οικονομική κατάσταση και των υπόλοιπων μελών της οικογένειας.

ν. Ιστορικές και θεσμικές προσεγγίσεις

Οι θεωρίες, που αναπτύχθηκαν και προσπάθησαν να αναλύσουν το φαινόμενο αυτό, δίνουν έμφαση στο ρόλο των θεσμών και ιδιαίτερα του κράτους και των νομικά αναγνωρισμένων σωματείων στην έναρξη και την διαμόρφωση των μεταναστευτικών ροών. Οι αυστηροί έλεγχοι των συνόρων που έχουν θεσπιστεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, έχουν την τάση να εντείνουν και να ενθαρρύνουν τους μόνιμους και ακόμα τους παράνομους μετανάστες¹².

Σύμφωνα με τον M.Baldwin Edwards, τα βασικά σημεία της μεταναστευτικής πολιτικής στην Ευρώπη έχουν ομοιότητες σε αρκετά ζητήματα: α) υπάρχει σύγκλιση πολιτικής σε ορισμένα θέματα όπως στον έλεγχο των συνόρων, στις βίζες, στους κανόνες για τους αιτούντες άσυλο και στις ρυθμίσεις για την παράνομη μετανάστευση β) υπάρχει μερική αυτονομία στις πολιτικές μετανάστευσης των κρατών γ) η συσσώρευση προβλημάτων μετανάστευσης μέχρι η πίεση της κοινής γνώμης να εξαναγκάσει τις κυβερνήσεις σε δράση δ) ο σημαντικός ρόλος που παίζει κάθε φορά ένα δραματικό γεγονός ε) το συνεχιζόμενο μαζικό έλλειμμα πληροφόρησης και για τους πολιτικούς και για το κοινό στ) μη ικανοποιητικός έλεγχος ορισμένων πολιτικών (π.χ. αγορά εργασίας, εξωτερική πολιτική).

Εκτός από τις ομοιότητες, υπάρχουν και σημαντικές διαφορές όπως α) διαφορετικές προσεγγίσεις της εισόδου μεταναστών β) πολύ διαφορετικά επίπεδα και αναλογίες της μορφής μετανάστευσης (οικογενειακή συνένωση, πρόσφυγες, προσωρινοί μετανάστες), γ) διαφορετικές χώρες προέλευσης των περισσότερων μεταναστών και τέλος πολύ διαφορετικές ερμηνείες του Διεθνούς δικαίου και των φιλελεύθερων αξιών.

---

¹² Ηρα Έμκε-Πουλοπούλου, Η μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης 2007, σελ. 148

vi. Η φεμινιστική προσέγγιση

Η φεμινιστική επιστημονική σκέψη υποστηρίζει ότι, η γυναίκα ήταν απύσχα από τις έρευνες για την μετανάστευση στην παλαιότερη βιβλιογραφία, δεδομένου ότι επικρατούσε η άποψη ότι το συγκεκριμένο ζήτημα αφορούσε καθαρά και μόνο τον αντρικό πλυθησμό. Η γυναικεία μετανάστευση προσεγγιζόταν καθαρά και μόνο ως αποτέλεσμα της αντρικής μετακίνησης¹³.

Η θυληκοποίηση της μετανάστευσης, όρος τον οποίο τον χρησιμοποιούν οι επιστήμονες από την δεκαετία του '90 είναι η τάση τα μεταναστευτικά ρεύματα να αποτελούνται όλο και περισσότερο από γυναίκες. Ο συγκεκριμένος όρος αναφέρεται στην ποιοτική και ποσοτική διαφοροποίηση της σημερινής μετανάστευσης σε σύγκριση με αυτή του παρελθόντος. Διακρίνονται 3 περιπτώσεις γυναικών που μεταναστεύουν: α) Γυναίκες άγαμες ή έγγαμες μεταναστεύουν μόνες ως αυτόνομες εργαζόμενες. β) Γυναίκες που μεταναστεύουν αυτόνομα και ενίοτε συνοδεύονται από τους άντρες τους γ) Έγγαμες γυναίκες μεταναστεύουν με ή χωρίς τις οικογένειες τους. Η φεμινιστική προσέγγιση θεωρεί ότι τα αίτια της μετανάστευσης γυναικών κατανοούνται με την ανάλυση των διαφορετικών όρων προσφοράς και ζήτησης των παραγόντων παραγωγής στις χώρες προέλευσης και τις χώρες υποδοχής, τονίζει τον ρόλο της γυναίκας ως μετανάστριας και όχι ως εργαζόμενης και τέλος αναλύει στις επιπτώσεις της μετανάστευσης στο ρόλο και στη θέση της γυναίκας.

Σήμερα ένα μεγάλο μέρος της μετανάστευσης αποτελείται από γυναίκες, το ποσοστό αυτό σε μερικές περιπτώσεις αποτελεί μέχρι και το 50% του συνόλου των μεταναστών και σε ορισμένους μεταναστευτικούς πληθυσμούς ή σε ορισμένες μεταναστευτικές ομάδες η γυναικεία μετανάστευση υπερβαίνει και την αντρική¹⁴.

Σύμφωνα με μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, η μεταναστευτική διαδικασία έχει θετικά και αρνητικά αποτελέσματα για την μετανάστρια. Η επίδραση που έχει η μετανάστευση στη θέση και το ρόλο της γυναίκας εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως τον τόπο και τον χρόνο της μετανάστευσης, την οικονομική συγκυρία, τις υπάρχουσες θέσεις εργασίας και τα χαρακτηριστικά του καταμερισμού της εργασίας κατά φύλο στη χώρα υποδοχής, τα δίκτυα αλληλοβοήθειας, την εκπαίδευση, την επαγγελματική εμπειρία της μετανάστριας, τη θέση της γυναίκας στη χώρα προέλευσης.

Διάφοροι μελετητές της γυναικείας μετανάστευσης υποστηρίζουν ότι οι εργαζόμενες μετανάστριες, ιδιαίτερα εκείνες που προέρχονται από χώρες του

¹³ Ηρα Έμκε-Πουλοπούλου, Η μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης 2007, σελ. 149

¹⁴ Ηρα Έμκε-Πουλοπούλου, Η μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης 2007, σελ. 151

τρίτου κόσμου κατέχουν υποτελή θέση στο εσωτερικό της αγοράς εργασίας στη Βρετανία στη Γαλλία και στη Δυτική Γερμανία δεδομένου ότι βρίσκονται συγκεντρωμένες στις περιοχές της χειρονακτικής εργασίας στο τομέα της γυναικείας εργασίας¹⁵. Οι γυναίκες που απασχολούνται ως οικιακοί βοηθοί αποκαλούνται εργατικό δυναμικό χωρίς δικαιώματα. Εργάζονται σε χώρες της Νότιας Ευρώπης και ιδιαίτερα στην Ιταλία και στην Ελλάδα. Βασικά χαρακτηριστικά αυτού του είδους της απασχόλησης, είναι ότι δεν υπάρχει κανένας έλεγχος της εργασίας ως προς το ωράριο, το ημερομίσθιο τις συνθήκες εργασίας και βέβαια οι γυναίκες αυτές δεν έχουν πολλές επαφές με το κοινωνικό περιβάλλον έξω από το σπίτι.

Στο σημείο, αυτό θα πρέπει να επισημανθεί και η εκμετάλλευση των γυναικών προσφύγων. Από τα στοιχεία που υπάρχουν για τους πρόσφυγες, φαίνεται ξεκάθαρα ότι ένα μεγάλο ποσοστό των προσφύγων αποτελείται από γυναίκες, οι οποίες πέρα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν όλοι οι πρόσφυγες, αντιμετωπίζουν προβλήματα και διακρίσεις που σχετίζονται άμεσα με το φύλλο τους. Στο διεθνή ορισμό για το πρόσφυγα δεν γίνεται καμία αναφορά στο φύλο σαν αιτία δίωξης. Έτσι λοιπόν, οι γυναίκες που έχουν διωχτεί για λόγους που σχετίζονται με το φύλο τους είναι δύσκολο να αποκτήσουν και την προσφυγική ιδιότητα. Ο συνδυασμός της ιδιότητας του πρόσφυγα και της γυναίκας δυσχεραίνει την θέση τους ακόμα περισσότερο. Για την χώρα υποδοχής θεωρούνται άτομα λιγότερο παραγωγικά και χρήσιμα καθώς συνήθως είναι λιγότερα σε σχέση με τους άντρες επαγγελματικά εκπαιδευμένες και καταρτισμένες.

vii. Αριστερές κοινωνικό-οικονομικές προσεγγίσεις

Οι αριστερές κοινωνικο-οικονομικές προσεγγίσεις επηρεάζονται κυρίως από τις αναλύσεις του Μάρξ και του Λένιν.

Ο Κ.Μάρξ στη θεωρία του περί κεφαλαιοκρατικής συσσώρευσης κεφαλαίου, υποστηρίζει ότι κάθε ιδιαίτερος τρόπος παραγωγής έχει το δικό του νόμο κίνησης του πλυθισμού. Στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής, ο εργατικός πληθυσμός παράγοντας ο ίδιος τη συσσώρευση κεφαλαίου παράγει ταυτόχρονα σε αυξανόμενη κλίμακα, τα μέσα που τον κάνουν υπεράριθμο. Η λειτουργία του νόμου της κεφαλαιοκρατικής συσσώρευσης οδηγεί στη δημιουργία του σχετικού υπερπληθισμού ή του «βιομηχανικού εφεδρικού στρατού» κατά την ορολογία του Μάρξ ο οποίος τροφοδοτεί τις μεταναστευτικές κινήσεις.

Ο Λένιν στην νόμο του περί ανισόροπη οικονομική και πολιτική ανάπτυξη, διατυπώνει τις απόψεις του για την μετανάστευση. Στο στάδιο του μονοπωλιακού καπιταλισμού η οικονομική ανάπτυξη δεν συντελείτε απλώς ανισόμετρα αλλά με απότομα άλματα. Με την ανάπτυξη της

¹⁵ Ηρα. Έμκε-Πουλοπούλου. Η μεταναστευτική πρόκληση. Παπαζήσης 2007. σελ. 154

επιστήμης και της τεχνολογίας εμφανίζονται νέοι κλάδοι οι οποίοι αναπτύσσονται ταχύτατα. Οι χώρες στις οποίες οι νέοι κλάδοι παίζουν σημαντικό ρόλο υποσκελίζουν στην παγκόσμια αγορά τις χώρες που δεν αναδιάρθρωσαν την οικονομία τους. Σαν αποτέλεσμα της ανισομερούς ανάπτυξης αλλάζει ο συσχετισμός των δυνάμεων στις ιμπεριαλιστικές χώρες και η αλλαγή γίνεται απότομα και όχι βαθμιαία. Στις χώρες αυτές διαμορφώνεται έντονη διαίρεση στην εργατική τάξη. Από την μια μεριά, ένα μέρος που αποτελεί την εργατική αριστοκρατία με μισθούς σχετικά υψηλούς, θεωρεί ότι τα συμφέροντα του είναι δεμένα με τα ιμπεριαλιστικά συμφέροντα. Από την άλλη πλευρά, υπάρχει το τμήμα αυτό των εργαζομένων που η κατάσταση τους είναι άσχημη. Το τμήμα αυτό των μη προνομιούχων εργαζόμενων, ενισχύεται κάθε φορά από ξένους εργάτες, οι οποίοι είναι συνήθως πιο κακοπληρωμένοι από τους άλλους εργάτες και χρησιμοποιείται από τον καπιταλισμό ως σημείο διάσπασης¹⁶.

Μια θεωρία που προσπαθεί να προσεγγίσει το φαινόμενο της μετανάστευσης μέσα από μια αριστερή επιστημονική σκέψη είναι αυτή που θεωρεί την *μετανάστευση ως κοινωνικό κίνημα*. Σύμφωνα με την θεωρία αυτή, έχουν περάσει οι καιροί που ήταν δυνατό να μιλάμε για τους μετανάστες ως απλά θύματα των παγκόσμιων οικονομικών καταστροφών. Οι μετανάστες πλέον κινητοποιούνται, αμφισβητούν τα σύνορα της Ευρώπης και του κόσμου γενικότερα και αρνούνται να υποτάξουν την κινητικότητα τους στους νόμους της αγοράς.

Επιπλέον, μια άλλη σημαντική θεωρία είναι αυτή της *αυτόνομης μετανάστευσης*. Η θεωρία αυτή υποστηρίζει ότι η μετακίνηση των πληθυσμιακών ομάδων πέρα από τα εθνικά σύνορα αποτελεί η ίδια μια μορφή αμφισβήτησης, έστω και ασυνείδητης, της καπιταλιστικής τάξης πραγμάτων και αποτελεί ένα φαινόμενο που υποσκάπτει τους δυο βασικούς πυλώνες του έθνους κράτους: το έδαφος και το νόμο.

viii. Η διεθνική οπτική της μετανάστευσης

Η διεθνή οπτική της μετανάστευσης αναπτύχθηκε κατά την διάρκεια της δεκαετίας του '90. Βασικά στοιχεία των διεθνικών προσεγγίσεων αποτελούν: α) η σταδιακή αποδέσμευση της μελέτης της μετανάστευσης από το στενό πλαίσιο του έθνους κράτους που συχνά περιορίζει τη διερεύνηση του θέματος στη μελέτη αποκλειστικά των συνεπειών της μετανάστευσης στις χώρες υποδοχής των μεταναστών β) η ανάπτυξη της έννοια του διεθνισμού σε κεντρικό σημείο αναφοράς στο χώρο των κοινωνικών επιστημών. Με βάση την έννοια αυτή, οι μελέτες γίνονται προς τη διερεύνηση των δικτύων πολιτισμικής και οικονομικής και πολιτικής ανταλλαγής και επικοινωνίας μεταξύ κοινοτήτων της διασποράς και

¹⁶ Ήρα Εμκε-Πουλοπούλου. Η μεταναστευτική πρόκληση. Παπαζήσης 2007. σελ. 161

πολλαπλών εθνικών κέντρων τόσο αποστολής όσο και υποδοχής μεταναστών και γ) μια ιδέα που προέρχεται από πρόσφατες Αμερικανικές συζητήσεις για τις διεθνείς μεταναστευτικές κινήσεις στην εποχή της παγκοσμιοποίησης υπήρξε ο προσδιορισμός της ταυτότητας «διεθνικών κοινοτήτων», όπου τα άτομα που εμπλέκονται ζουν ανάμεσα σε δυο κόσμους, τις νέες μεταναστευτικές κοινότητες στο Μητροπολιτικό Βορρά και τις κοινότητες προέλευσης τους στο Νότο.

Η θεωρία των παγκόσμιων συστημάτων υποστηρίζει ότι τα αίτια των μεταναστεύσεων βρίσκονται στις θεσμικές ανισοροπίες που προκαλούνται από την παρέμβαση του κράτους στο παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα. Η παγκόσμια εργασία διαιρείται σε τρεις γεωγραφικές ζώνες: το κέντρο, την κοντινή περιφέρεια και την περιφέρεια. Η σύνθεση των μεταναστεύσεων στις ζώνες αυτές καθορίζεται από την πολιτική και οικονομική αλληλεξάρτηση ανάμεσα στις ζώνες καθώς και την η κατεύθυνση των ροών και των αγαθών. Στις χώρες του κέντρου, η ζήτηση μεταναστών εστιάζεται κυρίως σε άτομα που είναι πρόθυμα να εργαστούν με χαμηλούς μισθούς, ιδιαίτερα σε τομείς όπως η γεωργία. Στις χώρες της περιφέρειας, η εμπορευματοποίηση της γεωργικής παραγωγής οδηγεί στην υποκατάσταση καλλιεργειών για την επιβίωση των κατοίκων από εμπορικές καλλιέργειες και στη χρησιμοποίηση λιπασμάτων και μηχανημάτων για την καλύτερευση της παραγωγής. Αυτές οι αλλαγές προκαλούν γεωργική έξοδο και αύξηση των εσωτερικών μεταναστεύσεων με αποτέλεσμα να μην βρίσκουν δουλειά στις αστικές περιοχές. Οι εξελίξεις στις χώρες της περιφέρειας σε συνδυασμό με την ανικανοποίητη ζήτηση για φτηνή εργασία στις χώρες του κέντρου και την πρόοδο των μέσων μεταφοράς, έχουν σαν αποτέλεσμα διεθνείς μεταναστεύσεις από το κέντρο στην περιφέρεια.

Ο Τσόμσκι υποστηρίζει ότι η παγκοσμιοποίηση με τον τρόπο που εφαρμόζεται σήμερα είναι μια ιδιόμορφη φόρμα παγκόσμια ολοκλήρωσης προσαρμοσμένη στις απαιτήσεις των Τραπεζών και των πολυεθνικών επιχειρήσεων, η οποία είναι υπεύθυνη για τη δημιουργία ανισοτήτων που δημιουργούν οι μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμών.

Στις σχέσεις παγκοσμιοποίησης και μετανάστευσης, αναφέρονται και άλλοι πολλοί επιστήμονες. Ο S.Castles θεωρεί ως τους πιο εμφανείς δείκτες της παγκοσμιοποίησης την αύξηση των μεταναστευτικών κινήσεων και των πολλαπλασιασμό των διεθνικών δικτύων. Τα ισχυρά κράτη και οι διεθνείς οργανισμοί ευνοούν ορισμένες ροές και δίκτυα, ενώ προσπαθούν να περιορίσουν ή να εξαφανίσουν άλλα. Η έξαρση των μετακινήσεων τα τελευταία χρόνια αποτελεί απορία των διαδικασιών διεθνοποίησης των οικονομιών και των κοινωνιών καθώς και των πολιτικών αλλαγών που έλαβαν χώρα κατά τα τελευταία χρόνια στις διάφορες χώρες. Η μετανάστευση αποτελεί όψη της παγκοσμιοποίησης. Διογκώνεται όσο αυξάνει η διεθνής κινητικότητα της εργασίας και η οικονομική αλληλεξάρτηση.

Μια άλλη σημαντική προσέγγιση του φαινομένου αυτού, γίνεται από την θεωρία του *διεθνισμού γύρω από έρευνες στον χώρο των ασιατικών σπουδών*. Τα ζητήματα της μετανάστευσης και της παγκοσμιοποίησης έχουν διερευνηθεί τα τελευταία χρόνια από στο χώρο των ασιατικών σπουδών. Μια μεγάλη σε όγκο βιβλιογραφία που περιλαμβάνει τις πολλαπλές μορφές ασιατικής διασποράς, τόσο στη Δύση όσο και στον υπόλοιπο κόσμο. Στο βιβλίο του Basch «Αδέσμευτα έθνη» υποστηρίζει ότι οι πολιτικές οικονομικές και πολιτισμικές δραστηριότητες των μεταναστών διαπερνούν τα όρια των εθνικών κρατών και συχνά αναδεικνύουν τα όρια των κρατικών πολιτικών. Μελετώντας περιπτώσεις μεταναστευτικών ρευμάτων στη Κίνα τις Φιλιππίνες τη Νότια Κορέα τις ΗΠΑ μια συλλογή άρθρων εστιάζεται σε διάφορες μορφές πολιτικής δράσης που συνδέονται με σύγχρονα μεταναστευτικά ρεύματα, αντι-ρατσιστικά και αντι-αποικιοκρατικά κινήματα, εργατικές κινητοποιήσεις και πολιτισμικά κινήματα. Τα διάφορα κινήματα αντιμετωπίζονται ως τοπικά φαινόμενα αμφισβήτησης των νέων αποικιακών μορφών οικονομικής οργάνωσης και ιδεολογικής συγκρότησης. Με βάση όλα τα παραπάνω οι υποστηρικτές αυτής της θεωρίας υπογραμμίζουν τη αδυναμία τόσο των μεταμοντέρνων όσο και των φιλελεύθερων θεωριών περί παγκοσμιοποίησης να ερμηνεύσουν τη συγκρότηση εναλλακτικών μορφών πολιτικής δράσης στο τοπικό επίπεδο.

Τέλος, η θεωρία που διατύπωσαν για το *κοινωνικό κράτος και την εισροή μεταναστών* οι Alesina και Glaeser¹⁷ υποστηρίζει ότι η φυλετική ετερογενεία του πληθυσμού αποτελεί αιτία της χρεοκοπίας του κοινωνικού κράτους στην Αμερική σήμερα και στην Ευρώπη στο μέλλον. Τα Ευρωπαϊκά συστήματα κοινωνικής προστασίας απειλούνται από τη γήρανση του πληθυσμού και από την μαζική εισροή μεταναστών η παρουσία των οποίων τροφοδοτεί ρατσιστικές αντιδράσεις.

B. Υπολογισμοί και αναλύσεις για τον αριθμό των μεταναστών σε:

ι. σε διεθνές επίπεδο

Για την κατανόηση του φαινομένου αυτού θα πρέπει να ανατρέξουμε σε στατιστικές και ποσοτικές έρευνες των μεταναστών, έτσι ώστε να μπορούμε να αντιληφθούμε τις σωστές διαστάσεις του. Οι στατιστικές και εκτιμήσεις των μεταναστών παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον για τη δημογραφική, οικονομική και κοινωνική πολιτική. Τα στατιστικά στοιχεία είναι απαραίτητα για το σχεδιασμό της μεταναστευτικής πολιτικής, τις διακρατικές συμφωνίες περί μετανάστευσης και τις πολιτικές για τη νομιμοποίηση και την ένταξη των μεταναστών.

Όπως παρατηρούν δημοσιεύματα του ΟΗΕ, για την κατανόηση του συγκεκριμένου φαινομένου πρέπει να απαντηθούν ορισμένες ερωτήσεις

¹⁷ Ηρα Έμκε-Πουλοπούλου, Η μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης 2007, σελ. 175

όπως: ποιο είναι το ετήσιο μεταναστευτικό υπόλοιπο ,β)πόσοι μετανάστες γίνονται δεκτοί κάθε χρόνο και από ποια χώρα προέρχονται γ)πόσοι γηγενείς εγκαταλείπουν την χώρα δ)πόσοι γηγενείς παλιννοστούν και από ποιες χώρες ε) πόσοι εργαζόμενοι γίνονται δεκτοί κάθε χρόνο και πόσοι εγκαταλείπουν οριστικά την χώρα στ) πόσοι αιτούντες άσυλο φτάνουν κάθε χρόνο και πόσοι γίνονται δεκτοί για ανθρωπιστικούς λόγους ζ) ποιος είναι ο συνολικός αριθμός των μεταναστών σε μια χώρα και πόσοι από αυτούς συμμετέχουν στην οικονομική ζωή. Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητή η ανάγκη για συλλογή τέτοιων στοιχείων.

Ρύθμιση του Συμβουλίου της Ευρώπης ορίζει ότι τα κράτη-μέλη θα πρέπει να συγκεντρώνουν στατιστικές για ξένους εργαζομένους που είναι μέλη χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή τρίτων χωρών που να αφορούν τον αριθμό των απασχολούμενων, την πρώτη απασχόληση ένα συγκεκριμένο έτος.

Οι πηγές της συλλογής στοιχείων για τους μετανάστες διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Μερικές διαθέτουν μητρώα πληθυσμού και μητρώα αλλοδαπών. Άλλες χρησιμοποιούν τα αποτελέσματα των απογράφων ,τις άδειες διαμονής, τις άδειες εργασίας, τις στατιστικές των αιτήσεων για χορήγηση ασύλου καθώς και διάφορες έρευνες παραδείγματος χάρι εργατικού δυναμικού, προϋπολογισμού νοικοκυριών και άλλα. Διεθνείς Στατιστικές παρέχουν ο ΟΗΕ, η Ύπατη Αρμοστεία Προσφύγων, το Διεθνές Γραφείο Εργασίας (ILO), ο Διεθνής Οργανισμός μετανάστευσης (IOM) ο Οργανισμός για οικονομική συνεργασία και Ανάπτυξη (OECD) η Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκή ένωσης(Euro stat).

Από την μελέτη των στοιχείων, που έχουν συλεχθεί όλα αυτά τα χρόνια, φαίνεται ξεκάθαρα ότι η εποχή που γνώρισε το μεγαλύτερο μεταναστευτικό ρεύμα στο κόσμο είναι η περίοδος από το 1815 έως το 1914 και όχι η σημερινή, όπως όλοι νομίζουμε. Το αλλοδαπό εργατικό δυναμικό αυξάνεται κυρίως στις περισσότερο αναπτυγμένες χώρες. Σύμφωνα με μελέτες του ΟΗΕ 175 εκατομμύρια άνθρωποι ζουν μακριά από την χώρα στην οποία έχουν γεννηθεί τουλάχιστον για έναν χρόνο, ενώ οι μετακινούμενοι για εργασία ανέρχονται σε 86 εκατομμύρια. Έκθεση του ΟΗΕ υπολόγισε το συνολικό αριθμό των μεταναστών σε 191 εκατομμύρια από τους οποίους 95 εκατομμύρια είναι γυναίκες. Η έκθεση της Ύπατης Αρμοστείας προσφύγων για το 2002 υπολόγισε σε 14,9 εκατομμύρια άτομα που μετακινήθηκαν μέσα στην ίδια χώρα¹⁸. Τα παραπάνω μεγέθη βέβαια δεν περιγράφουν τις πραγματικές διαστάσεις του φαινομένου αυτού, δεδομένου ότι στους συγκεκριμένους αριθμούς δεν συμπεριλαμβάνονται οι μη νόμιμοι μετανάστες. Γενικά, μπορούμε να πούμε ότι από την συλλογή όλων αυτών των στοιχείων, ότι μόνο το 2%-3% του παγκόσμιου πληθυσμού μεταναστεύει δηλαδή το 97%-98% μένει στη χώρα του.

¹⁸ Ήρα Έμκε-Πουλοπούλου, Η μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης 2007, σελ. 191

Όσον αφορά την Ευρώπη, θα πρέπει να τονίσουμε ότι ένα από τους σημαντικότερους λόγους που καθιστά δύσκολη την καταγραφή των μεταναστών είναι η αδυναμία αξιόπιστης μέτρησης. Τον 20ό αιώνα η Ευρώπη γνώρισε 3 μεγάλες περιόδους μεταναστεύσεων: τον πρώτο και το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και την τελευταία δεκαετία του 20 ου αιώνα¹⁹. Το 2000 το 4% του πληθυσμού της Ε.Ε. είναι υπήκοοι τρίτων χωρών. Το τελευταίο τέταρτο του 20 ου αιώνα η Ασία, η Αφρική και η Λατινική Αμερική αντικατέστησαν την Ευρώπη στο ρόλο της βασικής εκροής μεταναστευτικών ρευμάτων. Από τον παρακάτω πίνακα μπορούμε να συγκρίνουμε και να εκτιμήσουμε την κατάσταση που επικρατεί στην Ευρώπη:

Καθαρή μετανάστευση ανά 1.000 κατοίκους στις χώρες της Ε.Ε(15)

Χώρα-Περιοχή	1992	2001	2003
ΕΕ-15	3.3	3.5	5.4
Ευρωζώνη	3.8	3,6	5.7
Βέλγιο	2.6	3,5	3,4
Δανία	2.2	2,2	1.3
Γερμανία	9.6	3,3	1,7
Ελλάδα	9.1	9,5	9.2
Ισπανία	1.4	10.5	17.6
Γαλλία	0,6	1,0	0.9
Ιρλανδία	0,5	10.0	7,8
Ιταλία	0,5	0.8	10.4
Λουξεμβούργο	10.5	7.5	4.7
Ολλανδία	2.8	3,5	0.4
Αυστρία	9.1	5.4	4.7
Πορτογαλία	0.5	6.3	6.1
Φιλανδία	1.8	1,2	1,1
Σουηδία	2.3	3,2	3,2
Ηνωμένο Βασίλειο	0,8	3.1	4.4

Πηγή: Europe in Figures, Euro stat Yearbook 2005 p.74

ii. στην Ελλάδα

Η Ελλάδα αποτελεί μια από τις χώρες της Νότιας Ευρώπης που αντιμετώπισε το φαινόμενο της εισροής μεταναστών στο εσωτερικό της από τις αρχές της δεκαετίας του '90. Από αυτό και μόνο, καταλαβαίνουμε ότι το φαινόμενο της μετανάστευσης είναι σχετικά πρόσφατο για την χώρα

¹⁹ Ηρα Έμκε-Πουλοπούλου, Η μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης 2007, σελ. 192

μας. Αυτό δημιούργησε πρόσθετα προβλήματα, αφού δεν είχε προηγούμενη εμπειρία ως χώρα υποδοχής μεταναστών και βέβαια δεν είχε εξασφαλίσει την κατάλληλη υποδομή για την υποδοχή τους. Βασικό χαρακτηριστικό των μεταναστευτικών ροών προς την χώρα μας, κυρίως τα πρώτα χρόνια, αποτελούσε το γεγονός ότι οι ξένοι μετανάστες ήσαν σε καθεστώς παρανομίας²⁰.

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η χώρα μας σε σύγκριση με τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες έχει τρεις ουσιαστικές διαφορές. Η πρώτη και η σημαντικότερη είναι ότι, η μετανάστευση προς την Ελλάδα συνέβη με πολύ μεγάλη ταχύτητα και σε σύντομο χρονικό διάστημα. Στη συνέχεια, μια άλλη σημαντική διαφορά είναι ότι οι μεταναστευτικές ροές προς την Ελλάδα προέρχονται κυρίως από χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης και κυρίως από χώρες που συνορεύουν με την Ελλάδα. Τέλος, είναι η μόνη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει δεχτεί τόσο μεγάλο αριθμό μεταναστών από μια χώρα και συγκεκριμένα από την Αλβανία.

Οι πηγές από τις οποίες μπορούμε να αντλήσουμε στοιχεία για τους μετανάστες στη χώρα μας είναι πάρα πολλές, αλλά θα πρέπει να τονίσουμε ότι οι παρερχόμενες πληροφορίες δεν είναι πλήρως συγκρίσιμες, αφού δεν παρουσιάζουν τον ακριβή αριθμό των μεταναστών στη χώρα μας. Αυτό οφείλεται τόσο στο γεγονός ότι οι εμπλεκόμενοι φορείς αδυνατούν να συλλέξουν σωστά στοιχεία λόγω έλλειψης μηχανογράφησης και σωστής μεθοδολογίας όσο και στη μη καταγραφή των παράνομων μεταναστών οι οποίοι διαβιούν στη χώρα μας και ο αριθμός τους είναι σημαντικός.

Σήμερα, σημαντικές πηγές από τις οποίες μπορούμε να αντλήσουμε στοιχεία για τους μετανάστες είναι: α) Η γενική απογραφή του πληθυσμού που διενεργεί κάθε δέκα χρόνια η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας β) οι έρευνες απασχόλησης εργατικού δυναμικού {περιοδικές δειγματοληπτικές έρευνες}, γ) οι διαδικασίες νομιμοποίησης (1998, 2001) των οποίων τα δεδομένα είναι εξαιρετικά πολύτιμα αφού για πρώτη φορά παρείχαν αριθμητικά στοιχεία για τους μετανάστες που βρίσκονταν στην Ελλάδα δ) Τα μητρώα του ΙΚΑ και του ΟΓΑ για τους ασφαλισμένους αλλοδαπούς δ) το υπουργείο εσωτερικών και συγκεκριμένα η διεύθυνση κρατικής ασφάλειας που συλλέγει στοιχεία για τον αριθμό των μεταναστών που απελάθηκαν και συλήφθηκαν ε) το υπουργείο εσωτερικών και συγκεκριμένα του τμήματος αλλοδαπών το οποίο είναι ο κατεξοχήν αρμόδιος φορέας για την άσκηση της μεταναστευτικής πολιτικής στη χώρα μας ζ) οι υπηρεσίες του Υπουργείου εργασίας και τα λοιπά.

Από την απογραφή του 2001 μπορούμε να πούμε ότι οι μετανάστες αποτελούν το 7% του Ελληνικού πληθυσμού. Σύμφωνα με άλλες πηγές

²⁰ Ήρα Έλκε-Πούπουλου, Η μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης 2007, σελ. 199

αποτελούν το 10% ,αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι πολλοί αλλοδαποί δεν πήραν μέρος στην απογραφή, είτε από διστακτικότητα και φόβο δεδομένου ότι ένας μεγάλος αριθμός από αυτούς ήσαν παράνομοι, είτε από άγνοια. Από την ανάλυση των στατιστικών στοιχείων προκύπτει ότι η συμβολή των αλλοδαπών στη μεγένθυση του πληθυσμού της χώρας μας ήταν καθοριστική την περίοδο 1991-2001:το φυσικό ισοζύγιο της δεκαετίας ήταν θετικό κατά 13000 άτομα ενώ η συνολική αύξηση του μόνιμου πληθυσμού μας ανήλθε σε 704.000 άτομα. Οι εθνικοί όμως και μέσοι όροι υποκρύπτουν ως συνήθως και στην περίπτωση αυτή σημαντικές διαφοροποιήσεις²¹.

Πληθυσμός κατά υπηκοότητα και φύλο επιλεγμένων ομάδων αλλοδαπών στην απογραφή του 2001 και αναλογών αριθμός γυναικών επί 100 αντρών:

Υπηκοότητα	2001			Αναλογία Φύλων
	Άρρενες	Θήλειες	Σύνολο	
Σύνολο	415.552	346.639	762.191	83,42
ΕΥΡΩΠΗ	331.800	286.352	618.152	86,30
Σύνολο χωρών-μελών ΕΕ(15)	18.794	28.075	46.869	149,38
Άλλες ευρωπαϊκές χώρες (σύνολο εκ των οποίων:	313.006	258.2777	571.283	82,52
A. Βαλκανικές χώρες (σύνολο)	285.960	214.320	500.280	74,95
Αλβανία	257.149	180.887	438.036	70,34
Βουλγαρία	13.888	21.216	35.104	152,76
Ρουμανία	12.447	9.547	21.994	76,70
Πρώην Γιουγκοσλαβία				
Σερβία –Μαυροβούνιο	1.801	2031	3.832	112,77
ΠΓΔΜ	466	281	747	60,30
Κροατία	79	140	219	177,22
Βοσνία Ερζεγοβίνη	111	183	294	164,86
B. Άλλες πρώην Ανατ. Χώρες				
Σλοβενία	19	35	54	184,21
Πολωνία	5.876	6.955	12.831	118,36
Ουγγαρία	183	355	538	193,99
Τσεχία και Σλοβακία	358	651	1.009	181,84
Ρωσία	6.545	10990	17.535	167,91
Γ. Λοιπες Ευρωπαϊκές χώρες	5.800	15864	21.664	273,52
ΑΣΙΑ	55.840	35.270	91.110	63,16
Ινδία	6.722	494	7.216	7,35
Ιράκ	4.841	2.095	6.936	43,28
Πακιστάν	10.654	476	11.130	4,47

²¹ Τζένη Καβουνίδη, Αντόνης Κόντης, Θεόδωρος Λιανός, Ρωσέτος Φακιολάς (επιμέλεια), τόμος Α', ΙΜΕΠΟ, Αθήνα 2008 σελ.29

Συρία	4.400	1.152	5.552	26,18
Τουρκία	3.998	3.883	7.881	97,12
Φιλιππίνες	1.529	4.949	6.478	323,68
Λοιπές Ασιατικές χώρες	23.696	22.221	45.917	93,78
ΑΦΡΙΚΗ	10.423	5.277	15.700	50,63
ΑΜΕΡΙΚΗ	12.770	14.586	27.356	114,22
ΩΚΕΑΝΙΑ	4.212	4.853	9.065	115,22
Χωρίς Υπηκοότητα/Αδιευκρίνιστη	507	301	808	59,37

Πηγή: Τζένη Καβουνίδη, Αντώνης Κόντης, Θεόδωρος Λιανός, Ρωσέτος Φακιολάς (επιμέλεια), Μετανάστευση στην Ελλάδα. Εμπειρίες-Πολιτικές-Προοπτικές, Τόμος Α', (ΙΜΕΠΟ ,Αθήνα 2008), σελ.28

Οι στατιστικές μελέτες οι οποίες πραγματοποιήθηκαν με βάση τα στατιστικά στοιχεία της απογραφής του 2001 δείχνουν ότι η κατανομή μεταναστών στις 13 περιφέρειες της χώρας είναι άνιση. Η περιφερειακή διασπορά έχει προκύψει αυθαίρετα και όχι ως επιδιωκόμενη συνέπεια σχεδιασμού της Ελληνικής πολιτείας και επιλογών μεταναστευτικής πολιτικής. Ο αριθμός των μη κανονικών μεταναστών δεν είναι δυνατό να καταγραφεί αξιόπιστα .Από τον παρακάτω πίνακα φαίνεται ξεκάθαρα ότι μεγάλα ποσοστά αλλοδαπών κατοικούν και εργάζονται σε περιφέρειες με μεγάλα αστικά κέντρα και κυρίως την Αττική και την κεντρική Μακεδονία και σε τουριστικές περιοχές(Νησιά Νοτίου Αιγαίου και Ιονίου).

Σύνολο χώρας και Περιφέρειες	Και τα δυο φύλα	Άνδρες	Γυναίκες
Σύνολο χώρας	7,0%	7,7%	6,3%
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	2,5%	2,5%	2,4%
Κεντρική Μακεδονία	5,3%	5,8%	4,9%
Δυτική Μακεδονία	2,9%	3,4%	2,5%
Θεσσαλία	4,2%	5,1%	3,4%
Ήπειρος	4,4%	4,9%	4,0%
Ιόνια Νησιά	9,1%	9,5%	8,8%
Δυτική Ελλάδα	4,7%	5,6%	3,9%
Σύνολο χώρας και Περιφέρειες	Και τα δυο φύλα	Άνδρες	Γυναίκες

Στερεά Ελλάδα	6,5%	8,3%	4,6%
Πελοπόννησος	7,5%	8,4%	6,5%
Αττική	9,8%	10,8%	9,0%
Βόρειο Αιγαίο	4,7%	5,1%	4,3%
Νότιο Αιγαίο	9,3%	9,1%	9,5%
Κρήτη	6,7%	7,3%	6,2%

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ, Απογραφή Πληθυσμού 2001, στο ΙΝΕ/ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ/,2005^α, σελ.206 και Γ.Κρητικίδης, 2004β σελ.11

iii. στο Νομό Κορινθίας

Ο Νομός Κορινθίας με πρωτεύουσα την Κόρινθο συγκεντρώνει το 1,4 του πληθυσμού της χώρας και παράγει το 1,7% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Είναι ένας από τους 36 νομούς στους οποίους σημειώθηκε το 2002 αλλά και τα προηγούμενα έτη φυσική μείωση του πληθυσμού(υπεροχή γεννήσεων/1.000 κατοίκους:1,3) με 58 μαθητές Δημοτικού σχολείου ανά 1.000 κατοίκους έναντι του μέσου όρου Ελλάδας 59. Στη γεωργία αναλογεί το 6,8% του προϊόντος του νομού και εκεί παράγεται το 2% του συνολικού γεωργικού προϊόντος της χώρας. Στη μεταποίηση αναλογεί το 46% του προϊόντος του νομού το 2002(η δεύτερη μεγαλύτερη συμμετοχή μετά την Βοιωτία)από 33% το 1997 και εκεί παράγεται 8,2% της συνολικής μεταποιητικής παραγωγής της χώρας(4,5% το 1997)²².

Ο πρώτος νόμος του Ελληνικού κράτους που ρύθμιζε θέματα αλλοδαπών ως προς την είσοδο, διαμονή και εργασία των αλλοδαπών ήταν ο ν.4310/1929.Ουσιαστικά, η Ελληνική νομοθεσία για τους αλλοδαπούς διαμορφώθηκε στην σύγχρονη μορφή της με το ν.1975/1991 όπως αυτός τροποποιήθηκε με το ν.2452/1996 και το ν.2713/1999, το ν. 2910/2001, το ν. 3386/2005, το ν.3536/2007 και το ν.3731/2008.Η νομοθετική αυτή εξέλιξη είναι αποτέλεσμα της προσπάθειας που κάνει η χώρα μας να εναρμονιστεί με το κοινοτικό δίκαιο και τις διεθνείς συμβάσεις τις οποίες έχει αποδεχθεί, όσον αφορά την άσκηση της μεταναστευτικής πολιτικής. Από το νομοθετικό αυτό πλαίσιο απορρέουν και τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των αλλοδαπών που διαβιούν στην χώρα μας.

Από την προσπάθεια που έγινε για συλλογή στοιχείων για τους αλλοδαπούς υπηκόους τρίτων χωρών που βρίσκονται στο Νομό Κορινθίας, έγινε κατανοητή η δυσκολία που υπάρχει στις εμπλεκόμενες υπηρεσίες να δώσουν αξιόπιστα στοιχεία. Η αστυνομική Διεύθυνση Κορινθίας μας ενημέρωσε ότι για τα έτη από το 1992 έως και το 2001 έχει απελάσει από το νομό Κορινθίας 2052 παράνομους αλλοδαπούς, χωρίς να είναι σε θέση να

²² www.Korinthia.gr

μας πληροφορήσει για τον ακριβή αριθμό των αδειών παραμονής που έχει εκδώσει. Στη συνέχεια, τα υποκαταστήματα του Οργανισμού εργατικής απασχόλησης του Νομού Κορινθίας τα οποία είχαν αρμοδιότητα να εκδίδουν άδειες παραμονής με βάση τον ν.2452/1996 και ν.2713/1999, δεδομένου ότι δεν υπήρχε μηχανογράφηση και όλο το πρωτόκολλο που αφορά τους αλλοδαπούς ήταν σε χειρόγραφη μορφή, δεν μπορούν να δώσουν ασφαλή νούμερα για τον αριθμό των αλλοδαπών που εντάχθηκαν στις διατάξεις των συγκεκριμένων νόμων.

Συνεχίζοντας, τα στοιχεία που συλλέχθηκαν από την περιφέρεια Πελοποννήσου και συγκεκριμένα από το τμήμα αστικής κατάστασης και αλλοδαπών και μετανάστευσης του Ν.Κορινθίας απεικονίζουν με σαφήνεια την κατάσταση που επικράτησε στον Νομό, όσον αφορά τους νόμιμους αλλοδαπούς καθώς την προσπάθεια που έγινε για την νομιμοποίηση παράνομων αλλοδαπών, κατά το έτος 2001 και συγκεκριμένα μετά από τις 02-06-2001(ημερομηνία έναρξης του Ν.2910/2001).Από το χειρόγραφο πρωτόκολλο το οποίο απαριθμούσε 6.428 φακέλους, αριθμός ο οποίος αναλογεί στον αντίστοιχο αριθμό αλλοδαπών, μπορέσαμε να εξάγουμε ασφαλή συμπεράσματα για τον ακριβή αριθμό αλλοδαπών που εντάχθηκαν στον ν.2910/2001, για τις εθνικότητες τους, καθώς και τον αριθμό γυναικών και αντρών που αντιστοιχούν στην κάθε εθνικότητα (Πίνακας 1 & Πίνακας 2).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1	
ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΔΕΙΩΝ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΠΟΥ ΕΚΔΟΘΗΚΑΝ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ Ν.2910/2001 ΣΤΟ Ν. ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
ΑΛΒΑΝΙΚΗ	4754
ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ	291
ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ	504
ΡΩΣΙΚΗ	88
ΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ	54
ΙΝΔΙΚΗ	122
ΜΟΛΔΑΒΙΚΗ	136
ΟΥΚΡΑΝΙΚΗ	218
ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ	3
ΓΕΩΡΓΙΑΝΗ	39
ΤΥΝΗΣΙΑΚΗ	5
ΣΕΡΒΙΚΗ	7
ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ	11
ΠΟΛΩΝΙΚΗ	59
ΣΥΡΙΑΚΗ	6
ΦΙΛΙΠΙΝΝΕΖΙΚΗ	1
ΟΥΖΜΠΕΚΙΣΤΑΝ	4
ΑΡΜΕΝΙΚΗ	10
ΚΑΖΑΚΑΣΤΑΝ	8

ΛΙΘΟΥΑΝΙΚΗ	6
ΣΟΥΔΑΝΙΚΗ	2
ΣΛΟΒΑΚΙΚΗ	14
ΑΖΕΡΜΠΑΪΤΖΑΝ	1
ΒΡΑΖΙΛΙΑΝΙΚΗ	4
ΣΚΟΠΙΑΝΗ	5
ΛΕΥΚΟΡΩΣΣΙΚΗ	2
ΝΟΤΙΟΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ	1
ΝΙΓΗΡΙΑΝΗ	1
ΛΙΒΑΝΕΖΙΚΗ	3
ΚΟΛΟΜΒΙΑΝΗ	2
ΟΥΓΓΡΙΚΗ	14
ΚΙΝΕΖΙΚΗ	1
ΜΠΑΓΚΛΑΝΤΕΣ	23
ΙΡΑΝΙΚΗ	3
ΤΣΕΧΙΚΗ	5
ΚΕΝΥΑΤΙΚΗ	2
ΜΑΡΟΚΙΝΗ	1
ΛΕΤΟΝΙΚΗ	2
ΖΑΜΠΙΑ	1
ΚΑΝΑΔΙΚΗ	1
ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ	4
ΤΟΥΡΚΙΚΗ	2
ΑΥΣΤΡΙΑΚΗ	1
ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ	3
ΙΟΡΔΑΝΙΚΗ	2
ΑΡΑΒΙΚΗ	1
ΣΥΝΟΛΟ	6428

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΕΣ	ΑΝΤΡΕΣ ΠΟΥ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΜΕ ΤΟΝ Ν.2910/2001	ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΟΥ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΜΕ ΤΟΝ Ν.2910/2001
ΑΛΒΑΝΙΚΗ	3516	1238
ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ	85	206
ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ	326	178
ΡΩΣΙΚΗ	16	72
ΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ	50	4
ΙΝΔΙΚΗ	115	7
ΜΟΛΔΑΒΙΚΗ	37	99
ΟΥΚΡΑΝΙΚΗ	44	174
ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ	2	1
ΓΕΩΡΓΙΑΝΗ	14	25
ΤΥΝΗΣΙΑΚΗ	4	1
ΣΕΡΒΙΚΗ	4	3
ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ	5	6
ΠΟΛΩΝΙΚΗ	32	27
ΣΥΡΙΑΚΗ	3	3
ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΖΙΚΗ	0	1

ΟΥΖΜΠΕΚΙΣΤΑΝ	1	3
ΑΡΜΕΝΙΚΗ	1	9
ΚΑΖΑΚΑΣΤΑΝ	2	6
ΛΙΘΟΥΑΝΙΚΗ	3	3
ΣΟΥΔΑΝΙΚΗ	2	0
ΣΛΟΒΑΚΙΚΗ	6	8
ΑΖΕΡΜΠΑΪΤΖΑΝ	0	1
ΒΡΑΖΙΛΙΑΝΙΚΗ	1	3
ΣΚΟΠΙΑΝΗ	3	2
ΛΕΥΚΟΡΩΣΣΙΚΗ	1	1
ΝΟΤΙΟΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ	0	1
ΝΙΓΗΡΙΑΝΗ	0	1
ΛΙΒΑΝΕΖΙΚΗ	1	2
ΚΟΛΟΜΒΙΑΝΗ	1	1
ΟΥΓΓΑΡΙΚΗ	1	13
ΚΙΝΕΖΙΚΗ	1	0
ΜΠΑΓΚΛΑΝΤΕΣ	23	0
ΙΡΑΝΙΚΗ	3	0
ΤΣΕΧΙΚΗ	0	5
ΚΕΝΥΑΤΙΚΗ	2	0
ΜΑΡΟΚΙΝΗ	1	0
ΛΕΤΟΝΙΚΗ	2	0
ΖΑΜΠΙΑ	0	1
ΚΑΝΑΔΙΚΗ	1	0
ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ	2	2
ΤΟΥΡΚΙΚΗ	2	0
ΑΥΣΤΡΙΑΚΗ	1	0
ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ	3	0
ΙΟΡΔΑΝΙΚΗ	1	1
ΑΡΑΒΙΚΗ	1	0
ΣΥΝΟΛΟ	4320	2108

Οι αλλοδαποί υπήκοοι τρίτων χωρών που νομιμοποιήθηκαν στο Νομό (Πίνακας 1) είναι σε ποσοστό 74% από την Αλβανία, σε ποσοστό 5% από τη Βουλγαρία, σε ποσοστό 8% από τη Ρουμανία σε ποσοστό 3% από την Ουκρανία και από στις υπόλοιπες εθνικότητες που καταγράφονται στο πίνακα το ποσοστό είναι από 0 έως 1% ²³. Οι αλλοδαποί υπήκοοι τρίτων χωρών με την έναρξη του ν.2910/2001 εντάχθηκαν στις διατάξεις του άρθρου 66 και τους χορηγήθηκε προσωρινή εξάμηνη άδεια παραμονής. Στη συνέχεια, η πλειοψηφία των αδειών αυτών, ανανεώθηκε με το άρθρο 22 & 23 του ιδίου νόμου. Η εργασία σε συγκεκριμένο εργοδότη αποτελούσε απαραίτητη προϋπόθεση για να μπορέσουν να ανανεώσουν τα χαρτιά τους. Οι αιτήσεις για ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα είναι ανύπαρκτες.

²³ Παράρτημα: Πίνακας 1 και γράφημα

Από τον Πίνακα 2 φαίνεται ότι, από τους 4.320 άντρες που νομιμοποιήθηκαν στο Νομό, το 81% είναι από την Αλβανία, το 2% από τη Βουλγαρία, το 8% από τη Ρουμανία, το 3% από την Ινδία και από στις υπόλοιπες εθνικότητες που καταγράφονται στο πίνακα το ποσοστό είναι από 0 έως 1%²⁴. Συνεχίζοντας την ανάλυση του ίδιου πίνακα φαίνεται ότι, από τις 2.108 γυναίκες που νομιμοποιήθηκαν στο Νομό, το 59% είναι από την Αλβανία, το 10% από τη Βουλγαρία, το 8% από τη Ρουμανία, το 3% από τη Ρωσία, το 5% από τη Μολδαβία, το 8% από την Ουκρανία και από στις υπόλοιπες εθνικότητες που καταγράφονται στο πίνακα το ποσοστό είναι από 0 έως 1%.

Στη συνέχεια, η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση του Ν.Κορινθίας η οποία, αμέσως μετά την έναρξη του Ν.2910/2001, υποχρεώθηκε να εκδίδει άδειες εργασίας στους νόμιμους αλλοδαπούς, προκειμένου να συνεχίσουν την παραμονή τους στη χώρα, μας έδωσε σημαντικά στοιχεία τόσο για τον ακριβή αριθμό αδειών εργασίας (πίνακας 3) που εκδόθηκαν, καθώς και σημαντικά στοιχεία ως προς το είδος απασχόλησης τους μέσα στο Νομό.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΔΕΙΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΠΟΥ ΕΚΔΟΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ Ν.2910/2001
ΑΛΒΑΝΙΚΗ	5918
ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ	382
ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ	568
ΡΩΣΙΚΗ	83
ΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ	145
ΙΝΔΙΚΗ	235
ΟΥΚΡΑΝΙΚΗ	254
ΜΟΛΔΑΒΙΚΗ	67
ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ	65
ΓΕΩΡΓΙΑΝΗ	49
ΤΥΝΗΣΙΑΚΗ	4
ΣΕΡΒΙΚΗ	8
ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ	20
ΠΟΛΩΝΙΚΗ	63
ΣΥΡΙΑΚΗ	11
ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΖΙΚΗ	3
ΟΥΖΜΠΕΚΙΣΤΑΝ	2
ΚΑΖΑΚΣΤΑΝ	15
ΛΙΘΟΥΑΝΙΚΗ	8
ΣΟΥΔΑΝΙΚΗ	1
ΣΛΟΒΑΚΙΚΗ	6
ΣΚΟΠΙΑΝΗ	14

²⁴ Παράρτημα: Πίνακας 2 και γράφημα

ΛΕΥΚΟΡΩΣΣΙΚΗ	17
ΝΟΤΙΟΑΦΡΙΚΑΝΙΚ	1
Η	
ΝΙΓΗΡΙΑΝΗ	1
ΛΙΒΑΝΕΖΙΚΗ	4
ΚΟΛΟΜΒΙΑΝΗ	1
ΟΥΓΓΡΙΚΗ	7
ΚΙΝΕΖΙΚΗ	10
ΜΠΑΓΚΛΑΝΤΕΣ	24
ΙΡΑΝΙΚΗ	6
ΚΕΝΥΑΤΙΚΗ	3
ΜΑΡΟΚΙΝΗ	2
ΛΕΤΟΝΙΚΗ	1
ΖΑΜΠΙΑ	1
ΤΟΥΡΚΙΚΗ	6
ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ	6
ΙΟΡΔΑΝΙΚΗ	2
ΚΥΠΡΙΑΚΗ	6
ΣΑΝ ΝΤΟΜΙΝΙΚΟ	1
ΣΥΝΟΛΟ	8020

Από την ανάλυση των στοιχείων που συλλέξαμε από τη Νομαρχία, το μεγαλύτερο ποσοστό των αλλοδαπών που μπήκε στο νομό απασχολήθηκε στην αγροτική οικονομία και στις οικοδομικές εργασίες. Επίσης, αρκετοί από αυτούς απασχολήθηκαν σε ιχθυοτροφία, σε χοιροστάσια, σε ξενοδοχεία, σε ανθοκήπια, οδηγοί, εργάτες σε εστιατόρια και καφετερίες, αναψυκτήρια, διανομείς, οικιακοί βοηθοί, εργάτες σε βιοτεχνίες και σε εργοστάσια και λίγοι από αυτούς ως έμποροι και εργολάβοι οικοδομών.

Επιπλέον, από την νομιμοποίηση παράνομων αλλοδαπών που έγινε με το άρθρο 91 παράγραφος 11 του Ν.3386/2005 τα στοιχεία που προκύπτουν από την μηχανογράφηση του τμήματος αστικής κατάστασης αλλοδαπών και μετανάστευσης του Ν.Κορινθίας δείχνουν ότι κατά το έτος 2006, νομιμοποιήθηκαν 635 άτομα, το έτος 2007, 185 παράνομοι αλλοδαποί και το έτος 2008 μόλις 16. Μικρότερος αριθμός μεταναστών νομιμοποιήθηκε με την εφαρμογή του ν.3536/2007, αφού μόλις το 2007 έχουμε 87 νέες άδειες διαμονής και 58 κατά το έτος 2008. Οσον αφορά τον ν.3731/2008 δεν έχει εκδοθεί καμία κάρτα (μέχρι και την 24-04-2009).²⁵

Γ. Τα πολυπαραγοντικά αίτια της μετανάστευσης

Για να μπορέσει να γίνει κατανοητό το περίπλοκο αυτό φαινόμενο της μετανάστευσης, θα πρέπει να αναλυθούν οι παράγοντες που προκαλούν και εντείνουν τις μετανστευτικές ροές. Θα πρέπει να τονίσουμε ότι, η μετανάστευση εξετάζεται πλέον μέσα από το νέο οικονομικό σκηνικό που

²⁵ Παράρτημα: Στατιστικά στοιχεία από την μηχανογράφηση του τμήματος Αστικής Κατάστασης Αλλοδαπών και Μετανάστευσης του Ν.Κορινθίας

δημιούργησε η παγκοσμιοποίηση, η οποία συνδέεται με υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και κίνησης αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων.

ι. Οικονομικοί παράγοντες

Οι παράγοντες που προσελκύουν ή εμποδίζουν την είσοδο των μεταναστών διακρίνονται σε οικονομικούς και σε μη οικονομικούς. Ενώ οι οικονομικοί παράγοντες φαίνεται να προκαλούν το μεγαλύτερο μέρος της μεταναστευτικής κίνησης, οι μη οικονομικοί (γεωπολιτικοί, δημογραφικοί κοινωνικοί και θεσμικοί) συντελούν στην αύξηση των μεταναστών νόμιμων και μη. Η ζήτηση και η πρόσφορα εργασίας είναι ένας από τους σημαντικότερους λόγους που προκαλείται η κίνηση των μεταναστών. Για παράδειγμα στις αναπτυγμένες χώρες και σε μερικές αναπτυσσόμενες στην Ασία, στην Λατινική Αμερική και Μέση Ανατολή υπάρχει ζήτηση για φτηνό εργατικό δυναμικό στους κλάδους κυρίως της γεωργίας και των κατασκευών. Ένα άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι αυτό των χωρών της δυτικής Ευρώπης όπου μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο υπήρχε ανάγκη για εργατικό δυναμικό προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες της οικονομίας τους. Σήμερα στην Ευρώπη, η μετανάστευση δεν συνδέεται μόνο με τις συνθήκες στην αγορά εργασίας αλλά αποτελεί και δομικό χαρακτηριστικό των κοινωνιών αυτών. Στις χώρες της Νότιας Ευρώπης, ο ρόλος της μετανάστευσης εντοπίζεται στην αυξημένη ζήτηση για εργατικό δυναμικό κυρίως σε μη ανταγωνιστικούς και χαμηλούς παραγωγικότητας κλάδους οικονομικής δραστηριότητας. Επιπλέον, ο μεγάλος αριθμός παράνομων μεταναστών είναι ένα άλλο βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα αυτών των μεταναστευτικών ροών.

Στην Ελλάδα, ο αριθμός των μεταναστών έρχεται να καλύψει την αυξημένη ζήτηση για ανειδίκευτη εργασία. Επειδή, η προσφορά των γηγενών είναι μικρή και δεν ανταποκρίνεται σε αυτή τη ζήτηση ένας μεγάλος αριθμός μεταναστών έχει απορροφηθεί σε πολλούς κλάδους της οικονομίας και της παραοικονομίας. Η παραοικονομία η οποία προηγείται χρονικά της μετανάστευσης, είναι λόγος προσέλκυσης στην χώρα υποδοχής. Οι εργαζόμενοι στην παραοικονομία είναι διαφορετικοί από τους ανέργους της επίσημης οικονομίας σε ένα κράτος. Οι εργαζόμενοι στην παραοικονομία αποτελούν άλλη κατηγορία προσφοράς εργασίας από τους γηγενείς, οι οποίοι έχουν υψηλότερες προσδοκίες και προτιμούν να παραμείνουν άνεργοι παρά να εργαστούν σε καθεστώς παραοικονομίας. Επιπλέον, με όλη αυτή την κατάσταση επωφελούνται οι εργοδότες που βλέπουν τα κέρδη τους να αυξάνονται δεδομένου ότι παραβλέπουν την νομοθεσία και παρακάμπτουν τους κανονισμούς. Η φτηνή και ανασφάλιστη εργασία σε συνδυασμό με το κόστος των απολύσεων, αποτελούν από τους πιο σημαντικούς λόγους που οδηγούν στην αύξηση των μεταναστευτικών ροών στην χώρα μας.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να τονίσουμε ότι η απροθυμία και η απόρριψη του γηγενούς εργατικού δυναμικού να απασχοληθεί σε ορισμένες εργασίες του δευτερογενή τομέα όπως (χημικές βιομηχανίες, μικρές βιοτεχνίες) στον τριτογενή τομέα (βοηθητικό προσωπικό κουζίνας, καθαριστές, κατώτερο προσωπικό νοσοκομείων και τα λοιπά).Επίσης, αποφεύγουν να εργαστούν στις επίπονες αγροτικές εργασίες καθώς και στην κτηνοτροφία.

Από την άλλη πλευρά, οι μετανάστες λόγω της φτώχειας και της οικονομικής εξαθλίωσης δέχονται να εργαστούν σε δουλειές βρώμικες, χαμηλόμισθες και γενικότερα ανεπιθύμητες γιατί δεν έχουν άλλη επιλογή. Η αλλαγή του τρόπου ζωής τους με την εγκατάστασή τους στις χώρες υποδοχής έχει σαν αποτέλεσμα να δέχονται να κάνουν δουλειές που εκείνοι τις θεωρούν υποβαθμισμένες ελπίζοντας σε ένα καλύτερο μέλλον. Εδώ, θα πρέπει να σημειωθεί η διαφορά εισοδημάτων τόσο στην χώρα υποδοχής όσο και στην χώρα προέλευσης.

ii. Γεωπολιτικοί και δημογραφικοί παράγοντες

Σημαντικό ρόλο στην είσοδο των μεταναστών στη χώρα μας παίζει η γεωγραφική θέση της, δεδομένου ότι η πλειονότητα των μεταναστών προέρχεται από κοντινές χώρες. Η χώρα μας βρίσκεται στην Ευρώπη, στα Βαλκάνια, συνορεύει με την Τουρκία είναι κοντά στη Μέση Ανατολή και τη Βόρειο Αφρική και όχι πολύ μακριά από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της τέως ΕΣΣΔ όπου προέρχονται χιλιάδες μετανάστες από τη δεκαετία του '90.Είναι μια χώρα στο σταυροδρόμι των τριών ηπείρων :Ευρώπης, Ασίας Αφρικής. Ιδιαίτερη σημασία έχει η γειτνίαση με την Τουρκία, αφού είναι η κατεξοχήν χώρα από την οποία γίνεται διακίνηση παράνομων μεταναστών.

Η μεγάλη έκταση των συνόρων της χώρας δημιουργεί τεράστια προβλήματα ως προς την φύλαξη τους. Η αναποτελεσματικότητα της φύλαξης των συνόρων μας, δεν είναι μόνο δικό μας πρόβλημα αλλά χαρακτηρίζει όλες της χώρες της Νότιας Ευρώπης. Η χώρα μας για έναν μεγάλο αριθμό μεταναστών χρησιμοποιείται ως χώρα διέλευσης. Συνήθως, την θεωρούν ως προσωρινό σταθμό στην προσπάθειά τους για αναζήτηση της τελικής χώρας προορισμού τους. Η αποτυχία του να φτάσουν στη χώρα προορισμού τους αναγκάζει να μείνουν στη χώρα μας.

Η υπογεννητικότητα και η γήρανση του πληθυσμού και κυρίως στις παραγωγικές ηλικίες που χαρακτηρίζει τις χώρες της Νότιας Ευρώπης και ειδικότερα την Ελλάδα, έχει σαν αποτέλεσμα την μείωση του εργατικού δυναμικού. Έτσι, μπορούμε να πούμε ότι η δημογραφική κατάσταση των χωρών υποδοχής εξηγεί εν μέρει την εισροή μεταναστών.

iii. Πολιτικοί και θεσμικοί παράγοντες

Η ύπαρξη δημοκρατίας στη χώρα μας συμβάλει στην προσέλκυση μεταναστών. Στις αρχές της νέας χιλιετίας, έκθεση του ΟΗΕ, κατατάσσει την Ελλάδα μέσα στην ομάδα των πλέον δημοκρατικά οργανωμένων χωρών. Αυτό δημιουργεί αίσθημα εμπιστοσύνης στους μετανάστες, αφού με αυτό τον τρόπο κατοχυρώνονται θεσμικά κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα. Η συμμετοχή της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση συμβάλει με την σειρά της στην προσέλκυση μεταναστών. Βέβαια, η εφαρμογή της συνθήκης Σεγκεν στην χώρα μας βοήθησε αποτελεσματικά στον εντοπισμό εγκληματικών στοιχείων και γενικότερα παραβατικής συμπεριφοράς όπως χρήση πλαστών εγγράφων και τα λοιπά. Εδώ αξίζει να αναφέρουμε ότι οι μέθοδοι επιτήρησης και φύλαξης των συνόρων μας δεν ήταν αποτελεσματικοί, αφού ένας μεγάλος αριθμός μεταναστών εξακολουθεί και μπαίνει παράνομα στη χώρα μας.

Όπως είναι ήδη γνωστό, οι ευκαιρίες για μετανάστευση ενθαρρύνονται η αποθαρρύνονται από θεσμικούς παράγοντες. Οι εθνικές και διεθνείς προσπάθειες για έλεγχο της μετανάστευσης μπορεί να επηρεάσουν το μέγεθος και την κατεύθυνση των μεταναστευτικών ροών. Οι υποχρεώσεις της Ελλάδας από τις διεθνείς συμβάσεις οι οποίες έχουν επικυρωθεί και υπογραφεί από την χώρα μας προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Τα ισχυρά κράτη και οι διεθνείς Οργανισμοί ευνοούν ορισμένες ροές και δίκτυα όπως ροές κεφαλαίου και αγαθών, δυτικών πολιτιστικών αξιών ειδικευμένου προσωπικού ενώ προσπαθούν να περιορίσουν ή να εξαφανίσουν ροές χαμηλής ειδίκευσης.

iv. Κοινωνικοί, οικονομικοί και πολιτισμικοί παράγοντες στην χώρα προέλευσης

Εκτός από τους παράγοντες που συντελούν στην εμφάνιση των μεταναστευτικών ροών στις χώρες υποδοχής υπάρχουν αντίστοιχα και παρά πολλοί λόγοι (οικονομικοί, πολιτικοί, κοινωνικοί δημογραφικοί) που συνδέονται με την χώρα προέλευσης. Ένας από τους σημαντικότερους λόγους που οδηγεί σε προσφυγιά και μετανάστευση, όπως αυτό αποδεικνύεται από την παγκόσμια βιβλιογραφία, είναι ο πόλεμος. Αν ανατρέξουμε στην πρόσφατη ιστορία, θα διαπιστώσουμε ότι με την κατάρρευση του μοναδικού στρατοπέδου(πρώην ΕΣΣΔ) η Αμερική με τους πολέμους της στην αρχή της δεκαετίας του '90, και συγκεκριμένα με τον πόλεμο του Κόλπου (1991), με τους δυο πολέμους για τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας το 1991-1995 και το 1998-1999, καταστροφή του Αφγανιστάν το 2001 ο δεύτερος πόλεμος στο Ιράκ (2003) καθώς και ο πόλεμος των 33 ημερών στο Λίβανο οδήγησαν ένα μεγάλο αριθμό ανθρώπων

στην απόφαση να μεταναστεύσουν από την χώρα τους και να αναζητήσουν ένα καλύτερο μέλλον σε μια ξένη για αυτούς πατρίδα. Ο πόλεμος στο Αφγανιστάν προκάλεσε σύμφωνα με εκτιμήσεις της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ 3,7 πρόσφυγες.

Πέρα από τον πόλεμο , οι ανώμαλες πολιτικές καταστάσεις που επικρατούν στις χώρες προέλευσης όπως δικτατορικά καθεστώτα και εμφύλιοι πόλεμοι δημιουργούν στους πολίτες των χωρών αυτών αίσθημα ανασφάλειας και αβεβαιότητας με αποτέλεσμα να την εγκαταλείπουν και να ψάχνουν καινούργιους προορισμούς. Η έλλειψη δημοκρατίας σε διάφορα κράτη αναγκάζει τους πολίτες σε μαζικές μετακινήσεις με απώτερο στόχο την εξασφάλιση καλύτερων συνθηκών ζωής.

Η κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων είχε σαν αποτέλεσμα πολλοί άνθρωποι από τις χώρες αυτές να αναγκαστούν να μεταναστεύσουν δεδομένου ότι οι συνθήκες στην χώρα τους δεν ευνοούσαν την παραμονή τους εκεί. Έτσι, την δεκαετία του '90 παρατηρούμε ένα μεγάλο κύμα φυγής από τις χώρες της τέως ΕΣΣΔ, από την Αλβανία , από την Βουλγαρία από την τέως Γιουγκοσλαβία, από την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, από την Ρουμανία, από στην τέως Τσεχοσλοβακία , από την Πολωνία και τέλος από την Κίνα.

Οι κοινωνικοί παράγοντες αποτελούν σημαντικά αίτια αποδημίας. Η έλλειψη σεβασμού στα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου της ζωής ,της ασφάλειας, της ελεύθερης έκφρασης και της θρησκείας οδηγούν στη μετανάστευση. Οι αλλαγές στον ρόλο της γυναίκας οδηγεί πολλές γυναίκες στην απόφαση για μετανάστευση. Σημαντικό ρόλο στην απόφαση τους αυτή παίζει η ανάγκη για βοήθεια των οικογενειών τους, η ελπίδα ότι θα καλυτερέψουν την θέση τους, η κρίση των αξιών, η επιθυμία να ξεφύγουν από παραδόσεις και έθιμα που δεν είναι αποδεκτά από τον σύγχρονο κόσμο.

Ένας άλλος ένας λόγος, είναι η περικοπή των κοινωνικών δαπανών πχ. σε πολλές χώρες του υπαρκτού σοσιαλισμού με την μείωση των κονδυλίων για την εκπαίδευση σημειώθηκε αύξηση της εγκληματικότητας των νέων ενώ η περικοπή των κοινωνικών δαπανών οδήγησε και σε χαμηλή ποιότητα υπηρεσιών υγείας. Η αύξηση του πληθυσμού στις χώρες προέλευσης σε συνδυασμό πάντα με οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες προκαλούν σταθερή ροή μεταναστών.

Επιπλέον, ιστορικοί λόγοι ευνοούν την αποδημία από ορισμένες χώρες παραδείγματος χάρη η αποδημία ομογενών από την Αλβανία, από την τέως ΕΣΣΔ. Τέλος, τα δίκτυα μετανάστευσης είναι αυτά που τροφοδοτούν κάθε φορά τις μεταναστευτικές ροές. Αποικιοκρατικοί δεσμοί, οικογενειακοί λόγοι, η εγκατάσταση συγγενών και φίλων δημιουργούν δίκτυα μετανάστευσης τα οποία παρέχουν πληροφόρηση ,υποστήριξη και οικονομική βοήθεια καθώς και συμπαράσταση στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες στις χώρες υποδοχής.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

A. Οικονομικές επιπτώσεις της μετανάστευσης προς την Ελλάδα

i. Σχέσεις και αλληλεπιδράσεις εισροής μεταναστών και οικονομικής ανάπτυξης

Ο βασικός λόγος που αποφασίζει κάποιος να μεταναστεύσει, όπως ήδη έχουμε αναφέρει στο προηγούμενο κεφάλαιο, είναι η αναζήτηση ενός καλύτερου τόπου για μόνιμη ή προσωρινή εγκατάσταση, από τη χώρα καταγωγής του σε μια νέα χώρα στην οποία θα προσπαθήσει να εξασφαλίσει, όσο το δυνατό καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, προσφέροντας γι αυτό ως αντάλλαγμα την εργασία του. Όπως προκύπτει από μελέτες που έχουν γίνει πάνω στο θέμα αυτό, είναι δύσκολο να εκτιμήσει κανείς το μέγεθος και τη φύση των σχέσεων και των αλληλεπιδράσεων της εισροής μεταναστών μέσα σε μία οικονομία. Αυτό συμβαίνει, γιατί υπάρχουν διάφορα μεταναστευτικά ρεύματα κάθε φορά που σημαντικό ρόλο παίζει η απόφαση τους σε ποιον τόπο θα εγκατασταθούν καθώς και τα χαρακτηριστικά τους όπως: φύλο, ηλικία, χώρα προέλευσης, οικογενειακή κατάσταση, το εκπαιδευτικό επίπεδο τους καθώς και το καθεστώς νομιμότητας.

Η συμπεριφορά των μεταναστών στην αγορά εργασίας είναι πολύ πιο διαφορετική σε σύγκριση με αυτή των Ελλήνων εργαζομένων²⁶. Αυτό συμβαίνει γιατί: πρώτον, γιατί οι μετανάστες θα έρθουν στην χώρα υποδοχής με σκοπό να εργαστούν, πλην κάποιων περιπτώσεων που δεν μπορούν να το κάνουν αυτό λόγω αντικειμενικών δυσκολιών, παραδείγματος χάρη μητέρες και παιδιά: Δεύτερον, οι οικονομικοί μετανάστες δεν διαθέτουν άλλους οικονομικούς πόρους ώστε να μπορούν να μείνουν εκτός εργασίας για κάποιο χρονικό διάστημα: τρίτον, οι περισσότεροι μετανάστες ειδικά στην αρχή που παίρνουν την απόφαση να εγκαταλείψουν την χώρα τους έχουν στο μυαλό τους την επιστροφή και όχι την μόνιμη εγκατάσταση στην χώρα υποδοχής. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να εργάζονται περισσότερες μέρες και ώρες αν υπάρχει εργασία.

Εδώ, θα πρέπει να τονίσουμε ότι η εξασφάλιση εργασίας δεν είναι μόνο θέμα της προσφοράς από την μεριά των μεταναστών αλλά και θέμα ζήτησης από την μεριά των εργοδοτών. Η ζήτηση της εργασίας τους εξαρτάται από πολλούς παράγοντες όπως: η οικονομική συγκυρία, η έκταση της παραοικονομίας, οι διακρίσεις σε βάρος ή υπέρ των μεταναστών, η

²⁶ Θεόδωρος Π. Λιανός, Σύγχρονη Μετανάστευση στην Ελλάδα, Κέντρο Προγραμματισμού και οικονομικών ερευνών, Αθήνα 2003, σελ.73

διάρθρωση της παραγωγικής δραστηριότητας ακαμψίες στην αγορά εργασίας και τα λοιπά²⁷.

Μέσα από μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί σχετικά με τα χαρακτηριστικά της απασχόλησης των μεταναστών, το ποσοστό συμμετοχής τους στο εργατικό δυναμικό και το ποσοστό ανεργίας μας βοηθάνε να καταλάβουμε την επίδραση των μεταναστευτικών ροών στην οικονομία της χώρας μας²⁸. Επιπλέον, η επίδρασή τους στο ΑΕΠ είναι σημαντικό να αναλυθεί, αφού είναι ένας σημαντικός δείκτης που δείχνει την οικονομική κατάσταση μιας χώρας. Παρά το γεγονός ότι, οι σχέσεις μεταξύ εισροής μεταναστών και αύξησης του ΑΕΠ δύσκολα ποσοτικοποιούνται, έχουν γίνει κατά καιρούς διάφορες προσπάθειες.

Όπως προκύπτει από μελέτες την περίοδο 1995-2005, σημειώθηκε στην Ελλάδα σημαντική αύξηση του ΑΕΠ που κυμαινόταν από 2,1% έως 4,6%, ανάλογα με το χρόνο. Η επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης είναι σε μεγάλο βαθμό απόρροια της μεγάλης εισροής πόρων από τα ευρωπαϊκά ταμεία, τα οποία χρηματοδοτούν την εκτέλεση μεγάλων έργων υποδομής. Σε πολλές χώρες έτσι και στη Ελλάδα η αύξηση της παραγωγικότητας και του ΑΕΠ συνέπεσε με τη μεγάλη εισροή μεταναστών. Σύμφωνα με ελληνικές μελέτες, το τμήμα του ποσοστού ετήσιας αύξησης του ΑΕΠ που οφείλεται στους μετανάστες κυμαίνεται από 0,3-1,5%. Συγκεκριμένα ο Θ.Λιανός και οι συνεργάτες του υπολόγισαν την αύξηση που οφείλεται στους μετανάστες στο 1-1,5% του ΑΕΠ ποσοστό που θεωρούν μικρό αφού οι μετανάστες αποτελούν το 8-10% του Ελληνικού εργατικού δυναμικού.

Εδώ, θα πρέπει να αναφερθούμε στη σχέση οικονομικής ανάπτυξης και εισροής μεταναστών. Οι μετανάστες συμβάλουν στην αύξηση του ΑΕΠ και της παραγωγής, αυξάνουν τη προσφορά εργασίας στη χώρα υποδοχής μετριάζοντας τις ελλείψεις σε εργατικό δυναμικό. Επιτρέπουν την καλύτερη αξιοποίηση της παραγωγικής δυναμικότητας, παράγοντας αγαθά και υπηρεσίες που δεν υπάρχουν ή τα υπάρχοντα με χαμηλότερες τιμές και διευρύνουν με την εργασία τους την παραγωγή των γηγενών εργαζομένων. Επιπλέον, συγκροτούν ένα σημαντικό αριθμό παραγωγικών δραστηριοτήτων στη χώρα, περιορίζουν τις αυξήσεις των τιμών και των μισθών, βελτιώνουν την κερδοφορία των επιχειρήσεων και επιτρέπουν στην οικονομία της χώρας υποδοχής να παραμείνει ανταγωνιστική σε έναν κλάδο ή να αναπτύξει πλεονεκτήματα σε έναν άλλον. Όλα τα παραπάνω που αναφέραμε συντελούν στην αύξηση της εγχώριας παραγωγής.

²⁷ Θεόδωρος Π.Λιανός, Σύγχρονη Μετανάστευση στην Ελλάδα, Κέντρο Προγραμματισμού και οικονομικών ερευνών, Αθήνα 2003, σελ.74

²⁸ Θεόδωρος Π.Λιανός, Σύγχρονη Μετανάστευση στην Ελλάδα, Κέντρο Προγραμματισμού και οικονομικών ερευνών, Αθήνα 2003, σελ.75

ii. *Η συμμετοχή τους στο εργατικό δυναμικό και πώς συνέβαλαν στην αύξηση της αγροτικής παραγωγής και στην αναζωογόνηση της ελληνικής υπαίθρου*

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, οι μετανάστες αποδημούν με κύριο σκοπό την εργασία. Όπως προκύπτει από στατιστικές αναλύσεις οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί κατά καιρούς στην χώρα μας, έχει σημασία να αναφέρουμε ότι, σε όλα τα έτη που παρατηρείται το συγκεκριμένο φαινόμενο το ποσοστό συμμετοχής των αλλοδαπών στο εργατικό δυναμικό της χώρας είναι μεγαλύτερο του ποσοστού των Ελλήνων²⁹. Οι διαφορές, όμως ποικίλουν κατά περιφέρεια, όπως ποικίλουν και τα ποσοστά για τις δυο κατηγορίες εργαζομένων. Πχ. για το 2001 το ποσοστό συμμετοχής των Ελλήνων είναι 40,2% στο Βόρειο Αιγαίο και 55,7 % στην Κρήτη ενώ για τους αλλοδαπούς είναι το 42,8% στο Βόρειο Αιγαίο και 80,3 στην Ανατ. Στερέα Ελλάδα³⁰.

Όπως αναφέρει και ο Θ.Λιανός στο έργο του οι πιθανοί παράγοντες που μπορεί να συμβαίνει αυτό είναι οι εξής :α) Η διαφορετική σύνθεση των μεταναστών ως προς την προέλευση και τα δημογραφικά χαρακτηριστικά. Πιο συγκεκριμένα, μέσα από μελέτες προκύπτει ότι οι μετανάστες από ορισμένες χώρες είναι κυρίως άντρες(Πακιστάν, Ινδία, Αίγυπτος, Συρία) ενώ από άλλες χώρες είναι περισσότερες γυναίκες(Ουκρανία, Φιλιπίνες, Ρωσία).β) Η διαφορετική διάρθρωση και η εποχικότητα της οικονομικής δραστηριότητας, που είναι δυνατόν να προσελκύουν τους μετανάστες στην παραγωγή σε διαφορετικές εποχές και συνεπώς οι διαφορές αυτές να εμφανίζονται μεγάλες κατά την περίοδο της έρευνας της ΕΣΥΕ. γ)Εδώ θα πρέπει να τονίσουμε την μετακίνηση των αλλοδαπών όχι μόνο μέσα στην Ελλάδα, αλλά και τις χώρες προέλευσης τους, αφού οι χώρες καταγωγής τους συνορεύουν με την χώρα μας. δ) Ένας τελευταίος παράγοντας είναι η διαφορά του εργατικού μισθού που παρατηρείται στην αμοιβή μεταξύ των περιφερειών καθώς και μεταξύ των ετών.

Ένας κλάδος πολύ σημαντικός που στηρίζει την Ελληνική οικονομία, είναι αυτός της γεωργίας. Παρά την μείωση του αγροτικού πληθυσμού και το γεγονός ότι από τα τέλη της δεκαετίας του '90, κάθε χρόνο καταστρέφεται ένα μέρος της αγροτικής παραγωγής εξ' αιτίας των καιρικών συνθηκών η αγροτική οικονομία και η Ελληνική υπαίθρος έχει αναζωογονηθεί χάρη στους μετανάστες, κανονικούς και μη. Γενικά, μπορούμε να πούμε ότι οι μετανάστες συνέβαλαν στην ανασυγκρότηση της Ελληνικής υπαίθρου, αφού αντικατέστησαν την οικογενειακή εργασία και ανακουφίσαν την οικογένεια από το βάρος της χειρωνακτικής εργασίας³¹. Οι μετανάστες συνέβαλαν με

²⁹ Θεόδωρος Π.Λιανός, Σύγχρονη Μετανάστευση στην Ελλάδα, Κέντρο Προγραμματισμού και οικονομικών ερευνών, Αθήνα 2003, σελ.79

³⁰ Θεόδωρος Π.Λιανός, Σύγχρονη Μετανάστευση στην Ελλάδα, Κέντρο Προγραμματισμού και οικονομικών ερευνών, Αθήνα 2003, σελ.79

³¹ Ηρα Έλκε-Πούπουλου, Η μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης 2007, σελ. 334

την εργασία τους και στην αύξηση του αγροτικού εισοδήματος. Σύμφωνα με στοιχεία των Εθνικών Λογαριασμών, η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία του πρωτογενή τομέα αυξήθηκε από 7.277 εκατ. Ευρώ το 1995 σε 8.592 το 2004 (σε τρέχουσες τιμές)³². Επιπλέον, θα πρέπει να τονίσουμε ότι η εποχική ή μόνιμη απασχόληση των αλλοδαπών σε φθίνοντες ή μη ανταγωνιστικούς κλάδους του πρωτογενή τομέα όπου υπάρχουν κενά προσφοράς εργασίας γηγενών ή είναι ασύμφορη η απασχόληση τους συντελεί στην επιβίωση της αγροτικής επιχείρησης. Η συμβολή τους είναι ιδιαίτερα ευγερτική αφού με την εργασία τους συνέβαλαν στην επιβίωση μικρών εκμεταλλεύσεων που διαφορετικά θα είχαν εγκαταλειφθεί ή εξαφανιστεί.

iii. Η παράταση βιωσιμότητας και η ενίσχυση επιχειρήσεων του δευτερογενή και του τριτογενή τομέα.

Η απασχόληση των αλλοδαπών σε μικρές επιχειρήσεις συνέβαλε θετικά στην επιβίωσή και την διατήρησή τους. Η ύπαρξη πολλών οικογενειακών επιχειρήσεων μικρών σε μέγεθος αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό της Ελληνικής οικονομίας. Μια μεγάλη αναλογία βιομηχανικών και άλλων επιχειρήσεων απασχολούν μέχρι 4 άτομα. Οι επιχειρήσεις αυτές αποτελούν έναν από τους βασικότερους παράγοντες αύξησης της ζήτησης για φθινό εργατικό δυναμικό. Έρευνες έδειξαν ότι οι μισές μικρομεσαίες επιχειρήσεις της χώρας στηρίζονται στη μαύρη εργασία και ότι στην Θεσσαλονίκη οι μικρές επιχειρήσεις με απασχόληση 1-5 εργαζομένων είναι αυτές που κατά κύριο λόγο χρησιμοποιούν μετανάστες. Έτσι μπορούμε να πούμε ότι η εργασία των μεταναστών σε αυτού του είδους των επιχειρήσεων συνέβαλε αποτελεσματικά στο να διατηρηθούν και να επιβιώσουν.

Πέρα από τις θετικές συνέπειες που έχει η εργασία τους στις μικρές επιχειρήσεις, θα πρέπει να αναφέρουμε και την αντίθετη άποψη που υποστηρίζει ότι το φθινό εργατικό δυναμικό που απασχολείται, συνήθως καθυστερεί πολλές φορές ή αφαιρεί το κίνητρο για τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό, αποθαρρύνει την εισαγωγή νέων τεχνολογιών και επιβραδύνει την υποκατάσταση κεφαλαίου. Επίσης, όλη αυτή η κατάσταση συντελεί στην παραβίαση του θεσμικού πλαισίου ρύθμισης των εργασιακών σχέσεων με αποτέλεσμα να θίγονται τα εργασιακά δικαιώματα όχι μόνο των αλλοδαπών εργαζομένων αλλά όλων των εργαζομένων.

Εδώ αξίζει να σημειώσουμε, ότι η εισροή μεταναστών έχει επιπτώσεις στην παραγωγικότητα της εργατικής δύναμης των επιχειρήσεων της χώρας υποδοχής. Συνήθως, εργάζονται σε θέσεις χαμηλής ειδίκευσης και λαμβάνουν χαμηλούς μισθούς. Όταν διαθέτουν υψηλές τεχνικές δεξιότητες

³² Ήρα Έμκε-Πουλοπούλου, Η μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης 2007, σελ. 335

και προσαρμόζονται στην χώρα υποδοχής η συμβολή τους στην άνοδο της παραγωγικότητας της οικονομίας είναι θετική. Στο βαθμό που η παραγωγικότητα της εργασίας τους είναι κατά πολύ μεγαλύτερη από τις αποδοχές τους το όφελος της οικονομίας υποδοχής, είναι μεγάλο και μεγιστοποιείται όταν η εργασία των μεταναστών έχει χαρακτηριστικά διαφορετικά από εκείνα των γηγενών εργαζομένων³³. Σε έρευνα στη Βόρειο Ελλάδα βρέθηκε ότι η παραγωγικότητα των κανονικών μεταναστών ήταν κατά 4% χαμηλότερη από εκείνη των Ελλήνων στο ίδιο επίπεδο ειδίκευσης και ότι οι κανονικοί μετανάστες είχαν αισθητά χαμηλότερη παραγωγικότητα από τους γηγενείς³⁴.

Πέρα από την παραγωγικότητα, μπορούμε να πούμε ότι οι μετανάστες ενισχύουν και την ανταγωνιστικότητα. Από μελέτες που έχουν γίνει στη χώρα μας η ελληνική οικονομία εξακολουθεί ακόμα και σήμερα να μην θεωρείται ανταγωνιστική. Η χαμηλή ανταγωνιστικότητα, μπορεί να εξηγηθεί από κάποιον ή από τον συνδυασμό των ακόλουθων παραγόντων: έλλειψη επενδύσεων σε κεφαλαιουχικό εξοπλισμό, απαρχαιωμένες παραγωγικές τεχνικές αδυναμίες στην οργάνωση παραγωγής, έλλειψη εκπαίδευσης της εργατικής δύναμης. Επιπλέον, η μείωση του προστατευτισμού, οι πιέσεις στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου για την απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου και η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμβάλουν στην ένταση των προβλημάτων ανταγωνιστικότητας πολλών προϊόντων των περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κυρίως στην ένταση των προβλημάτων των μικρών επιχειρήσεων. Στην χώρα μας το ζήτημα της ανταγωνιστικότητας λύθηκε με την φτηνή εργασία που προσέφεραν οι μετανάστες. Αυτή η τακτική που ακολούθησαν οι Ελληνικές επιχειρήσεις είχε σαν αποτέλεσμα να μην προσφύγουν σε νέες τεχνολογίες και στην εκπαίδευση των εργαζομένων, σε δυο δηλαδή βασικούς παράγοντες που συντελούν στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας.

iv. Σχέσεις και αλληλεπιδράσεις εισροής μεταναστών στην κατανάλωση και την αποταμίευση

Η εισροή μεταναστών επιδρά σε διαφορά μακροοικονομικά μεγέθη, όπως αυτό της κατανάλωσης και της αποταμίευσης. Η συμμετοχή των μεταναστών στην παραγωγή προσδιορίζει εισόδημα ένα μέρος του οποίου καταναλώνεται στην χώρα υποδοχής και ένα μέρος αποταμιεύεται. Οι μετανάστες συντελούν στην αύξηση της κατανάλωσης. Αυξάνουν τη ζήτηση ορισμένων βασικών καταναλωτικών αγαθών και υπηρεσιών δεδομένου ότι

³³ Ηρα Έμκε-Πουλοπούλου, Η μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης 2007, σελ. 341

³⁴ Ηρα Έμκε-Πουλοπούλου, Η μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης 2007, σελ. 342

επιβιώνουν στη χώρα υποδοχής, οπότε η κατανάλωση αγαθών είναι δεδομένη. Στην Ελλάδα, υπολογίστηκε ότι η μετανάστευση συνεισφέρει στην αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 0,13% και ότι το ήμισυ των εισοδημάτων δαπανάται στην Ελλάδα³⁵. Τα πρώτα χρόνια που ήρθαν οι μετανάστες στην χώρα μας σπάνια αγόραζαν μεταφορικά μέσα και κατανάλωναν λιγότερη ενέργεια από τους γηγενείς. Ωστόσο με την πάροδο του χρόνου προβαίνουν σε αγορά μοτοσυκλέτας ή αυτοκινήτου αντίστοιχα. Επίσης, πολλοί από αυτούς κάνουν χρήση της κινητής τηλεφωνίας. Είναι πελάτες Τραπεζών, ασφαλειών και τα λοιπά και μετά από μερικά χρόνια παραμονής αποκτούν την καταναλωτική συμπεριφορά του Έλληνα. Γι αυτό το λόγο, θεωρούνται ως ομάδα στόχου διαφόρων διαφημιστικών εκστρατειών.

Σύμφωνα με την οικονομική θεωρία, η εισροή μεταναστευτικών εμβασμάτων αποτελεί τη βασικότερη αποζημίωση που λαμβάνει η χώρα προέλευσης της μετανάστευσης, ως αντάλλαγμα για την απώλεια ενός σημαντικού μέρους του εργατικού δυναμικού της και του ανθρώπινου κεφαλαίου της. Έτσι η ροή χρημάτων παρατηρείται από τους μετανάστες προς τις οικογένειες τους. Αντίθετα με πολλά είδη οικονομικών ροών τα εμβάσματα δεν δημιουργούν (νομικές) υποχρεώσεις, δεν περνούν μέσα από γραφειοκράτες και από την φύση τους απευθύνονται στις κοινωνικές ομάδες που τα χρειάζονται περισσότερο³⁶. Το πρόσφατο ενδιαφέρον για τα εμβάσματα αντανακλά, επίσης το γεγονός ότι παρέχουν τις αναπτυσσόμενες χώρες ξένο συνάλλαγμα, το οποίο χρειάζονται για να ενισχύσουν τα αποθέματα τους σε ισχυρό νόμισμα, για να χρηματοδοτήσουν τις εισαγωγές και να ενισχύσουν τις δυνατότητες των τραπεζών να χρηματοδοτούν δάνεια. Το παράδειγμα της Αλβανίας είναι χαρακτηριστικό. Η ροή εμβασμάτων αυξάνεται συνεχώς προς την Αλβανία από το 1992, επιδεικνύοντας μια σταθερή αυξητική πορεία. Συγκεκριμένα, τα μεταναστευτικά εμβάσματα για την περίοδο 1993-2003 είναι πενταπλάσια των κεφαλαίων που εισέρρευσαν ως ξένες επενδύσεις, αντιπροσωπεύουν το 15,3% του ΑΕΠ της και το 64,3% των εισαγωγών της (Nikas 2005:54). Οι αναγωγές αυτές βασίζονται σε επίσημα στοιχεία³⁷.

Όσον αφορά την αποταμιευτική συμπεριφορά των μεταναστών, σύμφωνα με έρευνες αποδεικνύεται ότι, ο μετανάστης ειδικά τα πρώτα χρόνια έχει την τάση να αποταμιεύει όσο το δυνατό μεγαλύτερα χρηματικά ποσά. Σύμφωνα με έρευνες πάνω στην ενδοευρωπαϊκή μετανάστευση της

³⁵ Ηρα Έμκε-Πουλοπούλου, Η μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης 2007, σελ. 347

³⁶ Τζένη Καβουνίδη, Αντώνης Κόντης, Θεόδωρος Λιανός, Ρωσέτος Φακιολάς (επιμέλεια), τόμος Α', ΙΜΕΠΟ, Αθήνα 2008 σελ.77

³⁷ Τζένη Καβουνίδη, Αντώνης Κόντης, Θεόδωρος Λιανός, Ρωσέτος Φακιολάς (επιμέλεια), τόμος Α', ΙΜΕΠΟ, Αθήνα 2008 σελ.71

δεκαετίας του 1960, αρχικά ένας μετανάστης εμβάζει ελάχιστα μέχρι να προσαρμοστεί στα ξένα δεδομένα τιμών και κατανάλωσης³⁸. Στη συνέχεια, τα εμβάσματα αυξάνονται και παραμένουν σταθερά υψηλά μέχρι να παντρευτεί ο μετανάστης ή να τον ακολουθήσει η οικογένεια του στη χώρα όπου εργάζεται, οπότε και διακόπτονται. Ακόμα και αν δεν γίνει αυτό, τα εμβάσματα μειώνονται ή και παύουν μετά από μια γενιά και επανεμφανίζονται μόνο αν παρουσιαστεί μεγάλη ανάγκη οικονομικής στήριξης της οικογένειας στην πατρίδα. Στο σημείο αυτό, θα αναλύσουμε την αποταμιευτική συμπεριφορά των Αλβανών μεταναστών στη χώρα μας η οποία αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα και μας βοηθάει να καταλάβουμε την αποταμιευτική συμπεριφορά του μετανάστη. Με την ωρίμανση του μεταναστευτικού ρεύματος, οι Αλβανοί μετανάστες άντρες και γυναίκες μπόρεσαν να ανελιχθούν επαγγελματικά αναλαμβάνοντας καλύτερες και πιο προσοδοφόρες εργασίες σε σχέση με το παρελθόν. Αυτό σε συνδυασμό με το συντηρητικό καταναλωτικό τους πρότυπο, τους επέτρεπε να αποταμιεύουν σημαντικά χρηματικά ποσά. Οι Αλβανοί μετανάστες στην Ελλάδα έχουν υψηλή ροπή για αποταμίευση όπως αναφέραμε πιο πάνω δεδομένου ότι, αποταμιεύουν γύρω στα 5.390 € το χρόνο κατά μέσο όρο ανά νοικοκυριό και περίπου το 75% έχει τραπεζικό λογαριασμό.

Γενικά, μπορούμε να πούμε ότι υπάρχουν εμβάσματα τα οποία στοχεύουν στη στήριξη της οικογένειας και αυτά που αποτελούν μεταφορά αποταμιεύσεων για αποθησαυρισμό. Οι αποταμιεύσεις και τα μεταναστευτικά εμβάσματα εξαρτώνται από ορισμένες μεταβλητές όπως η συναλλαγματική ισοτιμία, ο τόκος και ο πληθωρισμός.

v. Σχέσεις και αλληλεπιδράσεις εισροής μεταναστών με την κοινωνική ασφάλιση

Η λειτουργία και η αποτελεσματικότητα των ασφαλιστικών συστημάτων στην Ελλάδα και στη Ευρώπη, αποτελούν ζητήματα τα οποία απασχολούν τη δημόσια συζήτηση και τη χάραξη μεταναστευτικής πολιτικής. Ιδιαίτερα λόγω των δημογραφικών προβλημάτων και της δημογραφικής γήρανσης, αυτή η συζήτηση περιλαμβάνει και το γενικό ερώτημα που τίθεται, αν η μετανάστευση συμβάλει θετικά στα ασφαλιστικά ταμεία. Στα κράτη όπου η υπογεννητικότητα και η γήρανση χαρακτηρίζουν τον πληθυσμό, επικρατεί η αντίληψη ότι οι μετανάστες έχουν θετική συμβολή στη κοινωνική ασφάλιση. (Cichon et al. 2003)³⁹. Αντίθετα σε

³⁸ Τζένη Καβουνίδη, Αντώνης Κόντης, Θεόδωρος Λιανός, Ρωσέτος Φακιολάς (επιμέλεια), τόμος Α', ΙΜΕΠΟ, Αθήνα 2008 σελ.76

³⁹ Τζένη Καβουνίδη, Αντώνης Κόντης, Θεόδωρος Λιανός, Ρωσέτος Φακιολάς (επιμέλεια), τόμος Α', ΙΜΕΠΟ, Αθήνα 2008 σελ.82

Ευρωπαϊκό επίπεδο μελέτες που εξετάζουν το πρόβλημα της μετανάστευσης, βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, στην επίλυση του προβλήματος της γήρανσης του πληθυσμού και του συνταξιοδοτικού συστήματος υποστηρίζουν ότι η θετική συμβολή της μετανάστευσης στο συνταξιοδοτικό σύστημα είναι προσωρινή, καθώς και ότι η μετανάστευση είναι ένας από τους πολλούς παράγοντες που επιδρούν στην παραπάνω σχέση (United Nations 2000, Coleman 2002 Blake and Mayhew 2004)⁴⁰.

Στην Ελλάδα, η μετανάστευση συμβάλει θετικά στον κλάδο των συντάξεων και του ασφαλιστικού συστήματος γενικότερα. Τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί μεγάλη αύξηση των ασφαλισμένων αλλοδαπών, αφού η ασφάλιση τους αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για να συνεχίσουν να διαβιούν στη χώρα νόμιμα. Στη περίοδο 2000-2004 η σχέση ασφαλισμένων στο ΙΚΑ από 1:2,24 μειώθηκε σε 1:2,16 και στον ΟΓΑ από 1:0,91 και σε 1:0,86 ενώ για την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος απαιτούνται 4-5 εργαζόμενοι ανά συνταξιούχο. Μετά την δεύτερη διαδικασία νομιμοποίησης του 2001 με το ν.2910 στο ΙΚΑ το έλλειμμα του κλάδου σύνταξης μετατράπηκε το 2005 σε πλεόνασμα⁴¹. Το ποσοστό των συνταξιούχων μεταναστών είναι πολύ χαμηλό σε σχέση με τους εργαζόμενους. Το ερώτημα το οποίο βέβαια γεννιέται είναι τι θα γίνει όταν οι εργαζόμενοι μετανάστες γίνουν συνταξιούχοι.

Μέσα από μελέτες που αφορούν το συγκεκριμένο θέμα συνάγεται το συμπέρασμα ότι υπάρχει ανεπάρκεια δεδομένων και ερευνών σχετικά με την υγεία-πρόνοια και τη χρήση του ασφαλιστικού συστήματος από τους μετανάστες που ζουν στη χώρα μας. Είναι λοιπόν απαραίτητη η αλλαγή των μηχανογραφικών δελτίων τουλάχιστον στα τρία βασικά ασφαλιστικά ταμεία :ΙΚΑ ΟΓΑ και ΤΕΒΕ, ώστε να συλλέγονται περισσότερες και ομοιογενείς πληροφορίες σχετικά με τη χρήση που κάνουν στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας οι ασφαλισμένοι ανάλογα με την υπηκοότητα τους. Μόνο έτσι θα καταστεί δυνατή η διερεύνηση των μακροπρόθεσμων επιπτώσεων της μετανάστευσης στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης στη χώρα μας⁴².

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να αναφέρουμε πως ένα από τα μεγαλύτερα ζητήματα που αφορούν την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων μεταναστών είναι και αυτό της εισφοροδιαφυγής τόσο από την μεριά των εργοδοτών, όσο και από τους ίδιους τους μετανάστες. Οι διαφεύγοντες πόροι από το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης υπολογίστηκαν το 1993 σε 100

⁴⁰ Τζένη Καβουνίδη, Αντώνης Κόντης, Θεόδωρος Λιανός, Ρωσέτος Φακιολάς (επιμέλεια), τόμος Α', ΙΜΕΠΟ, Αθήνα 2008 σελ.83

⁴¹ Ήρα -Έμκε Πουλοπούλου, Η Μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης, Αθήνα 2007, σελ.375

⁴² Τζένη Καβουνίδη, Αντώνης Κόντης, Θεόδωρος Λιανός, Ρωσέτος Φακιολάς (επιμέλεια), τόμος Α', ΙΜΕΠΟ, Αθήνα 2008 σελ.100

δισεκατομμύρια και το 2001 σε 1 τρισεκατομμύριο δραχμές το χρόνο. Υποστηρίχθηκε ότι με εισφορές από πλήρη ασφάλιση το 1998 το ΙΚΑ θα εισέπραττε 200 δισεκατομμύρια το χρόνο, ενώ η παράταξη της εισφοροδιαφυγής που γινόταν σε βάρος των υπολοίπων 500.000 αλλοδαπών που ζούσαν και εργάζονταν στην Ελλάδα θα εξάλειφε το ετήσιο έλλειμμα του μεγαλύτερου ασφαλιστικού Οργανισμού της χώρας⁴³.

Πολλοί εργοδότες ήσαν απρόθυμοι να δηλώσουν τους αλλοδαπούς που απασχολούσαν στην εργασία τους, αφού η ανασφάλιστη εργασία μειώνει σημαντικά το κόστος εργασίας του εργοδότη. Ένα μεγάλο μέρος των μεταναστών είναι θύματα των εργοδοτών τους και γενικότερα της εγχώριας μαύρης εργασίας. Πολλοί μετανάστες οι οποίοι εργάζονται σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης δεν μπορούν να το αποδείξουν, γιατί οι εργοδότες τους τους ασφαλίζουν ως μερικώς απασχολούμενους. Όλα τα παραπάνω είναι προβλήματα που αφορούν την κοινωνική ασφάλιση των αλλοδαπών εργαζομένων και που κατά καιρούς το ελληνικό κράτος έχει προσπαθήσει να περιορίσει με την θέσπιση νόμων, οι οποίοι έχουν στόχο την καταπολέμηση αυτού του είδους των φαινομένων.

B. Σχέσεις και αλληλεπιδράσεις μεταναστευτικής κίνησης με την αγορά εργασίας και την κατανομή του εισοδήματος. Η ένταξη τους στην κοινωνία.

i. Η επίδραση της εισροής μεταναστών στην αγορά εργασίας. Απασχόληση των αλλοδαπών και απασχόληση των γηγενών.

Όπως προκύπτει από μελέτες οι οποίες έχουν κατά καιρούς πραγματοποιηθεί σε πολλές χώρες που είναι χώρες υποδοχής μεταναστών το ποσοστό ανεργίας στους νέους και τις γυναίκες ξεπερνάει το 40%. Επίσης ένα μεγάλο ποσοστό Ευρωπαίων ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας. Στη Βρετανία, τη Γαλλία και την Ελλάδα και σε άλλες χώρες είναι χαρακτηριστική η άδικη κατανομή του εισοδήματος με αποτέλεσμα να εμφανίζονται υψηλά ποσοστά φτώχειας. Η ανισοκατανομή του εισοδήματος και του πλούτου συνεχώς διευρύνεται.

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει και παραπάνω, η ζήτηση για φτηνή εργασία σε ανειδίκευτες και πολλές φορές ασταθείς δουλειές με τις οποίες οι γηγενείς αρνούνται να ασχοληθούν αποτελεί την βασική αιτία απασχόλησης των αλλοδαπών. Η ζήτηση για φτηνή εργασία αντιμετωπίζεται με μη κανονικούς μετανάστες με αποτέλεσμα οι περισσότεροι να βρίσκουν απασχόληση στην

⁴³ Ηρα -Εμκε Πουλοπούλου, Η Μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης, Αθήνα 2007, σελ.383

παραοικονομία. Η παραοικονομία είναι ένα φαινόμενο που παρουσιάζεται σε όλες τις αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες. Ωστόσο μπορούμε να πούμε ότι η κοινωνία στις χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου είναι πιο ανεκτική σε σύγκριση⁴⁴ με την κοινωνία των Σκανδιναβικών χωρών. Μελέτη του ΟΟΣΑ έδειξε ότι η Ελλάδα βρίσκεται στην πρώτη θέση σε ότι αφορά την έκταση της παραοικονομίας με 29% του ΑΕΠ και δεύτερη την Ιταλία με 27,8%. Πρέπει να σημειωθεί ότι στην Ελλάδα το ποσοστό της παραοικονομίας στο ΑΕΠ δεν ήταν διαχρονικά σταθερό. Αυτό συμβαίνει γιατί η δομή της ελληνικής αγοράς εργασίας ενθαρρύνει την ανάπτυξη φαινομένων παραοικονομίας και η απασχόληση αλλοδαπού εργατικού δυναμικού ενισχύει την παραοικονομία. Δεν διατηρείται η παραοικονομία επειδή υπάρχουν μετανάστες, αλλά οι μετανάστες βρίσκουν εργασία επειδή υπάρχει η παραοικονομία.

Στην παραοικονομία εργάζονται παράλληλα με τους ξένους και σημαντικός αριθμός Ελλήνων. Η διαφορά, μεταξύ γηγενών και μεταναστών, είναι ότι οι πρώτοι έχουν την δυνατότητα να αναζητήσουν εργασία και στην επίσημη οικονομία, ενώ οι μετανάστες όχι. Οι γηγενείς οι οποίοι έχουν υψηλότερες προσδοκίες από τους μετανάστες, προτιμούν να παραμείνουν άνεργοι από το να καταφύγουν σε εργασίες οι οποίες ευδοκιμούν στην παραοικονομία, σε αντίθεση πάντα με τους μετανάστες οι οποίοι δεν έχουν εναλλακτική λύση, ιδιαίτερα όταν είναι σε καθεστώς παρανομίας.

Στις χώρες της Ευρωπαϊκής ένωσης, παρατηρείται έλλειψη εργατικού δυναμικού, όχι μόνο σε τομείς ανειδίκευτης χειρωνακτικής εργασίας, αλλά και στους κρίσιμους τομείς της τεχνολογίας πληροφορικής των επικοινωνιών και της υγείας. Στην Ευρώπη, η απασχόληση είναι ακριβή : μια θέση εργασίας κοστίζει 5-10 φορές ακριβότερα από την Ασία. Η συμβολή των μεταναστών από τις 10 νέες χώρες της ΕΕ στις 15 παλαιές εκτιμάται ότι ενίσχυσε όχι μόνο την εγχώρια ανάπτυξη, αλλά και την απασχόληση καθώς προσέφεραν ειδικότητες που έλειπαν.

Τα στοιχεία της απογράφης του 2001 από τους 762.191 μετανάστες εργαζόμενοι ήταν το 51,4% ,ενώ ζητούσε εργασία το 5,3%. Οι υπόλοιποι ήταν μαθητές(11,2%) συνταξιούχοι (4%) γυναίκες που ασχολούνταν με τα οικιακά(14,2%) άτομα ηλικίας κάτω των 10 ετών(10,7%) εισοδηματίες(0,2%) και άλλες περιπτώσεις(3,1%) Από τα στοιχεία αυτά φαίνεται ότι το ποσοστό των εργαζόμενων μεταναστών ήταν περισσότερο από το ποσοστό των εργαζόμενων μεταναστών ήταν περισσότερο από το μισό του συνόλου και ότι το ποσοστό των προστατευμένων μελών ήταν εξαιρετικά υψηλό. Το 2001 ο κλάδος των κατασκευών απασχολούσε ένα μεγάλο ποσοστό των μεταναστών που απογράφηκαν(24,5%). Το μεγαλύτερο ποσοστό ωστόσο απασχολείται στις υπηρεσίες (27%) ενώ μεγάλα ποσοστά

⁴⁴ Ηρα -Εμκε Πουλοπούλου, Η Μεταναστευτική πρόκληση. Παλαζήσης, Αθήνα 2007, σελ.395

εργάζονται στην στη γεωργία και την κτηνοτροφία (17,5%) στο εμπόριο, ξενοδοχεία εστιατόρια(15,7%)στη μεταποίηση (12,5%)και μικρότερα στις μεταφορές-επικοινωνίες(2,7%)⁴⁵.

Διαφορετικά αποτελέσματα παρουσιάζονται από έρευνα που παρουσιάζεται από αδημοσίευτα στοιχεία από πρόσφατες έρευνες του Εργατικού δυναμικού(ΕΔΔ) της ΕΣΥΕ για να τεκμηριώσει τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά των μεταναστών καθώς και τη θέση τους στην αγορά εργασίας, όπως προσεγγίζεται από την απασχόληση και την ανεργία τους. Πιο συγκεκριμένα, μπορούμε να αναφέρουμε ότι οι μετανάστες εμφανίζουν υψηλότερη συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό από τους Έλληνες. Ειδικότερα οι ενεργοί μετανάστες ανέρχονται στο 73,2% των μεταναστών ενώ στους Έλληνες το ποσοστό περιορίζεται στο 64,8%. Πολύ χαμηλό είναι το ποσοστό των μεταναστών που δραστηριοποιούνται ως αυτοαπασχολούμενοι(11%) ενώ για τους Έλληνες το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 33,3%.Επίσης, είναι ενδεικτικό ότι το 86,3% των μεταναστών είναι μισθωτοί ή ημερομίσθιοι έναντι 57% των Ελλήνων. Υπάρχουν ωστόσο αξιοσημείωτες διαφορές μεταξύ των μεταναστών ανάλογα με την χώρα προέλευσης. Οι προερχόμενοι από ανεπτυγμένες χώρες εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά αυτόαπασχόλησης από τους υπόλοιπους μετανάστες.

Οι μετανάστες εμφανίζουν υψηλή συγκέντρωση στον τομέα των κατασκευών (22,3), στη μεταποίηση(20%) και ως εσωτερικοί εργαζόμενοι(13,5%).Αυτά τα ποσοστά για τους Έλληνες είναι 7%,14%και 0,5% αντίστοιχα. Από την άλλη πλευρά, στη Γεωργία απορροφάτε μόνο το 3,6% των απασχολούμενων μεταναστών ενώ για τους γηγενείς το ποσοστό ανέρχεται στο 16,6%.Η υψηλή συγκέντρωση σε κλάδους ευαίσθητους στην οικονομική συγκυρία όπως οι κατασκευές και οι δυσκολίες απορρόφησης τους σε άλλους τομείς δείχνουν τον κίνδυνο υψηλής ανεργίας τους σε τυχόν μελλοντική ύφεση αυτών των κλάδων⁴⁶.

Το ερώτημα το οποίο γεννιέται αυτή τη φορά είναι, αν η απασχόληση των αλλοδαπών έρχεται να συμπληρώσει η να υποκαταστήσει την εργασία των γηγενών. Σχέση συμπληρωματικότητας υπάρχει, όταν οι μετανάστες αναλαμβάνουν εργασίες για τις οποίες οι γηγενείς δεν δείχνουν ο παραμικρό ενδιαφέρον. Με αυτό τον τρόπο, οι ξένοι καλύπτουν σε μεγάλο βαθμό τις ανάγκες της οικονομίας. Σχέση υποκατάστασης έχουμε όταν οι μετανάστες απασχολούνται σε εργασίες τις οποίες θα κατελάμβαναν γηγενείς εργαζόμενοι, δηλαδή σχέση ανταγωνιστική, μεταξύ ημεδαπού και αλλοδαπού εργατικού δυναμικού.

⁴⁵ Ήρα -Εμκε Πουλοπούλου, Η Μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης, Αθήνα 2007, σελ.401

⁴⁶ Τζένη Καβουνίδη,Αντώνης Κόντης, Θεόδωρος Λιανός, Ρωσέτος Φακιολάς (επιμέλεια), τόμος Α', ΙΜΕΠΟ, Αθήνα 2008 σελ. 163

ii. Σχέσεις και αλληλεπιδράσεις εισροής μεταναστών στην κατανομή του εισοδήματος και στους μισθούς

Από μελέτες που έχουν γίνει στην Αμερική, ο G.Borjas υπογραμμίζει ότι, ενώ η μετανάστευση έχει αυξήσει ελαφρώς τα συνολικά εισοδήματα, οι περισσότεροι από τους φτωχούς γηγενείς έχουν θιγεί από την εισροή μεταναστών που προέρχονται από το Μεξικό. Οι Μεξικάνοι μετανάστες έχουν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο από το μέσο Αμερικάνο υπήκοο, με αποτέλεσμα να αυξάνουν την προσφορά της ανειδίκευτης εργασίας και να πιέζουν προς τα κάτω τους μισθούς που παίρνουν οι Αμερικάνοι.

Στην Ελλάδα, από μελέτες οι οποίες έχουν γίνει επισημαίνεται ότι, η εργασία των μεταναστών αυξάνει τα κέρδη, περιορίζει τις αυξήσεις των μισθών και των γηγενών, χειροτερεύει τις συνθήκες εργασίας και αποδυναμώνει τα συνδικάτα σε μεγάλες αστικές περιοχές. Η μετανάστευση οδηγεί σε μία αναδιανομή του εισοδήματος από τους ανειδίκευτους γηγενείς προς τις επιχειρήσεις και τα πλούσια νοικοκυριά. Η ταχύρρυθμη ανάπτυξη δεν μοίρασε τα οφέλη σε όλους τους Έλληνες και σε όλους τους κλάδους της οικονομίας. Στην Ελλάδα, που συγκαταλέγεται ανάμεσα στις 25 πιο αναπτυγμένες χώρες του κόσμου, η φτώχεια μαστίζει έναν στους πέντε Έλληνες και πλήττει κυρίως γυναίκες, ανέργους, ηλικιωμένους και κατοίκους των αγροτικών περιοχών.

Έρευνα στην Βόρειο Ελλάδα, έδειξε ότι οι μισθοί στους νόμιμους αλλοδαπούς ήταν κατά 15% χαμηλότεροι από τους μισθούς των Ελλήνων ενώ για τους παράνομους αλλοδαπούς το ποσοστό αυτό αγγίζει το 60%. Αυτός εξάλλου είναι και ο λόγος που υπάρχει και μεγάλη ζήτηση για παράνομη εργασία. Η μεγάλη εισροή μεταναστών συνέπεσε με δυο αρνητικές εξελίξεις: Πρώτον, με την συμπίεση των αποδοχών και της αγοραστικής δύναμης του εγχώριου δυναμικού και δεύτερον με την συρρίκνωση των ασφαλιστικών δικαιωμάτων⁴⁷.

Η μελέτη των Σαρρή-Ζωγραφάκη υποστηρίζει ότι κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις η παράνομη μετανάστευση μειώνει το μέσο επίπεδο των πραγματικών μισθών και τις πραγματικές αμοιβές των ανειδίκευτων, ενώ αυξάνει τις αμοιβές των ειδικευμένων.

iii. Η επίδραση της εισροής μεταναστών στην ανεργία

Όπως προκύπτει από έρευνες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, των 25 κρατών το ποσοστό ανεργίας ήταν 9 % το 2004 και 8,7 % το 2005⁴⁸. Οι χώρες που δέχονται τα πιο υψηλά ποσοστά μετανάστευσης είναι εκείνες όπου η ανεργία

⁴⁷ Ηρα -Έμκε Πουλοπούλου, Η Μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης, Αθήνα 2007, σελ.435

⁴⁸ Ηρα -Έμκε Πουλοπούλου, Η Μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης, Αθήνα 2007, σελ.424

παραμένει στάσιμη. Παρά την ύπαρξη μεγάλων ποσοστών ανεργίας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι μετανάστες οι οποίοι απασχολούνται κυρίως στις εργασίες με χαμηλή αμοιβή μπορούν εύκολα να βρουν δουλειά και σπάνια μένουν άνεργοι. Στην Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία της έρευνας Δυναμικού της ΕΣΥΕ , το ποσοστό ανεργίας από 9,7% το 1993 έφτασε το 10,2% το 2004 και σε 9,6% το 2005⁴⁹. Οι γυναίκες, οι νέοι (μέχρι και 24) και οι απόφοιτοι λυκείου παρουσιάζουν τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας, ενώ εμφανίζεται ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό ανέργων μακράς διάρκειας. Διαφορές υπάρχουν κατά γεωγραφικά διαμερίσματα και νομούς της Βόρειας Ελλάδας. Στην Ημαθία ,Φλώρινα ,Δράμα και Καστοριά τα ποσοστά των ανέργων φτάνουν έως 24% η ανεργία των γυναικών και των νέων 64%. Τα παραπάνω στοιχεία αναφέρονται στην ανεργία των γηγενών.

Οι αλλοδαποί εργαζόμενοι είναι πιο εκτεθειμένοι στην ανεργία από τον εγχώριο πληθυσμό. Τα ποσοστά ανεργίας των μεταναστών στην Ευρώπη είναι 2-3 φορές υψηλότερα από τα αντίστοιχα των γηγενών. Ο παρακάτω πίνακας μας δείχνει ξεκάθαρα τα ποσοστά ανεργίας στους γηγενείς και τους αλλοδαπούς που διαβιούν στη χώρα μας κατά το 2005 κατά ομάδες:

Ομάδες ηλικιών	Έλληνες	Αλλοδαποί
15-19	34,5	17,3
20-24	25,3	11,7
25-29	15,4	7,3
30-+44	8,8	7,6
45-64	4,9	7,1
65+	1,4	39,1
Σύνολο	9,7	8,1

Πηγή: Διεύθυνση Στατιστικών, Πληθυσμού και Αγοράς εργασίας, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Β Τρίμηνο 2005

Όπως μπορούμε να δούμε από το παραπάνω πίνακα, οι Έλληνες στο σύνολο τους έχουν μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας από ότι οι αλλοδαποί. Το ποσοστό ανεργίας στους Έλληνες νέους από 20-24 και από 25-29 είναι μεγαλύτερο από ότι στους αλλοδαπούς νέους. Το ποσοστό ανεργίας των ηλικιωμένων Ελλήνων είναι σαφώς χαμηλότερο από αυτό των αλλοδαπών ηλικιωμένων δεδομένου ότι σε αυτή την ηλικία οι περισσότεροι είναι συνταξιούχοι.

Υπάρχουν πολλοί αναλυτές του φαινομένου αυτού που υποστηρίζουν ότι οι απασχόληση των αλλοδαπών δεν προκαλεί ανεργία στους Έλληνες, οι

⁴⁹ Ηρα –Εμκε Πουλοπούλου, Η Μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης, Αθήνα 2007, σελ.425

οποίοι δεν επιθυμούν να ασχοληθούν με τις δουλειές που κάνουν οι μετανάστες. Υπάρχουν μελέτες που υποστηρίζουν ότι σε ορισμένες εργασίες, όπως αυτό της οικοδομής υπάρχει μετατόπιση Ελλήνων από αλλοδαπούς, αλλά αυτό δεν προκύπτει επίσημα με στοιχεία. Αντίθετα, υπάρχει η άποψη ότι η εργασία των ανειδίκευτων αλλοδαπών βλάπτει του χαμηλής ειδίκευσης γηγενείς, ωφελεί τους υψηλής ειδίκευσης και τους συνταξιούχους και δημιουργεί γενικότερα αναμφίβολο κέρδος για το συνολικό πληθυσμό.

iv. Κοινωνική ενσωμάτωση και κοινωνικός αποκλεισμός των μεταναστών

Με τον όρο κοινωνική ενσωμάτωση εννοείται η πλήρης κοινωνική ένταξη υπό την έννοια της πρόσβασης στην αγορά εργασίας, στην υγεία, στην κατοικία, στην εκπαίδευση, στην επαγγελματική κατάρτιση, στην εκμάθηση της γλώσσας, στις κοινωνικές υπηρεσίες και στην άσκηση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων όπως ο γηγενείς πληθυσμός⁵⁰. Οι άνθρωποι οι οποίοι μεταναστεύουν θα πρέπει να ενταχθούν στην κοινωνία της χώρα υποδοχής όσο το δυνατό ισότιμα γίνεται στην πολιτική, οικονομική και πολιτισμική ζωή για να μπορέσει με αυτό τον τρόπο να υπάρχει αρμονική συμβίωση ανάμεσα στους γηγενείς και τους αλλοδαπούς. Η κοινωνική ενσωμάτωση δεν μπορεί να επιτευχθεί εάν οι μετανάστες δεν αισθάνονται ότι αποτελούν μέρος της κοινωνίας της χώρας υποδοχής, διατηρώντας ταυτόχρονα τους δεσμούς τους με τη χώρα προέλευσής τους. Οι μετανάστες οι οποίοι έρχονται να εργαστούν όταν είναι κοινωνικά ενσωματωμένοι βοηθούν σημαντικά τόσο την επιβίωση τους στην κοινωνία υποδοχής όσο και την ίδια την κοινωνία.

Η Ελληνική κοινωνία, όπως ήδη έχουμε αναφέρει αρχικά, δέχτηκε μεγάλο αριθμό μεταναστών σε σύντομο χρονικό διάστημα. Όπως καταλαβαίνουμε όλοι, είναι αρκετά δύσκολο να ενσωματωθούν στην οικονομία στην κοινωνία και στον ελληνικό πολιτισμό ένα εκατομμύριο μετανάστες από τις αρχές της δεκαετίας του '90 μέχρι και στις μέρες μας.

Η κοινωνική ενσωμάτωση είναι σημαντική και δύσκολη υπόθεση και αφορά τόσο τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις χώρες υποδοχής, όσο και τους ίδιους τους μετανάστες και τους πολίτες της χώρας υποδοχής. Οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με το κοινοτικό δίκαιο εξασφαλίζουν εκείνες τις δομές που θα συντελέσουν στην δημιουργία πολιτικής σταθερότητας και ασφάλειας, έτσι ώστε οι μετανάστες να μη θεωρούνται πολίτες δεύτερης κατηγορίας. Η κάθε χώρα ξεχωριστά θα πρέπει να σέβεται το κοινοτικό δίκαιο και να θεσπίζει νόμους οι οποίοι θα σέβονται τα δικαιώματα των μεταναστών, φροντίζοντας για την όσο το δυνατό ομαλή ένταξή τους στην χώρα τους. Οι ίδιοι οι μετανάστες θα πρέπει να

⁵⁰ Ηρα - Έμκε Πουλοπούλου, Η Μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης, Αθήνα 2007, σελ.401

κατανοήσουν την διαφορετική κοινωνία στην οποία προσπαθούν να ενταχθούν και να την σεβαστούν και τέλος οι πολίτες στην χώρα υποδοχής θα πρέπει να καταβάλουν και αυτοί προσπάθεια να δεχτούν την διαφορετικότητα αυτών των ανθρώπων και να σεβαστούν τα δικαιώματα που έχουν και αυτοί οι άνθρωποι.

Με τον όρο κοινωνικό αποκλεισμό, εννοούμαι το αντίθετο της κοινωνικής ενσωμάτωσης και χαρακτηρίζεται ως α)διαρθρωτικός διότι είναι προϊόν σημαντικών διαρθρωτικών αλλαγών που αφορούν μεταξύ των άλλων τις επιπτώσεις που μπορεί να έχουν οι βιομηχανικές αλλαγές στην αγορά εργασίας, την κατάρρευση των οικογενειακών δομών, τις μεταβολές των συστημάτων αξιών, τις μεταβολές στην μετανάστευση και β)πολυδιάστατος γιατί ένα άτομο ή μια ομάδα μπορεί να τον βιώσει σε πολλά επίπεδα⁵¹.

Σε πολλές χώρες οι μετανάστες αποτελούν πληθυσμιακή ομάδα που απειλείται με κοινωνικό αποκλεισμό. Η μετάβαση τους από την χώρα καταγωγής τους σε μια καινούργια κοινωνία τελείως διαφορετική από αυτήν την οποία προέρχονται δημιουργεί ιδιαίτερα προβλήματα προσαρμογής. Ο κοινωνικός αποκλεισμός και η περιθωριοποίηση οφείλονται :α) στις εθνοτικές, θρησκευτικές και πολιτισμικές διαφορές β) στη γλώσσα και στις δυσκολίες να ενταχθούν στο σύστημα κοινωνικής προστασίας και γ) στα κενά της μεταναστευτικής πολιτικής. Η καταπάτηση των δικαιωμάτων και η εκμετάλλευση του αλλοδαπού εργατικού δυναμικού συντελεί αποφασιστικά στον κοινωνικό αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφέρουμε τον κοινωνικό αποκλεισμό που βιώνουν τα παιδιά των μεταναστών στην εκπαίδευση. Εκτός από τις μαθησιακές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν ειδικά τον πρώτο καιρό που έρχονται στην χώρα υποδοχής, πολύ εύκολα μπορούν να οδηγηθούν στο περιθώριο από τους συμμαθητές τους με αποτέλεσμα να στιγματίζονται και να αποτυγχάνουν στην σχολική τάξη. Η κοινωνία υποδοχής θα πρέπει να μεριμνήσει για την σωστή εκπαίδευση αυτών των παιδιών, γιατί οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν είναι περισσότερες από τα υπόλοιπα παιδιά.

v. Σχέσεις και αλληλεπιδράσεις της εισροής μεταναστών με παθολογικά κοινωνικά φαινόμενα

Η Διεθνής Σύμβαση κατά των φυλετικών διακρίσεων τις ορίζει ως κάθε διάκριση, εξαίρεση, παρεμπόδιση, ή προτίμηση βασιζόμενη στη φυλή, στο χρώμα, στην καταγωγή ή στην εθνική ή εθνολογική προέλευση με σκοπό ή αποτέλεσμα τη εκμηδένιση ή διακινδύνευση της αναγνώρισης, απόλαυσης ή άσκησης υπό ίσους όρους των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών στο πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, μορφωτικό ή

⁵¹ Ηρά -Έμκε Πουλοπούλου, Η Μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης, Αθήνα 2007, σελ.476

οποιοδήποτε άλλο τομέα του δημοσίου βίου⁵². Η συνθήκη της ΕΟΚ στο άρθρο 13 όπως τροποποιήθηκε με την Συνθήκη του Άμστερνταμ αναφέρεται στην καταπολέμηση των διακρίσεων.

Όσον αφορά την Ελλάδα, συνταγματικές και άλλες διατάξεις απαγορεύουν τις διακρίσεις και καταδικάζουν τον ρατσισμό. Απο διάφορες μελέτες που έχουν γίνει για την ελληνική κοινωνία αν είναι ρατσιστική η ξενοφοβική δεν μπορούμε να δώσουμε ξεκάθαρη απάντηση. Με τη μαζική είσοδο μεταναστών και προσφύγων στις αρχές της δεκαετίας του '90, η στάση μερικών Ελλήνων ήταν ιδιαίτερα αρνητική, απέναντι κυρίως στους Αλβανούς που αποτελούν όπως γνωρίζουμε την μεγαλύτερη ομάδα των αλλοδαπών που εισήλθαν στη χώρα.

Έρευνα που έγινε σε 15 χώρες της Ευρωπαϊκής ένωσης, έδειξε ότι περισσότεροι Έλληνες με ποσοστό 77% σε σύγκριση με το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής ένωσης με ποσοστό 52% ,συμφωνούν με την άποψη ότι όταν υπάρχουν πολλά παιδιά μεταναστών και μειονοτήτων η ποιότητα της εκπαίδευσης υποβαθμίζεται. Επίσης οι Έλληνες σε ένα πολύ μεγάλο ποσοστό 45% πιστεύει ότι η εισροή μεταναστών δεν ωφελεί καθόλου την Ελλάδα, ενώ μόλις το 32% πιστεύει ότι την ωφελεί λίγο⁵³.

Ο ρατσισμός και η ξενοφοβία μπορούν να εκδηλωθούν από το ίδιο το κράτος και από την συμπεριφορά ορισμένων πολιτικών που δεν έχουν παραχωρήσει κοινωνικά δικαιώματα και παραβιάζουν τα ατομικά δικαιώματα των μεταναστών. Επίσης μπορούν να εκδηλωθούν από την ίδια την κοινωνία. Σε έρευνα που έγινε για το εάν η παρουσία ανθρώπων διαφορετικής εθνικότητας είναι ενοχλητική για την καθημερινή ζωή οι Έλληνες απάντησαν καταφατικά ε πολύ μεγάλο ποσοστό 38% έναντι των Γάλλων 19% των Γερμανών 17% και των Άγγλων 16% και του κοινοτικού μέσου όρου 15%.Τέλος, ο ρατσισμός και η ξενοφοβία μπορούν να εκδηλωθούν από τα ίδια τα άτομα. Από έρευνα που έγινε στο Πανεπιστήμιο Πατρών αποκαλύπτει το πρόσωπο της ξενοφοβίας στη χώρα μας. Σε κλίμακα με άριστα το 7 οι Ευρωπαίοι βαθμολογήθηκαν με 4,9 οι Φιλιππίνεζοι με 4,5 οι Αμερικανοί με 3,7 και οι Αλβανοί με 3,1.Για τους Αλβανούς αυτό το οποίο είχαν να σχολιάσουν με θετικό τρόπο ήταν η εργατοσύνη τους. Γενικά τους θεωρούν φτωχούς αμόρφωτους επιθετικούς ύπουλους και μη νομοταγείς.

Ένα τεράστιο θέμα το οποίο έχει απασχολήσει σοβαρά την επιστημονική κοινότητα είναι αυτό της εγκληματικότητας των αλλοδαπών. Η εγκληματικότητα έχει έντονα αυξητική πορεία τόσο στις χώρες της Ευρώπης, όσο και στην Ελλάδα ιδιαίτερα μετά την δεκαετία του '90.Το στερεότυπο του επικίνδунου αλλοδαπού αντανακλάται μέσα από τις

⁵² Ήρα -Έμκε Πουλοπούλου, Η Μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης, Αθήνα 2007, σελ.488

⁵³ Ήρα -Έμκε Πουλοπούλου, Η Μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης, Αθήνα 2007, σελ.498

κοινωνικές αναπαραστάσεις του εγκλήματος και του εγκληματία. Στην πλειονότητα των περιπτώσεων διεθνώς, στους μετανάστες αποδίδεται η ευθύνη για τη δημιουργία ποικίλων κοινωνικών προβλημάτων καθώς και για την αύξηση της εγκληματικότητας⁵⁴.

Για να απαντήσουμε το ερώτημα γιατί συμβαίνει αυτό, θα πρέπει να εμβαθύνουμε στους λόγους που το προκαλούν. Τα οικονομικά και κοινωνικά αίτια της εγκληματικότητας, όπως η ανεργία, η υποαπασχόληση, η αστικοποίηση και ο πληθωρισμός είναι σημαντικές αιτίες που την προκαλούν. Οι μετανάστες και οι πρόσφυγες στην προσπάθειά τους να επιβιώσουν έχουν παραβατική συμπεριφορά, ενώ το οργανωμένο έγκλημα «αλιεύει» θύματα-θύτες από τους μετανάστες. Οι υπάρχουσες στατιστικές από την Αστυνομία, από την Δικαιοσύνη και από τα Σωφρονιστικά Ιδρύματα δεν δείχνουν την πραγματική κατάσταση, αφού αντικατροπτίζουν μόνο μέρος της πραγματικής εγκληματικότητας. Ας μην ξεχνάμε, ότι ένα μεγάλο μέρος των μεταναστών που καταγράφονται σε αυτού του είδους τις αναφορές είναι και πολλοί που διώκονται για αδικήματα εγγενή της ιδιότητας του μετανάστη. Εδώ θα πρέπει να επισημάνουμε και τον ρόλο των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Ο τρόπος με τον οποίο τα μέσα μαζικής ενημέρωσης παρουσιάζουν τις περιπτώσεις της εγκληματικής συμπεριφοράς ορισμένων μεταναστών δημιουργούν την εντύπωση ότι η Ελληνική εγκληματικότητα είναι κυρίως αλβανική ή ρωσική⁵⁵, γεγονός το οποίο δεν είναι αληθινό. Γενικότερα, έχουν αρνητική στάση απέναντι τους παρουσιάζοντας κάθε φορά τα εγκληματικά στοιχεία. Με αυτό τον τρόπο εμποδίζουν να δημιουργηθεί αίσθηση εμπιστοσύνης μεταξύ των μεταναστών και της κοινωνίας.

Γ. Δημογραφικές επιπτώσεις της μετανάστευσης

ι. Μετανάστευση και μέγεθος πληθυσμού

Όπως ήδη έχουμε αναλύσει και σε προηγούμενο κομμάτι αυτής της διατριβής, οι συνέπειες από την μετανάστευση είναι εμφανείς τόσο στη χώρα καταγωγής, όσο και στη χώρα αποστολής. Από την μία μεριά στη χώρα καταγωγής παρατηρείται διατάραξη της ισορροπίας μεταξύ των δυο φύλων στις αναπαραγωγικές ηλικίες και μεταβολή της δομής του πληθυσμού στη χώρα και στην περιοχή από όπου προέρχονται οι μετανάστες. Παρατηρείται μεταβολή του μεγέθους και της σύνθεσης του εργατικού δυναμικού. Η

⁵⁴ Ξενοφών Κοντιάδης/Θεόδωρος Παπαθεοδώρου, (επιμέλεια) Η μεταρρύθμιση της μεταναστευτικής πολιτικής, Αθήνα 2007, Χριστίνα Ζαραφονίτου, Φόβος του εγκλήματος και απόψεις μεταναστών σελ.231

⁵⁵ Ήρα – Έμκε Πουλοπούλου, Η Μεταναστευτική πρόκληση, Παπαζήσης, Αθήνα 2007, σελ.510

γεννητικότητα δηλαδή, μειώνεται εξαιτίας της αναχώρησης των ατόμων αναπαραγωγικής ηλικίας που θα σχημάτιζαν οικογένειες. Αντίθετα στη χώρα υποδοχής η προσέλευση όλων αυτών των ανθρώπων συντελεί στη δημογραφική άνοδο και ανανέωση. Επηρεάζει την κατάσταση και τη διάρθρωση του πληθυσμού κατά φύλο και ηλικία, την κατανομή του πληθυσμού στο χώρο, τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό, το μαθητικό πληθυσμό, τα φαινόμενα της γεννητικότητας, της γήρανσης και σίγουρα τον μελλοντικό πληθυσμό.

Η επικρατούσα κατάσταση στην Ευρώπη, όπως προκύπτει από την διεθνή βιβλιογραφία, χαρακτηρίζεται από μείωση των γεννήσεων και με παράλληλη αύξηση στου μέσου όρου της ζωής των πολιτών της. Άρα λοιπόν, κρίνεται απαραίτητη η εισροή μεταναστών προκειμένου το πρόβλημα της γήρανσης να αντιμετωπιστεί όσο το δυνατό αποτελεσματικότερα.

Η χώρα μας, τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια ,έχει δεχτεί μεγάλο αριθμό μεταναστών ο οποίος έχει επιφέρει σοβαρές αλλαγές στο μέγεθος και στη διάρθρωση του πληθυσμού. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι αλλαγές που παρουσιάστηκαν σε έρευνα του ΟΗΕ η οποία αναφέρει ότι την Περίοδο 1990-1995 το 46% της αύξησης των περισσότερων αναπτυγμένων χωρών και το 70% των χωρών της Νότιας Ευρώπης αποδόθηκε στη μετανάστευση. Στην Ελλάδα μέσα στη δεκαετία του '90 από χώρα με χαμηλή πυκνότητα μεταναστών μετατράπηκε σε χώρα με πυκνότητα μεταναστών ανάλογη των ΗΠΑ.

Γενικά, μπορούμε να πούμε ότι η αύξηση του πληθυσμού εξαρτάται από τη φυσική κίνηση του πληθυσμού(γεννήσεις μειον θάνατοι) καθώς και από την μεταναστευτική κίνηση[Αποδημία-(Παλλινόστηση +Είσοσος αλλοδαπών)].

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται ξεκάθαρα πως η εισροή μεταναστών στη χώρα μας συντέλεσε στη αύξηση του πληθυσμού για τα έτη 1971-2001.

Μεσοαπογραφικοί περίοδοι	Απόλυτοι αριθμοί			Ποσοστιαία συμβολή		
	Συνολική μεταβολή	Φυσική αύξηση	Καθαρή μετανάστευση	Συνολική μεταβολή	Φυσική αύξηση	Καθαρή μετανάστευση
1971-1981	971,8	638,1	337,7	100,0	65,7	34,3
1981-1991	519,5	259,6	259,9	100,0	50,0	50,0
1991-2001	704,1	19,0	685,1	100,0	2,7	97,3

Πηγή: Κλ.Τσίμπος, « Μετανάστευση και γήρανση στην Ελλάδα» Εξελίξεις και προοπτικές, Εισήγηση στο 8ο Συνέδριο Γεροντολογίας Γητριάτικης, Αθήνα, 20-22 Ιανουαρίου 2004.

Όπως προκύπτει από το συγκεκριμένο πίνακα η μετανάστευση είναι υπεύθυνη για τη διατήρηση του θετικού ποσοστού πληθυσμιακής εξέλιξης στην χώρα μας ιδιαίτερα κατά την περίοδο 1991-2001. Στην χώρα μας, η αύξηση του πληθυσμού δεν συνέβη μόνο απο την εισροή αλλοδαπών υπηκόων τρίτων χωράν αλλά και από την εισροή των ομογενών η των παλινοστούντων. Η επιστροφή των ομογενών από τον Πόντο συντέλεσε στην αύξηση του πληθυσμού καθώς και στην βελτίωση της δημογραφικής εικόνας της χώρας μας σε διάφορες περιοχές.

ii. Η επίδραση της εισροής μεταναστών στη δομή του πληθυσμού της χώρας υποδοχής κατά φύλο και ηλικίες

Η μεταναστευτική κίνηση, όπως αναφέραμε και πιο πάνω, επηρεάζει σημαντικά την ισορροπία μεταξύ των δυο φύλων στις αναπαραγωγικές ηλικίες και τη μεταβολή του πληθυσμού, τόσο στις χώρες αποστολής όσο και στις χώρες προέλευσης. Από τα στοιχεία της απογραφής του 2001, φαίνεται ότι, το 55% του συνόλου των μεταναστών ήταν άντρες, ενώ το 45 % γυναίκες. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημάνουμε ότι το ποσοστό των γυναικών διαφέρει ανάλογα με την εθνικότητα. Σε ορισμένες εθνικότητες υπερέχουν αριθμητικά οι άντρες, ενώ για άλλες χώρες η μετανάστευση είναι γυναικείο φαινόμενο. Από τον πίνακα που παρουσιάσαμε στην ανάλυση για την κατάσταση που διαμορφώθηκε στο Νομό κατά την εφαρμογή του Ν.2910/2001 αυτό μπορεί να γίνει εύκολα αντιληπτό. Εθνικότητες όπως Πακιστανική, Ινδική, Αιγυπτιακή είναι στην πλειοψηφία τους άντρες ενώ, εθνικότητες όπως Ρωσική Λεκορωσική, Καζακστάν είναι στην πλειοψηφία τους γυναίκες (πίνακας 2)⁵⁶.

Οι περισσότεροι μετανάστες ανήκουν στις ομάδες των παραγωγικών ηλικιών. Πάλι από τα στοιχεία της υπογραφής του 2001, φαίνεται ξεκάθαρα ότι 8-10 ανήκουν στις ομάδες ηλικιών από 15-64 ετών. Αυτό, όπως είναι αναμενόμενο, έχει άμεσες επιπτώσεις στην αύξηση του εργατικού δυναμικού, καθώς και στην μεταβολή του πληθυσμού. Η κατανομή του μεταναστευτικού πληθυσμού στην χώρα αποστολής έχει σημαντικές επιπτώσεις στον τοπικό πληθυσμό. Στην χώρα μας από την απογραφή του 2001 φαίνεται ότι το 10% του ποσοστού των μεταναστών έμεινε στην περιφέρεια της πρωτεύουσας, το 9,1 % στην περιφέρεια Ιονίων Νήσων, το 9,3% στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου ,το 6,7% στην Περιφέρεια της Κρήτης και το 7,5% στην Περιφέρεια Πελοποννήσου. Από τους 22 Νομούς της χώρας μας μειώθηκαν οι Έλληνες, ενώ σε όλα τα γεωγραφικά

⁵⁶ Παράρτημα: Πίνακας 2 και διάγραμμα

διαμερίσματα αυξήθηκε ο αριθμός των αλλοδαπών. Από αυτά τα ποσοστά φαίνεται ξεκάθαρα πως οι μετανάστες συντέλεσαν στην αύξηση του πληθυσμού των περιοχών αυτών.

Η συμβολή των μεταναστών στην αναζωογόνηση της Ελληνικής υπαίθρου είναι καθοριστική. Η αγροτική έξοδος η οποία συντέλεσε στην ερήμωση των αγροτικών περιοχών, αποδυνάμωσε το αγροτικό εργατικό δυναμικό, το οποίο τονώθηκε με την εγκατάσταση των αλλοδαπών στην ύπαιθρο. Στις αγροτικές περιοχές, υπήρχε πρόβλημα ανανέωσης του πληθυσμού τους που επιδεινώθηκε λόγω της έλλειψης πληθυσμού σε παραγωγικές ηλικίες.

iii. Η επίδραση της εισροής μεταναστών στο μαθητικό πληθυσμό και αναφορά στο παράδειγμα του Νομού

Από τις αρχές της δεκαετίας του '90 που άρχισαν οι μεταναστευτικές ροές προς την χώρα μας άρχισε και η εισροή αλλοδαπών παιδιών στα Ελληνικά σχολεία. Βέβαια, όπως είναι αναμενόμενο ο μαθητικός πληθυσμός της χώρας μας επηρεάστηκε όχι μόνο από μόνο από τους αλλοδαπούς μαθητές που ήρθαν μετανάστες και αυτοί στη χώρα μας, αλλά και από τον αριθμό των παιδιών που γεννήθηκαν στη χώρα μας και τα οποία ξεκινούν την εκπαίδευσή τους από την πρώτη βαθμίδα της σχολικής εκπαίδευσης. Η δεύτερη γενιά μεταναστών φοιτά ήδη στα ελληνικά δημόσια σχολεία, δημοτικά γυμνάσια και λύκεια ή σε σχολεία που οι κοινότητες των μεταναστών ίδρυσαν, καθώς και σε Πανεπιστήμια. Το ποσοστό τους στο σύνολο του σχολικού πληθυσμού διαφέρει σε όλες τις βαθμίδες κατά περιφέρεια. Από τα στοιχεία που μας παραθέτει το Υπουργείο παιδείας τα έτη 1999-2000 φοιτούσαν σε ελληνικά σχολεία 65.546 παιδιά που αποτελούσαν το 10,7% του μαθητικού πληθυσμού πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το 2002-2003 φοιτούσαν 130.114 αλλοδαπά παιδιά από τα οποία το 51,6% στο δημοτικό, το 25,7% στο γυμνάσιο, 14,2% στο Λύκειο και 8,5% στο νηπιαγωγείο. Από τον πίνακα που ακολουθεί μπορούμε να δούμε τον αριθμό των αλλοδαπών ανά υπηκοότητες και ανά περιφέρεια.

Δάση Π.ΛΕ	Αλβανία	Πρώην Ε.Σ.Δ. Δ.	Λοιπές Χώρες	Αμερική	Αφρική	Ασία	Σύνολο
1.Α'Αθήνας	8.679	422	311	31	234	365	10.042
2.Πειραιά	4.530	345	165	42	40	177	5.299
3.Θεσσαλονίκη	1.520	929	47	26	10	9	2.541
4.Αν.Αττικής	2.194	118	55	19	3	33	2.422
5.Β'Αθήνας	2.070	64	85	29	56	72	2.376
6.Δ'Αθήνας	1.392	240	115	41	27	105	1.920
7.Γ'Αθήνας	1.405	90	50	6	56	256	1.813
8.Β'Θεσσαλονίκης	780	328	67	2	1	4	1.182
9.Κορινθίας	875	28	36	0	1	5	945
10. Αχαΐας	828	20	33	4	1	3	889
ΣΥΝΟΛΟ	37.707	3.874	2.241	274	401	1.096	45.598

Πηγή: Ένταξη και την εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών στο Δημοτικό σχολείο, Από την ομοιογένεια στην πολυπολιτισμικότητα Γ.Νικολάου 2000

Από τον παραπάνω πίνακα, γίνεται εμφανές ότι οι αλλοδαποί μαθητές στο Νομό Κορινθίας, όπως και σε όλους τους νομούς της χώρας αυξάνονται κάθε χρόνο. Είναι προφανές και από τα συγκεκριμένα νούμερα ότι οι αλλοδαποί μαθητές με Αλβανική Ιθαγένεια είναι περισσότεροι από τις άλλες εθνικότητες, αφού όπως είναι ήδη γνωστό οι μετανάστες που έχουν στην χώρα μας από την γειτονική Αλβανία είναι οι περισσότεροι.

Από έρευνα που έγινε σε σχολεία, από το Ινστιτούτο μεταναστευτικής πολιτικής, σε αλλοδαπούς μαθητές που φοιτούν σε σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην περιφέρεια Αττικής ,στο Νομό Θεσσαλονίκης και στην περιφέρεια Θεσσαλίας προέκυψαν τα εξής συμπεράσματα: α)ο αλλοδαπός μαθητικός πληθυσμός στα γυμνάσια και τα λύκεια της χώρας είναι κατά πολύ μεγαλύτερος από τον αλλοδαπό πληθυσμό που φοιτά στο λύκειο και τα ΤΕΕ των τριών υπό εξέταση περιοχών. Μια πιθανή εξήγηση είναι ότι οι μεταναστευτικές ροές προς την Ελλάδα έχουν περιορισμένο χρονολογικό βάθος και χρονολογούνται περίπου από το 1990 και μετά β)και στις τρεις αυτές περιοχές παρατηρείται μεγαλύτερη συγκέντρωση των αλλοδαπών μαθητών στα κέντρα των περιοχών αυτών. Στην Αττική παρατηρείται μεγαλύτερη συγκέντρωση στην Α'Διεύθυνση(περιοχές που βρίσκονται στο κέντρο της Αθήνας).Στην Θεσσαλονίκη το μεγαλύτερο μέρος παρατηρείται στην Ανατολική Θεσσαλονίκη(περιοχές που βρίσκονται στο κέντρο της πόλης της Θεσσαλονίκης) και τέλος στη Θεσσαλία το μεγαλύτερο ποσοστό

συγκέντρωσης παρατηρείται στις πρωτεύουσες των νομών Μαγνησίας και Λάρισσας. γ) Και στις τρεις αυτές περιοχές υπάρχει ομοιομορφία σχετικά με την υπηκοότητα των μαθητών που φοιτούν στα σχολεία. Ειδικότερα, οι αλλοδαποί μαθητές που φοιτούν στα γυμνάσια της Αθήνας και της Θεσσαλίας είναι κατά 80% Αλβανικής καταγωγής. Στην Θεσσαλονίκη το ποσοστό αυτό είναι 55,7%. Στα λύκεια της Αττικής και της Θεσσαλίας ο αριθμός των Αλβανών μαθητών αγγίζει πάλι το 80% ενώ στη Θεσσαλονίκη το 54%. Τέλος στα ΤΕΕ στην περιφέρεια Αττικής, Θεσσαλίας και το Νομό Θεσσαλονίκης προέρχεται επίσης από την Αλβανία⁵⁷.

iv. Η επίδραση της εισροής μεταναστών με δημογραφικά φαινόμενα

Η εισροή αλλοδαπών στην χώρα υποδοχής επιδρά σημαντικά στη γαμηλιότητα, στη γεννητικότητα, τη γήρανση καθώς και στην αποδημία του πληθυσμού. Αν ανατρέξουμε στην διεθνή βιβλιογραφία θα διαπιστώσουμε ότι στις χώρες της Ευρώπης, οι μετανάστες παρά τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν παντρεύονται περισσότερο από τους γηγενείς και κάνουν περισσότερα παιδιά. Όσον αφορά την Ελλάδα, επειδή δεν υπάρχουν πλήρη στοιχεία για τους γόμους μεταξύ των αλλοδαπών δεν μπορούμε να εξάγουμε ασφαλή συμπεράσματα για τον ακριβή αριθμό γάμων που γίνονται μεταξύ των αλλοδαπών.

Όπως ήδη έχουμε τονίσει σε άλλο σημείο της διατριβής, οι δημογραφικές επιπτώσεις της αποδημίας είναι αρνητικές, γιατί έχουν σαν αποτέλεσμα στη μείωση της γεννητικότητας, αφού προκαλούν χωρισμό των συζύγων. Αντίθετα η παλιννόστηση και η εισροή μεταναστών έχει θετικά αποτελέσματα στην αύξηση του πληθυσμού αφού συντελεί και στην αύξηση των γεννήσεων μεταξύ των αλλοδαπών ειδικότερα όταν έχουν εξασφαλίσει κάποιες βασικές προϋποθέσεις, όπως μόνιμη διαμονή, εξασφάλιση εργασίας και τα λοιπά.

Από έρευνες που έγιναν για τον δείκτη ολικής γονιμότητας, δηλαδή τον μέσο αριθμό παιδιών ανά γυναίκα αναπαραγωγικής ηλικίας στην Ελλάδα, διαπιστώθηκε ότι την περίοδο 1956-1980 ήταν σταθερός στο 2,3 παιδιά ανά γυναίκα αναπαραγωγικής ηλικίας. Μετά από το 1981, μειώθηκε κάτω από το όριο αντικατάστασης των γενεών (2,1 παιδιά ανά γυναίκα) και το 2004 ισοδυναμούσε με 1,27 παιδιά ανά γυναίκα. Όπως φαίνεται από συγκρίσεις που έγιναν και με τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες για το έτος 2004 ήταν ο χαμηλότερος από το μέσο όσο των 25 Ευρωπαϊκών χωρών που ήταν 1,5.

⁵⁷ Τζένη Καβουνίδη, Βασίλης Καρύδης, Ηρώ Νικολακοπούλου-Στεφάνου, Μ.-Γ. Λίλυ Στυλιανούδη, (επιμέλεια), Τόμος Β', ΙΜΕΠΟ, Αθήνα 2008 σελ.185

Η μείωση της γεννητικότητας από τη δεκαετία του '80 και ιδιαίτερα την δεκαετία του '90, δεν αποτελεί μονό αιτία περιορισμού της φυσικής αύξησης και της μεταγενέστερης μείωσης του εργατικού δυναμικού. Όπως όλοι καταλαβαίνουμε, η χαμηλή γεννητικότητα μεταβάλλει τους βασικούς δείκτες προσφοράς εργασίας και συμβάλει στην απασχόληση των ξένων.

Οι αλλογενείς αλλοδαποί συμβάλουν, όπως ήδη έχουμε αναφέρει στην αύξηση του πληθυσμού της χώρα αποστολής, σε αντίθεση με τους μετανάστες από χώρες της Ευρωπαϊκής ένωσης, γιατί έχουν τα ίδια ποσοστά γονιμότητας με τους Έλληνες. Σύμφωνα με την ΕΣΥΕ το 2004 το 16% των γεννήσεων έγιναν από αλλοδαπές μητέρες. Το 10% από Αλβανίδες, το 1% από Βουλγάρους, σχεδόν το 1 % από Ρουμάνους και το 4 % από άλλες εθνικότητες.

Η δημογραφική γήρανση είναι αύξηση της αναλογίας των ηλικιωμένων στο συνολικό πληθυσμό μιας χώρας. Η γήρανση αποτελεί πρόβλημα για όλες της αναπτυγμένες χώρες και δεν αποτελεί μόνο πρόβλημα της Ελλάδας. Όπως έχουμε ήδη αναλύσει η εισροή μεταναστών σε μια χώρα συμβάλει θετικά στη χώρα υποδοχής ως προς την αύξηση του πληθυσμού και αρνητικά στη χώρα αποστολής. Στις χώρες αποστολής ο πληθυσμός που παραμένει εκεί γερνάει σε αντίθεση με τον πληθυσμό της χώρας υποδοχής που ανανεώνεται. Οι διάφορες έρευνες δείχνουν ότι ανάλογα με τη χώρα, την περίοδο της μελέτης, το μέγεθος και το χρόνο της μετανάστευσης, οι διεθνείς μεταναστεύσεις μπορεί να επηρεάσουν μέτρια, λίγο η καθόλου το μέγεθος και την διάρθρωση του πληθυσμού κατά μεγάλες ομάδες ηλικιών σε εθνικό επίπεδο.

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται η εξέλιξη του ολικού δείκτη γήρανσης στην Ελλάδα κατά τα έτη από 1951-2001.

Έτος	Ολικός δείκτης εξάρτησης*	Δείκτης γήρανσης**
1951	55,2	23,4
1961	53,7	30,6
1971	56,9	43,0
1981	57,3	53,7
1991	48,1	71,1
2001	47,2	112,3

Πηγή.ΕΣΥΕ,Διεύθυνση πληθυσμού ,*0-14+65+/15-64 **65+/0-14 (σελ. 622)

Από τον πίνακα αυτό φαίνεται ότι ο ολικός δείκτης εξάρτησης σημειώνει μείωση μετά το 1981, γεγονός που οφείλεται και στην είσοδο μεταναστών. Ο δείκτης γήρανσης το 2001 βλέπουμε ότι πενταπλασιάστε από το 1951.

Κάτι το οποίο είναι σημαντικό και αξίζει να αναφέρουμε είναι ότι, όπως έχει υπολογιστεί ένα παιδί ενός έτους έχει δραστηριότητα ανανέωσης του πληθυσμού 11 μεταναστών ηλικίας 31 ετών. Ένας μετανάστης 31 ετών αν η διάμεση ηλικία είναι τα 34 έτη μόνο επί 3 χρόνια θα ασκήσει επίδραση ανανέωσης και κατόπιν θα ασκήσει επίδραση γήρανσης. Η έκθεση της Ευρωπαϊκής επιτροπής για τη δημογραφική κατάσταση το 1995 στο ερώτημα αν μπορεί να αντισταθμιστεί η γήρανση με τη μετανάστευση υποστηρίζει ότι για να εξαφανιστεί πλήρως το φαινόμενο της έκρηξης των γεννήσεων της μεταπολεμικής περιόδου, οι μεταναστευτικές ροές θα πρέπει να αυξηθούν από 0,5 εκατομμύρια σε 5,7 εκατομμύρια άτομα το χρόνο. Ο υπολογισμός αυτός δεν λαμβάνει υπόψη τη γήρανση των μεταναστών. Μελέτη του ΟΗΕ έδειξε ότι το 2050 σε ένα πληθυσμό 520 εκατομμυρίων το 40% θα είναι μετανάστες που έφτασαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά το 1995 και οι απόγονοι τους.

Από τα παραπάνω, δεν μπορούμε να πούμε ότι η εισροή των μεταναστών θα αντισταθμίσει τη μείωση του πληθυσμού των χωρών υποδοχής. Στις χώρες της Ευρωπαϊκή Ένωσης μελέτη έδειξε ότι το πρώτο μισό του 21 ου αιώνα οι πληθυσμοί των περισσότερο αναπτυγμένων χωρών θα είναι μικρότεροι και γηραιότεροι εξαιτίας της γονιμότητας που βρίσκεται κάτω από το επίπεδο αντικατάστασης των γενεών και της αυξημένης μακροβιότητας. Αν δεν υπάρχει μετανάστευση, η μείωση και η γήρανση των πληθυσμών αυτών θα είναι ακόμη μεγαλύτερη. Αντίστοιχα και στη χώρα μας, η πρόβλεψη από έρευνες που έχουν γίνει για το συγκεκριμένο θέμα είναι ότι ο πληθυσμός θα μειωθεί μέσα στην επόμενη πενηκονταετία.

Βέβαια δεν μπορούμε να κάνουμε ασφαλείς προβλέψεις για τις επιπτώσεις της μεταναστευτικής ροής στη δημογραφική κατάσταση της χώρας, αφού σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσει και το μέγεθος της αποδημίας των Ελλήνων για το οποίο όμως δεν έχουμε στατιστικά στοιχεία για τα αναλύσουμε.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η μετανάστευση αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις της εποχής μας. Οι χώρες οι οποίες υποδέχονται μετανάστες έρχονται αντιμέτωπες με τα πολύπλοκα ζητήματα της διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών και της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών.

Όπως προκύπτει από την διεθνή εμπειρία, η μετανάστευση προσφέρει στις χώρες υποδοχής μεγάλες ευκαιρίες προς αξιοποίηση. Οι μετανάστες φέρουν μαζί τους νέες δεξιότητες και εργατικότητα, στοιχεία τα οποία είναι απαραίτητα για εθνική οικονομία στην οποία μεταναστεύουν. Συμβάλουν θετικά στην αύξηση της παραγωγής, αφού απασχολούνται σε επαγγέλματα τα οποία ο γηγενής πληθυσμός βλέπει απαξιοτικά. Τα επαγγέλματα αυτά, όμως, είναι απαραίτητα για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Η γήρανση του πληθυσμού που παρατηρείται κυρίως, στις αναπτυγμένες οικονομίες, μπορεί να αντιμετωπιστεί ως ένα βαθμό με την εισροή μεταναστών οι οποίοι αποδημούν σε μια ηλικία που μπορούν να προσφέρουν ενεργά στο εργατικό δυναμικό.

Από την άλλη πλευρά, η μετανάστευση μπορεί να αποτελέσει πηγή νέων προβλημάτων, εάν φυσικά δεν επιτευχθεί κοινωνική και οικονομική ένταξη των μεταναστών. Η περιθωριοποίηση και ο κοινωνικός αποκλεισμός είναι φαινόμενα τα οποία πλήττουν ιδιαίτερα τους μετανάστες και φυσικά τις οικογένειες τους, με αποτέλεσμα να θέτουν σε κίνδυνο, τόσο την κοινωνική συνοχή όσο και την δική τους επιβίωση στο καινούργιο περιβάλλον. Η ξеноφοβία και ο ρατσισμός είναι φαινόμενα τα οποία τροφοδοτούν την αντίδραση από την πλευρά των μεταναστών. Στην χώρα μας, πολλοί ισχυρίζονται ότι οι μετανάστες είναι υπεύθυνοι για την αύξηση της εγκληματικότητας, χωρίς να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τα επίσημα στοιχεία τα οποία κάθε άλλο παρά από αυτό υποστηρίζουν.

Η μεγάλη ποικιλία των προσεγγίσεων που έχουν υιοθετηθεί στο θέμα της ένταξης των μεταναστών στις χώρες που είναι χώρες με μεταναστευτικό παρελθόν, θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί ως κύρια πηγή άντλησης στοιχείων για την χάραξη αποτελεσματικής μεταναστευτικής πολιτικής, τόσο σε Ευρωπαϊκό, όσο και σε εθνικό επίπεδο του κάθε κράτους. Η αποτελεσματική διαχείριση του φαινομένου της εισροής

μεταναστών και ιδιαίτερα της ένταξης τους στην οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτισμική ζωή της χώρας που τους υποδέχεται συνδέεται με το σχεδιασμό και την εφαρμογή σύγχρονης, αποτελεσματικής και μακροπρόθεσμης πολιτικής.

Από τα στοιχεία που έχουμε στην διάθεση μας για την χώρα μας, βλέπουμε πόσο σημαντική είναι συμβολή των μεταναστών στη οικονομία της. Είναι εμφανές ότι, όσο αποτελεσματικά ενσωματώνονται στην ελληνική κοινωνία οι αλλοδαποί υπήκοοι τρίτων χωρών, τόσο συμβάλουν θετικά στην ευημερία και την πρόοδο της. Και όταν λέμε αποτελεσματικότερη ενσωμάτωση, εννοούμε ότι μισθοί των αλλοδαπών θα παραμένουν στη χώρα μας μειώνοντας έτσι την εκροή κεφαλαίων, συμβάλλοντας θετικά στην εθνική αποταμίευση και στην αύξηση του Α.Ε.Π.. Οικονομικά μεγέθη που είναι πολύ σημαντικά για την χώρα μας. Με την ενσωμάτωση τους στην Ελληνική κοινωνία, θα καταφύγουν σε εργασίες νόμιμες, περιορίζοντας όσο το δυνατό την παραοικονομία και την ανεπίσημη εργασία, προσφέροντας έτσι στην φορολογία του κράτους καθώς και στην ενίσχυση της κοινωνικής ασφάλειας.

Οι μετανάστες δεν καταλαμβάνουν μόνο θέσεις εργασίας. Η παρουσία τους δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας για τους Έλληνες εργαζόμενους. Η πλεονάζουσα ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες δεν δημιουργεί μόνο πιέσεις για αύξηση των τιμών προς τα πάνω. Η παρουσία τους η οποία συμβάλει στη μείωση του κόστους παραγωγής και στη μείωση των πραγματικών μισθών έχει σαν αποτέλεσμα οι παραγωγοί να αυξάνουν την παραγωγή με αύξηση της απασχόλησης, ικανοποιώντας έτσι την υπερβάλλουσα ζήτηση.

Ο Νομός Κορινθίας δέχεται και αυτός τις επιπτώσεις από το φαινόμενο αυτό. Προσφέρει σε ένα αρκετά μεγάλο αριθμό αλλοδαπών εργασία και προσπαθεί να επωφεληθεί, όσο το δυνατόν περισσότερο από τη εγκατάστασή τους. Η παρουσία τους είναι αισθητή σε όλους τους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Ο Χαράλαμπος Κασίμης στο άρθρο του οι διαστάσεις του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ευρώπη σχολιάζει « η οικονομία θέλει και η πολιτική δεν τολμά ». Γι αυτό, οι κυβερνήσεις των κρατών μελών και η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να ενημερώσουν τους πολίτες τους για το πραγματικό μέγεθος και τα οφέλη της μετανάστευσης και η μεταναστευτική πολιτική που θα ακολουθήσουν να είναι δίκαιη και σωστή. Όσον αφορά τη χώρα μας, πέρα από τα παραπάνω, θα πρέπει να είναι πιο ανεκτική απέναντι τους και να του δώσει την ευκαιρία να ζήσουν και αυτοί με αξιοπρέπεια στο νέο περιβάλλον που αποφάσισαν να εγκατασταθούν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ήρα Έμκε-Πουλοπούλου, *Η μεταναστευτική πρόκληση*
Αθήνα: Παπαζήσης, 2007

2. Εθνικό Κέντρο κοινωνικών ερευνών, Ινστιτούτο κοινωνικής Πολιτικής, Αλίκη Μουίκη, Ματίνα Ναούμη, Γεωργία Παπαπέτρου, (επιμέλεια) *Το κοινωνικό πορτρέτο της Ελλάδας 2001*
Αθήνα 2002

3. Θεόδωρος Π. Λιανός, *Σύγχρονη μετανάστευση στην Ελλάδα: Οικονομική διερεύνηση*, Κέντρο Προγραμματισμού και οικονομικών ερευνών
Αθήνα 2003

4. Θεόδωρος Παπαθεοδώρου, *Νομικό καθεστώς αλλοδαπών*
Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2007

5. Τζένη Καβουνίδη, Αντώνης Κόντης, Θεόδωρος Λιανός, Ρωσσέτος Φακιολάς (επιμέλεια) *Μετανάστευση στην Ελλάδα*
Τόμος Α΄, εκδόσεις ΙΜΕΠΟ
Αθήνα 2008

6. Τζένη Καβουνίδη, Βασίλης Καρύδης Ηρώ Νικολακοπούλου Στεφάνου, Μ.-Γ. Λίλυ Στυλιανούδη (επιμέλεια), *Μετανάστευση στην Ελλάδα*, Τόμος Β΄, εκδόσεις ΙΜΕΠΟ
Αθήνα 2008

7. Κωνσταντίνος Ν. Κανελλόπουλος, Μαρία Γρέγου και Αθανάσιος Πετραλιάς, *Παράνομοι Μετανάστες στην Ελλάδα*, Κέντρο Προγραμματισμού και οικονομικών ερευνών,
Αθήνα 2006

❖ Επίσης χρησιμοποιήθηκε υλικό από τα εξής άρθρα:

➤ Ξενοφών Κοντιάδης/Θεόδωρος Παπαθεοδώρου (επιμέλεια), Η μεταρρύθμιση της μεταναστευτικής πολιτικής, Παναγιώτης Λιαργκόβας, Οικονομικές διαστάσεις της μετανάστευσης, εκδόσεις Παπαζήση, Αθίνα 2007

➤ Ξενοφών Κοντιάδης/Θεόδωρος Παπαθεοδώρου (επιμέλεια), Η μεταρρύθμιση της μεταναστευτικής πολιτικής, Χαράλαμπος Κασίμης, Οι διαστάσεις του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ευρώπη και οι αντιφάσεις της μεταναστευτικής πολιτικής, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2007

➤ Μεταναστευτικές Ροές και ανθρώπινα δικαιώματα Ηρώ Νικολακοπούλου-Στεφάνου, Απρίλιος 2008(άρθρο στην ιστοσελίδα του ενThesis-Μεικτές μεταναστευτικές ροές και ανθρώπινα δικαιώματα)

➤ Προσεγγίσεις του μειονοτικού και μεταναστευτικού φαινομένου (φάκελος σημειώσεων σεμιναρίου)
Ανοιχτό Σχολείο μεταναστών Πειραιά

Δρ.Αναστασία Παμουκτσόγλου Πάρεδρος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
Δρ.Αικατερίνη Χρυσάφάκη Διευθύντρια Ινστιτούτου 38^{ου} Δημοτικού Σχολείου Πειραιά

➤ Μεταναστευτικές ροές και θεωρητικές προσεγγίσεις στις Διεθνείς σχέσεις(φάκελος σημειώσεων σεμιναρίου)

Νικόλαος Τζιφάκης, Διδάσκων Διεθνών σχέσεων
Πανεπιστήμιο Κρήτης

➤ Μελέτη Συμβατότητας του Ελληνικού και του Ευρωπαϊκού Θεσμικού πλαισίου, Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου, Αθήνα 2004

Αναζητήθηκε υλικό και χρησιμοποιήθηκε από την ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής, του Εθνικού Παρατηρητήριου Εργασίας, της Νομαρχίας Κορινθίας, του Υπουργείου Παιδείας, της Εθνικής στατιστικής Υπηρεσίας ,Οι νομοί της Ελλάδας και από το www.economics.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

Για την εκπόνηση της εργασίας αυτής αναζητήθηκε και χρησιμοποιήθηκε υλικό από τις εξής υπηρεσίες:

1. Τμήμα Αστική Κατάσταση Αλλοδαπών και Μετανάστευσης του Ν. Κορινθίας
2. Τμήμα Απασχόλησης της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης του Ν.Κορινθίας

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους υπαλλήλους της Αστυνομικής Διεύθυνσης Κορινθίας και συγκεκριμένα του τμήματος αλλοδαπών και του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού Κορίνθου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

A. Πίνακες και γραφήματα όπως αυτά προέκυψαν από το υλικό που συλλέχτηκε στην έρευνα ,από το Τμήμα αστικής κατάστασης αλλοδαπών και μετανάστευσης του Νομού Κορινθίας και από το την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση του Νομού Κορινθίας.

B. Στατιστικά στοιχεία όπως αυτά προέκυψαν από την μηχανογράφηση του τμήματος αστικής κατάστασης αλλοδαπών και μετανάστευσης του Ν.Κορινθίας μέχρι και την ημέρα που ζητήθηκαν (20-01-2009).

A.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 ΚΑΙ ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

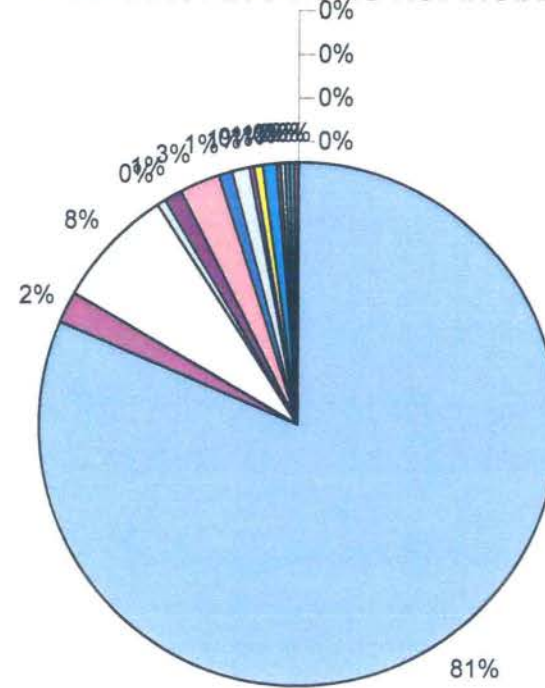
Αριθμός αδειών παραμονής που εκδόθηκαν με την έναρξη εφαρμογής του ν.2910/01 στον νομό Κορινθίας από το τμήμα αστικής κατάστασης αλλοδαπών και μετανάστευσης του Ν.Κορινθίας ανά εθνικότητα.

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΔΕΙΩΝ ΠΟΥ ΕΚΔΟΘΗΚΑΝ
ΑΛΒΑΝΙΚΗ	4754
ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ	291
ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ	504
ΡΩΣΙΚΗ	88
ΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ	54
ΙΝΔΙΚΗ	122
ΜΟΛΔΑΒΙΚΗ	136
ΟΥΚΡΑΝΙΚΗ	218
ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ	3
ΓΕΩΡΓΙΑΝΗ	39
ΤΥΝΗΣΙΑΚΗ	5
ΣΕΡΒΙΚΗ	7
ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ	11
ΠΟΛΩΝΙΚΗ	59
ΣΥΡΙΑΚΗ	6
ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΖΙΚΗ	1
ΟΥΖΜΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ	4
ΑΡΜΕΝΙΚΗ	10
ΚΑΖΑΚΑΣΤΑΝ	8
ΛΙΘΟΥΑΝΙΚΗ	6
ΣΟΥΔΑΝΙΚΗ	2
ΣΛΟΒΑΚΙΚΗ	14
ΑΖΕΡΜΠΑΙΤΖΑΝ	1
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	4
ΣΚΟΠΙΑΝΗ	5
ΛΕΥΚΟΡΩΣΣΙΚΗ	2
ΝΟΤΙΟΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ	1
ΝΙΓΗΡΙΑΝΗ	1
ΛΙΒΑΝΕΖΙΚΗ	3
ΚΟΛΟΜΒΙΑΝΗ	2
ΟΥΓΓΑΡΙΚΗ	14
ΚΙΝΕΖΙΚΗ	1
ΜΠΑΓΚΛΑΝΤΕΣ	23
ΙΡΑΝΙΚΗ	3
ΣΤΕΧΙΚΗ	5
ΚΕΝΥΑΤΙΚΗ	2
ΜΑΡΟΚΙΝΗ	1
ΛΕΤΟΝΙΚΗ	2
ΖΑΜΠΙΑ	1
ΚΑΝΑΔΙΚΗ	1
ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ	4
ΤΟΥΡΚΙΚΗ	2
ΑΥΣΤΡΙΑΚΗ	1
ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ	3
ΙΟΡΔΑΝΙΚΗ	2
ΑΡΑΒΙΚΗ	1
ΣΥΝΟΛΟ	6428

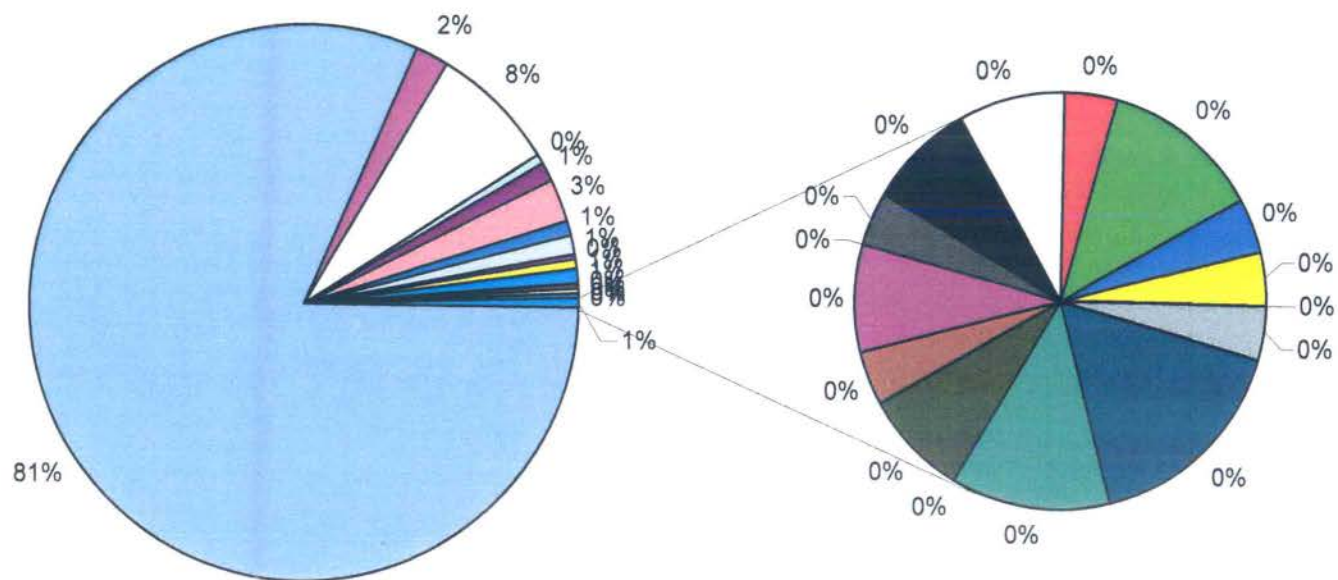
ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΕΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΥΠΗΚΟΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ Ν.2910/2001 ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

ΑΛΒΑΝΙΚΗ	ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ	ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ	ΡΩΣΙΚΗ	ΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ	ΙΝΔΙΚΗ	ΜΟΛΔΑΒΙΚΗ
ΟΥΚΡΑΝΙΚΗ	ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ	ΓΕΩΡΓΙΑΝΗ	ΜΠΑΓΚΛΑΝΤΕΣ	ΠΟΛΩΝΙΚΗ	ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ	ΣΕΡΒΙΚΗ
ΣΥΡΙΑΚΗ	ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΖΙΚΗ	ΟΥΖΜΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ	ΑΡΜΕΝΙΚΗ	ΚΑΖΑΚΑΣΤΑΝ	ΛΙΘΟΥΑΝΙΚΗ	ΣΟΥΔΑΝΙΚΗ
ΣΛΟΒΑΚΙΚΗ	ΑΖΕΡΜΠΑΙΤΖΑΝ	ΒΡΑΖΙΛΙΑ	ΣΚΟΠΙΑΝΗ	ΛΕΥΚΟΡΩΣΣΙΚΗ	ΝΟΤΙΟΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ	ΝΙΓΗΡΙΑΝΗ
ΛΙΒΑΝΕΖΙΚΗ	ΚΟΛΟΜΒΙΑΝΗ	ΟΥΓΓΑΡΙΚΗ	ΚΙΝΕΖΙΚΗ	ΤΥΝΗΣΙΑΚΗ	ΙΡΑΝΙΚΗ	ΣΤΕΧΙΚΗ
ΚΕΝΥΑΤΙΚΗ	ΜΑΡΟΚΙΝΗ	ΛΕΤΟΝΙΚΗ	ΖΑΜΠΙΑ	ΚΑΝΑΔΙΚΗ	ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ	ΤΟΥΡΚΙΚΗ
ΑΥΣΤΡΙΑΚΗ	ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ	ΙΟΡΔΑΝΙΚΗ	ΑΡΑΒΙΚΗ			

ΑΝΤΡΕΣ ΥΠΗΚΟΟΙ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΟΥ ΝΟΝΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ Ν.2910/2001

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ	ΓΕΩΡΓΙΑΝΗ	ΜΠΑΓΚΛΑΝΤΕΣ	ΠΟΛΩΝΙΚΗ	ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ	ΣΕΡΒΙΚΗ	ΣΥΡΙΑΚΗ
ΦΙΛΙΠΠΙΝΝΕΖΙΚΗ	ΟΥΖΜΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ	ΑΡΜΕΝΙΚΗ	ΚΑΖΑΚΑΣΤΑΝ	ΛΙΘΟΥΑΝΙΚΗ	ΣΟΥΔΑΝΙΚΗ	ΣΛΟΒΑΚΙΚΗ
ΑΖΕΡΜΠΑΙΤΖΑΝ	ΒΡΑΖΙΛΙΑ	ΣΚΟΠΙΑΝΗ	ΛΕΥΚΟΡΩΣΣΙΚΗ	ΝΟΤΙΟΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ	ΝΙΓΗΡΙΑΝΗ	ΛΙΒΑΝΕΖΙΚΗ
ΚΟΛΟΜΒΙΑΝΗ	ΟΥΓΓΑΡΙΚΗ	ΚΙΝΕΖΙΚΗ	ΤΥΝΗΣΙΑΚΗ	ΙΡΑΝΙΚΗ	ΣΤΕΧΙΚΗ	ΚΕΝΥΑΤΙΚΗ
ΜΑΡΟΚΙΝΗ	ΛΕΤΟΝΙΚΗ	ΖΑΜΠΙΑ	ΚΑΝΑΔΙΚΗ	ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ	ΤΟΥΡΚΙΚΗ	ΑΥΣΤΡΙΑΚΗ
ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ	ΙΟΡΔΑΝΙΚΗ	ΑΡΑΒΙΚΗ				

A.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 ΚΑΙ ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Αριθμός αδειών παραμονής που εκδόθηκαν με την έναρξη εφαρμογής του ν.2910/01 στον νομό Κορινθίας από το τμήμα αστικής κατάστασης αλλοδαπών και μετανάστευσης του Ν.Κορινθίας ανά εθνικότητα & ανά φύλο.

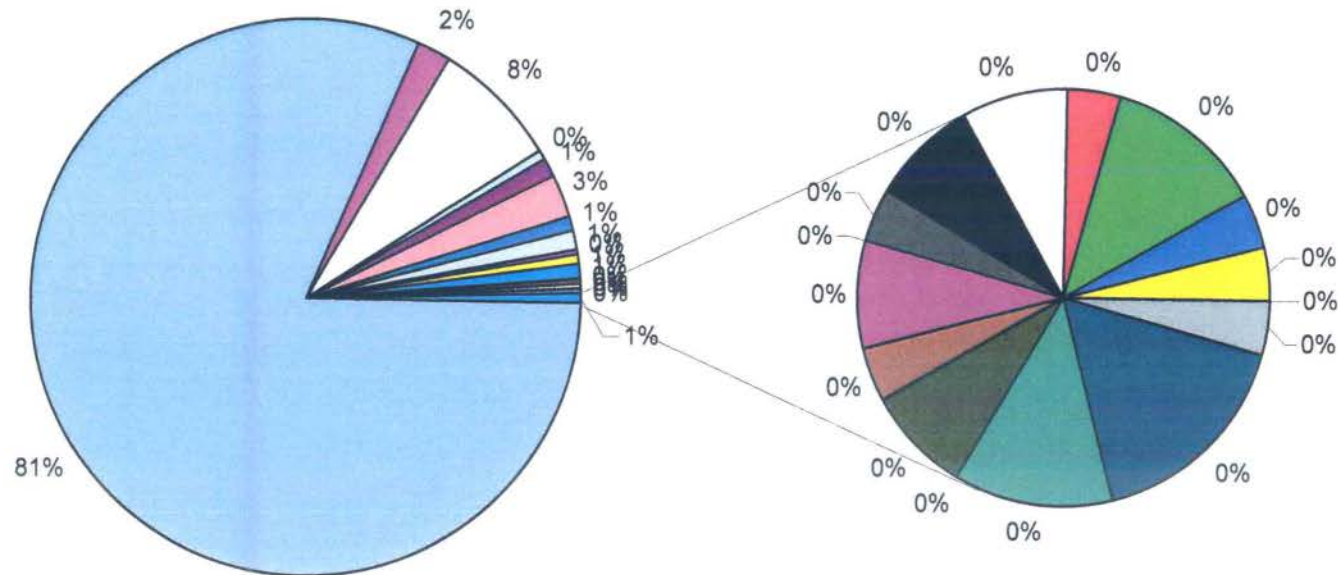
<u>ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΕΣ</u>	<u>ΑΝΤΡΕΣ</u>
ΑΛΒΑΝΙΚΗ	3516
ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ	85
ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ	326
ΡΩΣΙΚΗ	16
ΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ	50
ΙΝΔΙΚΗ	115
ΜΟΛΔΑΒΙΚΗ	37
ΟΥΚΡΑΝΙΚΗ	44
ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ	2
ΓΕОРΓΙΑΝΗ	14
ΗΠΑΓΚΛΑΝΤΕΣ	23
ΠΟΛΩΝΙΚΗ	32
ΠΟΥΣΚΟΣΛΑΒΙΚΗ	5
ΣΕΡΒΙΚΗ	4
ΣΥΡΙΑΚΗ	3
ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΖΙΚΗ	0
ΟΥΖΜΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ	1
ΑΡΜΕΝΙΚΗ	1
ΚΑΖΑΚΑΣΤΑΝ	2
ΛΙΘΟΥΑΝΙΚΗ	3
ΣΟΥΔΑΝΙΚΗ	2
ΣΛΟΒΑΚΙΚΗ	6
ΑΖΕΡΜΠΑΙΤΖΑΝ	0
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	1
ΣΚΟΠΙΑΝΗ	3
ΛΕΥΚΟΡΩΣΣΙΚΗ	1
ΝΟΤΙΟΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ	0
ΝΙΓΗΡΙΑΝΗ	0
ΛΙΘΑΝΕΣΙΚΗ	1
ΚΟΛΟΜΒΙΑΝΗ	1
ΟΥΓΓΑΡΙΚΗ	1
ΚΙΝΕΣΙΚΗ	1
ΤΥΝΗΣΙΑΚΗ	4
ΙΡΑΝΙΚΗ	3
ΙΤΕΧΙΚΗ	0
ΚΕΝΥΑΤΙΚΗ	2
ΜΑΡΟΚΙΝΗ	1
ΛΕΤΟΝΙΚΗ	2
ΣΑΜΠΙΑ	0

ΚΑΝΑΔΙΚΗ	1
ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ	2
ΤΟΥΡΚΙΚΗ	2
ΑΥΣΤΡΙΑΚΗ	1
ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ	3
ΙΟΡΔΑΝΙΚΗ	1
ΑΡΑΒΙΚΗ	1
ΣΥΝΟΛΟ	4320

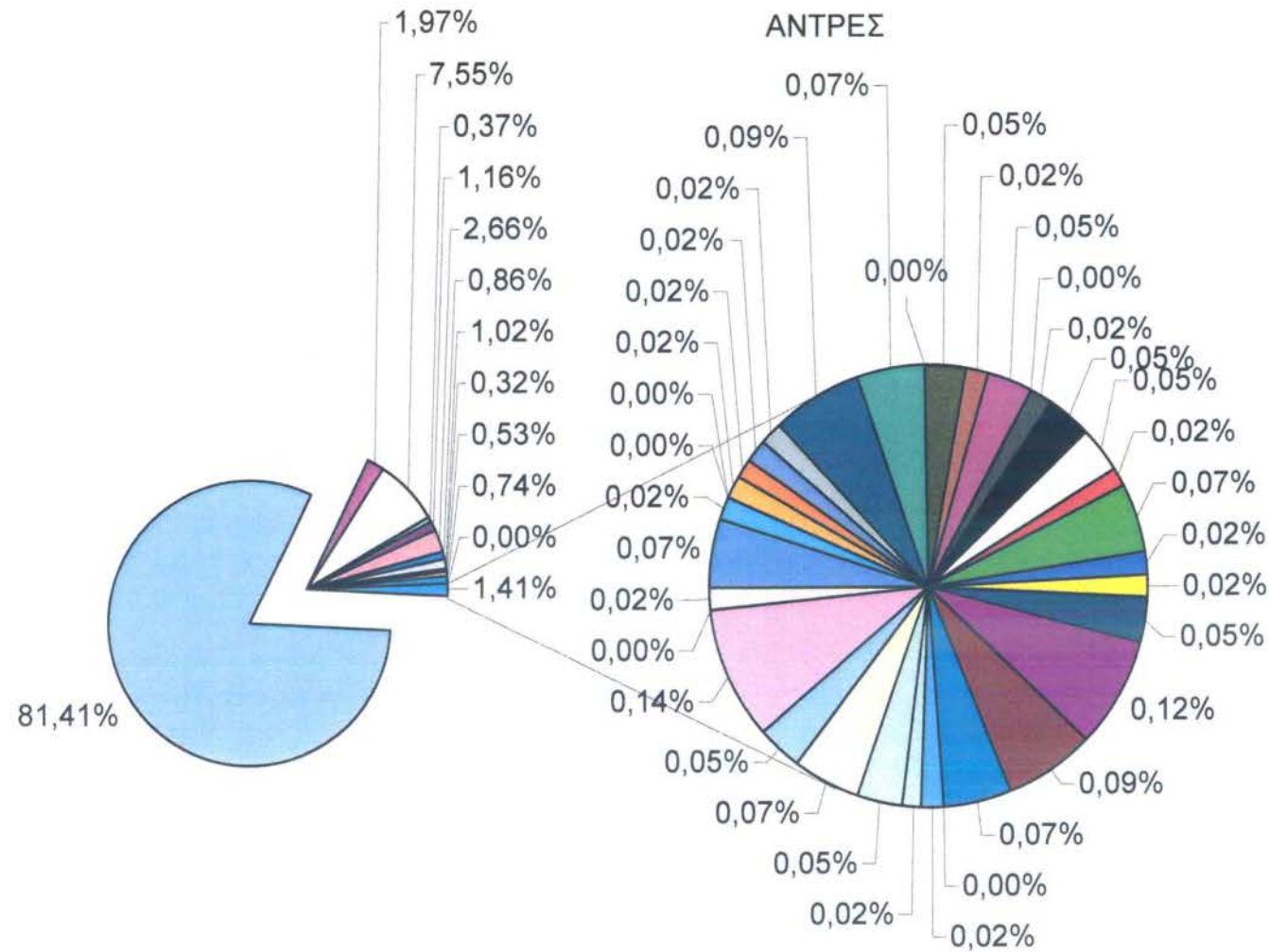

ΑΝΤΡΕΣ ΥΠΗΚΟΟΙ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΟΥ ΝΟΝΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ Ν.2910/2001

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ	ΓΕΩΡΓΙΑΝΗ	ΜΠΑΓΚΛΑΝΤΕΣ	ΠΟΛΩΝΙΚΗ	ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ	ΣΕΡΒΙΚΗ	ΣΥΡΙΑΚΗ
ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΖΙΚΗ	ΟΥΖΜΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ	ΑΡΜΕΝΙΚΗ	ΚΑΖΑΚΑΣΤΑΝ	ΛΙΘΟΥΑΝΙΚΗ	ΣΟΥΔΑΝΙΚΗ	ΣΛΟΒΑΚΙΚΗ
ΑΖΕΡΜΠΑΙΤΖΑΝ	ΒΡΑΖΙΛΙΑ	ΣΚΟΠΙΑΝΗ	ΛΕΥΚΟΡΩΣΣΙΚΗ	ΝΟΤΙΟΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ	ΝΙΓΗΡΙΑΝΗ	ΛΙΒΑΝΕΖΙΚΗ
ΚΟΛΟΜΒΙΑΝΗ	ΟΥΓΓΑΡΙΚΗ	ΚΙΝΕΖΙΚΗ	ΤΥΝΗΣΙΑΚΗ	ΙΡΑΝΙΚΗ	ΣΤΕΧΙΚΗ	ΚΕΝΥΑΤΙΚΗ
ΜΑΡΟΚΙΝΗ	ΛΕΤΟΝΙΚΗ	ΖΑΜΠΙΑ	ΚΑΝΑΔΙΚΗ	ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ	ΤΟΥΡΚΙΚΗ	ΑΥΣΤΡΙΑΚΗ
ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ	ΙΟΡΔΑΝΙΚΗ	ΑΡΑΒΙΚΗ				

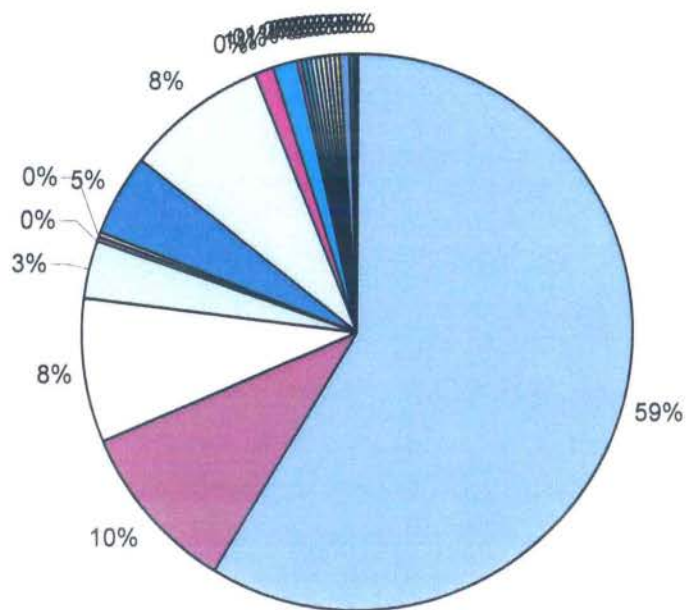
- ΑΛΒΑΝΙΚΗ
- ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ
- ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ
- ΡΩΣΙΚΗ
- ΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ
- ΙΝΔΙΚΗ
- ΜΟΛΔΑΒΙΚΗ
- ΟΥΚΡΑΝΙΚΗ
- ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ
- ΓΕΩΡΓΙΑΝΗ
- ΜΠΑΓΚΛΑΝΤΕΣ
- ΠΟΛΩΝΙΚΗ
- ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ
- ΣΕΡΒΙΚΗ
- ΣΥΡΙΑΚΗ
- ΦΙΛΙΠΙΝΝΕΖΙΚΗ
- ΟΥΖΜΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ
- ΑΡΜΕΝΙΚΗ
- ΚΑΖΑΚΑΣΤΑΝ
- ΛΙΘΟΥΑΝΙΚΗ
- ΣΟΥΔΑΝΙΚΗ
- ΣΛΟΒΑΚΙΚΗ
- ΑΖΕΡΜΠΑΙΤΖΑΝ
- ΒΡΑΖΙΛΙΑ
- ΣΚΟΠΙΑΝΗ
- ΛΕΥΚΟΡΩΣΣΙΚΗ

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΑΛΒΑΝΙΚΗ	1238
ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ	206
ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ	178
ΡΩΣΙΚΗ	72
ΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ	4
ΙΝΔΙΚΗ	7
ΜΟΛΔΑΒΙΚΗ	99
ΟΥΚΡΑΝΙΚΗ	174
ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ	1
ΓΕΩΡΓΙΑΝΗ	25
ΜΠΑΓΚΛΑΝΤΕΣ	0
ΠΟΛΩΝΙΚΗ	27
ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ	6
ΣΕΡΒΙΚΗ	3
ΣΥΡΙΑΚΗ	3
ΦΙΛΙΠΙΝΝΕΖΙΚΗ	1
ΟΥΖΜΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ	3
ΑΡΜΕΝΙΚΗ	9
ΚΑΖΑΚΑΣΤΑΝ	6
ΛΙΘΟΥΑΝΙΚΗ	3
ΣΟΥΔΑΝΙΚΗ	0
ΣΛΟΒΑΚΙΚΗ	8
ΑΖΕΡΜΠΑΙΤΖΑΝ	1
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	3
ΣΚΟΠΙΑΝΗ	2
ΛΕΥΚΟΡΩΣΣΙΚΗ	1
ΝΟΤΙΟΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ	1
ΝΙΓΗΡΙΑΝΗ	1
ΛΙΒΑΝΕΖΙΚΗ	2
ΚΟΛΟΜΒΙΑΝΗ	1
ΟΥΓΓΑΡΙΚΗ	13
ΚΙΝΕΖΙΚΗ	0
ΤΥΝΗΣΙΑΚΗ	1
ΙΡΑΝΙΚΗ	0
ΣΤΕΧΙΚΗ	5
ΚΕΝΥΑΤΙΚΗ	0
ΜΑΡΟΚΙΝΗ	0
ΛΕΤΟΝΙΚΗ	0
ΖΑΜΠΙΑ	1
ΚΑΝΑΔΙΚΗ	0

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ	2
ΤΟΥΡΚΙΚΗ	0
ΑΥΣΤΡΙΑΚΗ	0
ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ	0
ΙΟΡΔΑΝΙΚΗ	1
ΑΡΑΒΙΚΗ	0
ΣΥΝΟΛΟ	2108

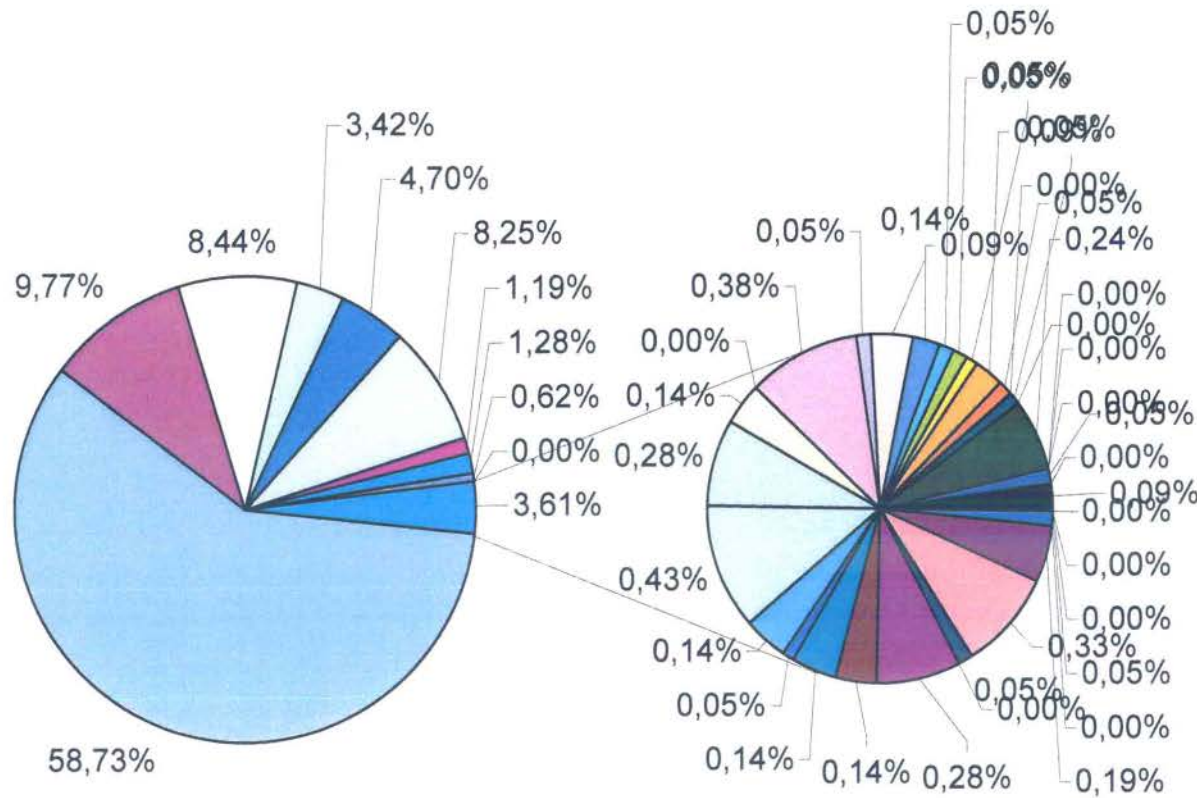
ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΟΥ ΝΟΜΙΜΟΠΗΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ Ν.2910/2001

ΑΛΒΑΝΙΚΗ	ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ	ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ	ΡΩΣΙΚΗ	ΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ	ΙΝΔΙΚΗ	ΜΟΛΔΑΒΙΚΗ
ΟΥΚΡΑΝΙΚΗ	ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ	ΓΕΩΡΓΙΑΝΗ	ΜΠΑΓΚΛΑΝΤΕΣ	ΠΟΛΩΝΙΚΗ	ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ	ΣΕΡΒΙΚΗ
ΣΥΡΙΑΚΗ	ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΖΙΚΗ	ΟΥΖΜΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ	ΑΡΜΕΝΙΚΗ	ΚΑΖΑΚΑΣΤΑΝ	ΛΙΘΟΥΑΝΙΚΗ	ΣΟΥΔΑΝΙΚΗ
ΣΛΟΒΑΚΙΚΗ	ΑΖΕΡΜΠΑΙΤΖΑΝ	ΒΡΑΖΙΛΙΑ	ΣΚΟΠΙΑΝΗ	ΛΕΥΚΟΡΩΣΣΙΚΗ	ΝΟΤΙΟΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ	ΝΙΓΗΡΙΑΝΗ
ΛΙΒΑΝΕΖΙΚΗ	ΚΟΛΟΜΒΙΑΝΗ	ΟΥΓΓΑΡΙΚΗ	ΚΙΝΕΖΙΚΗ	ΤΥΝΗΣΙΑΚΗ	ΙΡΑΝΙΚΗ	ΣΤΕΧΙΚΗ
ΚΕΝΥΑΤΙΚΗ	ΜΑΡΟΚΙΝΗ	ΛΕΤΟΝΙΚΗ	ΖΑΜΠΙΑ	ΚΑΝΑΔΙΚΗ	ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ	ΤΟΥΡΚΙΚΗ
ΑΥΣΤΡΙΑΚΗ	ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ	ΙΟΡΔΑΝΙΚΗ	ΑΡΑΒΙΚΗ			

ΓΥΝΑΙΚΕΣ

- ΑΛΒΑΝΙΚΗ
- ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ
- ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ
- ΡΩΣΙΚΗ
- ΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ
- ΙΝΔΙΚΗ
- ΜΟΛΔΑΒΙΚΗ
- ΟΥΚΡΑΝΙΚΗ
- ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ
- ΓΕΩΡΓΙΑΝΗ
- ΜΠΑΓΚΛΑΝΤΕΣ
- ΠΟΛΩΝΙΚΗ
- ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ
- ΣΕΡΒΙΚΗ
- ΣΥΡΙΑΚΗ
- ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΖΙΚΗ
- ΟΥΖΜΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ
- ΑΡΜΕΝΙΚΗ
- ΚΑΖΑΚΑΣΤΑΝ
- ΛΙΘΟΥΑΝΙΚΗ
- ΣΟΥΔΑΝΙΚΗ
- ΣΛΟΒΑΚΙΚΗ
- ΑΖΕΡΜΠΑΙΤΖΑΝ
- ΒΡΑΖΙΛΙΑ
- ΣΚΟΠΙΑΝΗ
- ΛΕΥΚΟΡΩΣΣΙΚΗ

A.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 ΚΑΙ ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

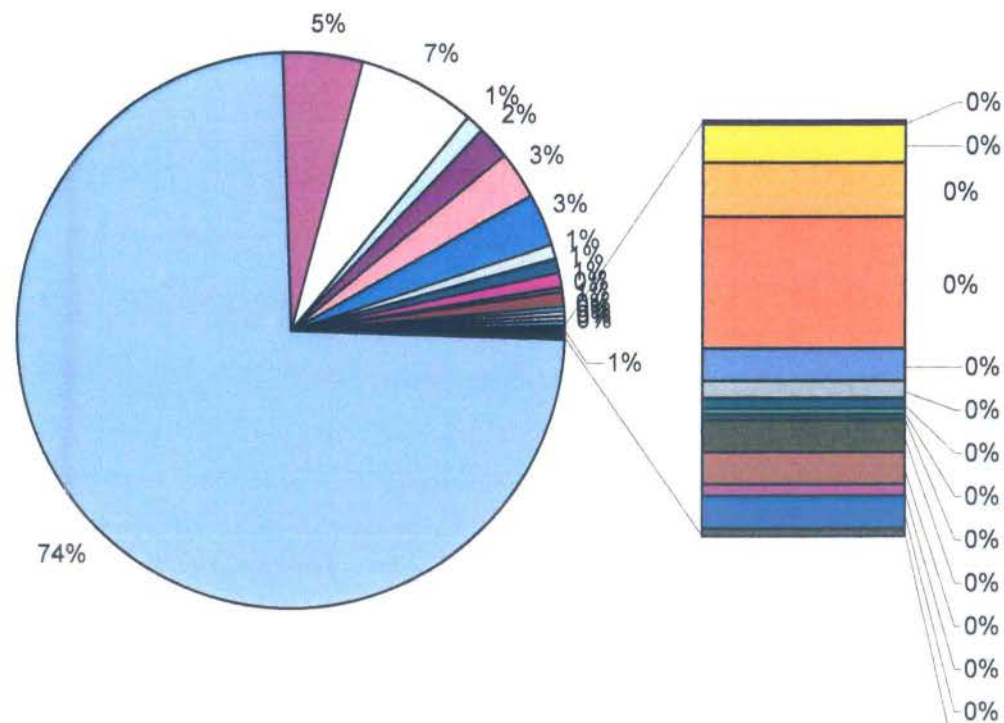
Αριθμός αδειών εργασίας που εκδόθηκαν με την έναρξη εφαρμογής του ν.2910/01 στον νομό Κορινθίας από την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση του Ν.Κορινθίας ανά εθνικότητα.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΔΕΙΩΝ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΠΟΥ
ΕΚΔΟΘΗΚΑΝ ΑΠΟ
ΤΗΝ ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΚΑΤΑ
ΤΟ ΕΤΟΣ 2001

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΕΣ	
ΑΛΒΑΝΙΚΗ	5918
ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ	382
ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ	568
ΡΩΣΙΚΗ	83
ΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ	145
ΙΝΔΙΚΗ	235
ΟΥΚΡΑΝΙΚΗ	254
ΜΟΛΔΑΒΙΚΗ	67
ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ	65
ΓΕΩΡΓΙΑΣΝΗ	49
ΤΥΝΗΣΙΑΚΗ	4
ΣΕΡΒΙΚΗ	8
ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ	20
ΠΟΛΩΝΙΚΗ	63
ΣΥΡΙΑΚΗ	11
ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΖΙΚΗ	3
ΟΥΖΜΠΕΚΙΣΤΑΝ	2
ΚΑΖΑΚΣΤΑΝ	15
ΛΙΘΟΥΑΝΙΚΗ	8
ΣΟΥΔΑΝΙΚΗ	1
ΣΛΟΒΑΚΙΚΗ	6
ΣΚΟΠΙΑΝΗ	14
ΛΕΥΚΟΡΩΣΣΙΚΗ	17
ΝΟΤΙΟΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ	1
ΝΙΓΗΡΙΑΝΗ	1
ΛΙΒΑΝΕΖΙΚΗ	4
ΚΟΛΟΜΒΙΑΝΗ	1
ΟΥΓΓΡΙΚΗ	7
ΚΙΝΕΖΙΚΗ	10
ΜΠΑΓΓΛΑΝΤΕΣ	24
ΙΡΑΝΙΚΗ	6
ΚΕΝΥΑΤΙΚΗ	3
ΜΑΡΟΚΙΝΗ	2
ΛΕΤΟΝΙΚΗ	1
ΖΑΜΠΙΑ	1
ΤΟΥΡΚΙΚΗ	6
ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ	6
ΙΟΡΔΑΝΙΚΗ	2
ΚΥΠΡΙΑΚΗ	6
ΣΑΝ ΝΤΟΜΙΝΙΚΟ	1
ΣΥΝΟΛΟ	8020

ΑΔΕΙΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΠΟΥ ΕΚΔΟΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ Ν.2910/2001

■ ΑΛΒΑΝΙΚΗ	■ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ	□ ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ	□ ΡΩΣΙΚΗ	■ ΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ	■ ΙΝΔΙΚΗ	■ ΟΥΚΡΑΝΙΚΗ
□ ΜΟΛΔΑΒΙΚΗ	■ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ	■ ΓΕΩΡΓΙΑΣΝΗ	■ ΤΥΝΗΣΙΑΚΗ	■ ΣΕΡΒΙΚΗ	■ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ	■ ΠΟΛΩΝΙΚΗ
■ ΣΥΡΙΑΚΗ	■ ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΖΙΚΗ	■ ΟΥΖΜΠΕΚΙΣΤΑΝ	□ ΚΑΖΑΚΕΣΤΑΝ	□ ΛΙΘΟΥΑΝΙΚΗ	□ ΣΟΥΔΑΝΙΚΗ	■ ΣΛΟΒΑΚΙΚΗ
■ ΣΚΟΠΙΑΝΗ	■ ΛΕΥΚΟΡΩΣΣΙΚΗ	□ ΝΟΤΙΟΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ	■ ΝΙΓΗΡΙΑΝΗ	■ ΛΙΒΑΝΕΖΙΚΗ	■ ΚΟΛΟΜΒΙΑΝΗ	■ ΟΥΓΓΡΙΚΗ
■ ΚΙΝΕΖΙΚΗ	■ ΜΠΑΓΛΑΝΤΕΣ	■ ΙΡΑΝΙΚΗ	■ ΚΕΝΥΑΤΙΚΗ	■ ΜΑΡΟΚΙΝΗ	■ ΛΕΤΟΝΙΚΗ	■ ΖΑΜΠΙΑ
■ ΤΟΥΡΚΙΚΗ	■ ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ	■ ΙΟΡΔΑΝΙΚΗ	■ ΚΥΠΡΙΑΚΗ	■ ΣΑΝ ΝΤΟΜΙΝΙΚΟ		

B.

Στατιστικά στοιχεία

Εκδοθείσες Άδειες ανά Κατηγορία Άδειας ΒΑΣΕΙ ΕΚΔΟΣΗΣ (ΣΥΝΟΛΑ ΑΝΑ ΕΤΟΣ) - ΑΝΑ

Κατηγορία Άδειας	Σύνολο
Έτος:0	
ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (Ν.3386/05, άρθρο 15, παρ. 1-4)	1
ΣΥΖΥΓΟΙ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε.	1
	2
Έτος:1969	
ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	1
	1
Έτος:2001	
ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	1
ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΑΔΕΙΑ	3
ΣΥΖΥΓΟΙ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε.	1
	5
Έτος:2003	
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	15
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ	18
ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ	11
ΓΟΝΕΙΣ ΗΜΕΔΑΓΩΝ	8
ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	1831
ΕΠΙΧΕΙΡΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	5
ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε.	2
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΝΩΣΗ	105
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΙ	1
ΣΠΟΥΔΕΣ	1
ΣΥΖΥΓΟΙ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε.	67
ΥΠΟΤΡΟΦΟΙ	1
	2065
Έτος:2004	
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	24
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ	284
ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ	39
ΓΟΝΕΙΣ ΗΜΕΔΑΓΩΝ	16
ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	3949
ΕΠΙΧΕΙΡΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	13
ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε.	10
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΝΩΣΗ	365
ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ-ΚΡΙΘΕΝΤΕΣ ΩΣ ΑΛΛΟΓΕΝΕΙΣ ΑΛΛΟΔΑΓΟΙ	1
ΣΠΟΥΔΕΣ	7
ΣΤΕΛΕΧΗ ΕΤΑΙΡΙΩΝ	3
ΣΥΖΥΓΟΙ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε.	231
ΥΠΟΤΡΟΦΟΙ	2
	4944
Έτος:2005	
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	23
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ	109
ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ	60
ΓΟΝΕΙΣ ΗΜΕΔΑΓΩΝ	7
ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	4666
ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (Ν.3386/05, άρθρο 15, παρ. 1-4)	1
ΕΠΙΧΕΙΡΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	8
ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε.	11
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΝΩΣΗ	629
ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ-ΚΡΙΘΕΝΤΕΣ ΩΣ ΑΛΛΟΓΕΝΕΙΣ ΑΛΛΟΔΑΓΟΙ	1
ΣΠΟΥΔΕΣ	17
ΣΥΖΥΓΟΙ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε.	180

Εκδοθείσες Άδειες ανά Κατηγορία Άδειας ΒΑΣΕΙ ΕΚΔΟΣΗΣ (ΣΥΝΟΛΑ ΑΝΑ ΕΤΟΣ) - ΑΝΑ

Κατηγορία Άδειας	Σύνολο
Έτος:2005	
ΥΠΟΤΡΟΦΟΙ	2
	5714
Έτος:2006	
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	11
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (Ν.3386/05, άρθρο 25)	2
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ	32
Άρθρο 91 παρ.11, Ν3386/2005	635
ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ	77
ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΥΠΗΚΟΟΥ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (Π.Δ.131/06)	15
ΓΝΩΡΙΜΙΑ Η ΑΣΚΗΣΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΙΚΟΥ ΒΙΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 41, παρ. 2)	10
ΓΟΝΕΙΣ ΗΜΕΔΑΓΩΝ	15
ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	1123
ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (Ν.3386/05, άρθρο 15, παρ. 1-4)	1920
ΕΠΟΧΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	4
ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΥΠΗΚΟΟΥ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (Π.Δ.131/06)	518
ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε.	21
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΝΩΣΗ	435
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΙ	3
ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 15, παρ. 5)	25
ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ-ΚΡΙΘΕΝΤΕΣ ΩΣ ΑΛΛΟΓΕΝΕΙΣ ΑΛΛΟΔΑΓΟΙ	1
ΣΠΟΥΔΕΣ	21
ΣΠΟΥΔΕΣ (Ν.3386/05, άρθρα 28 και 29)	1
ΣΥΖΥΓΟΙ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε.	97
ΣΥΖΥΓΟΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 61)	30
ΣΥΖΥΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗ Ε.Ε. (Π.Δ.106/07, άρθρο 9)	3
ΣΥΝΤΗΡΟΥΜΕΝΑ ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 61)	2
ΥΠΟΤΡΟΦΟΙ	1
	5002
Έτος:2007	
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006)	2
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (Ν.3386/05, άρθρο 25)	19
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ	1
ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ(Ν.3386/05Κ.Υ.Α.11702/23-06-06π.ε.ρ.β)	4
Άρθρο 18 παρ.4, Ν3536/2007	87
Άρθρο 91 παρ.11, Ν3386/2005	185
ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ	10
ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΥΠΗΚΟΟΥ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (Π.Δ.131/06)	167
ΓΝΩΡΙΜΙΑ Η ΑΣΚΗΣΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΙΚΟΥ ΒΙΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 41, παρ. 2)	12
ΓΟΝΕΑΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΗΜΕΔΑΓΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 94)	2
ΓΟΝΕΙΣ ΗΜΕΔΑΓΩΝ	2
ΔΕΝ ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006)	6
ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	114
ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006)	17
ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (Ν.3386/05, άρθρο 15, παρ. 1-4)	3603
ΕΠΟΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (Ν.3386/05, άρθρο 16)	1
ΚΡΙΘΕΝΤΕΣ ΩΣ ΑΛΛΟΓΕΝΕΙΣ ΑΛΛΟΔΑΓΟΙ	1
ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΙ ΓΝΩΣΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ (Ν.3386/05, άρθρο 39)	1
ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 62)	2
ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΥΠΗΚΟΟΥ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (Π.Δ.131/06)	2407
ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε.	6
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΝΩΣΗ	34
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΑΤΟΜΑ (Ν.3386/05, άρθρο 36)	1
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΙ	1

Εκδοθείσες Άδειες ανά Κατηγορία Άδειας ΒΑΣΕΙ ΕΚΔΟΣΗΣ (ΣΥΝΟΛΑ ΑΝΑ ΕΤΟΣ) - ΑΝΑ

Κατηγορία Άδειας	Σύνολο
Έτος:2007	
ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006)	2
ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 15, παρ. 5)	98
ΣΠΟΥΔΕΣ	3
ΣΠΟΥΔΕΣ (Ν.3386/05, άρθρα 28 και 29)	35
ΣΠΟΥΔΗ Η ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΤΟΥ ΑΓΕΙΟΡΤΙΚΟΥ ΜΟΝΑΧΙΚΟΥ ΒΙΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 41, παρ. 1)	1
ΣΥΖΥΓΟΙ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε.	12
ΣΥΖΥΓΟΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 61)	116
ΣΥΖΥΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗ Ε.Ε. (Π.Δ.106/07, άρθρο 9)	5
ΣΥΝΤΗΡΟΥΜΕΝΑ ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 61)	26
ΣΥΝΤΗΡΟΥΜΕΝΑ ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗ Ε.Ε. (Π.Δ.106/07, άρθρο 9)	5
ΥΠΟΤΡΟΦΟΙ (Ν.3386/05, άρθρο 34, παρ. 1 και 2)	1
ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.11702/23-06-06 περ. α)	1
	6990
Έτος:2008	
ΑΘΛΗΤΕΣ - ΠΡΟΠΟΝΗΤΕΣ (Ν.3386/05, άρθρο 20, παρ. 1-4)	3
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006)	9
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (Ν.3386/05, άρθρο 25)	16
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ	1
ΑΟΡΙΣΤΗΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ (Ν.3386/05, άρθρο 91, παρ. 2)	218
Άρθρο 18 παρ.4, Ν3536/2007	58
Άρθρο 91 παρ.11, Ν3386/2005	16
ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΥΠΗΚΟΟΥ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (Π.Δ.131/06)	263
ΓΝΩΡΙΜΙΑ Η ΑΣΚΗΣΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΙΚΟΥ ΒΙΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 41, παρ. 2)	11
ΓΟΝΕΑΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΗΜΕΔΑΓΓΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 94)	11
ΔΕΝ ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006)	112
ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	13
ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006)	121
ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (Ν.3386/05, άρθρο 15, παρ. 1-4)	3582
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ (Ν.3386/05, άρθρο 30, παρ. 1 και 2)	6
ΕΠΙ ΜΑΚΡΟΝ ΔΙΑΜΕΝΩΝ (Π.Δ.150/06)	1
ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ-ΜΕΛΟΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ (Ν.3386/05, άρθρο 43)	1
ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 62)	6
ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 63)	88
ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗ Ε.Ε. (Π.Δ.106/07, άρθρα 11 και 12)	1
ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗ Ε.Ε. (Π.Δ.106/07, άρθρο 17)	1
ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΥΠΗΚΟΟΥ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (Π.Δ.131/06)	2820
ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε.	1
Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006, παρ. 6	6
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΝΩΣΗ	6
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΑΤΟΜΑ (Ν.3386/05, άρθρο 36)	3
ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006)	6
ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006)	6
ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 15, παρ. 5)	99
ΣΠΟΥΔΕΣ (Ν.3386/05, άρθρα 28 και 29)	33
ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΕ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (Ν.3386/05, άρθρο 30, παρ.3)	1
ΣΥΖΥΓΟΙ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε.	7
ΣΥΖΥΓΟΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 61)	102
ΣΥΖΥΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗ Ε.Ε. (Π.Δ.106/07, άρθρο 9)	5
ΣΥΝΤΗΡΟΥΜΕΝΑ ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 61)	25
ΣΥΝΤΗΡΟΥΜΕΝΑ ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗ Ε.Ε. (Π.Δ.106/07, άρθρο 9)	2
ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.11702/23-06-06 περ. α)	3
	7663
Έτος:2009	

Εκδοθείσες Άδειες ανά Κατηγορία Άδειας ΒΑΣΕΙ ΕΚΔΟΣΗΣ (ΣΥΝΟΛΑ ΑΝΑ ΕΤΟΣ) - ΑΝΑ

Κατηγορία Άδειας	Σύνολο
ΑΟΡΙΣΤΗΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ (Ν.3386/05, άρθρο 91, παρ. 2)	13
ΑΟΡΙΣΤΟΥ	1
ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΥΠΗΚΟΟΥ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (Π.Δ. 131/06)	8
ΓΟΝΕΑΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΗΜΕΔΑΓΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 94)	1
ΔΕΝ ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006)	6
ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006)	7
ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (Ν.3386/05, άρθρο 15, παρ. 1-4)	139
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ (Ν.3386/05, άρθρο 30, παρ. 1 και 2)	1
ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ(Ν.3386/05, άρθρο 63)	8
ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΥΠΗΚΟΟΥ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (Π.Δ. 131/06)	118
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΝΩΣΗ	1
ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006)	2
ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 15, παρ. 5)	5
ΣΠΟΥΔΕΣ (Ν.3386/05, άρθρα 28 και 29)	4
ΣΥΖΥΓΟΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 61)	3
	317
Έτος:2010	
ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	1
	1
	32704

Εκδοθείσες Άδειες ανά Κατηγορία Άδειας ΒΑΣΕΙ ΕΚΔΟΣΗΣ (ΣΥΝΟΛΑ) - ΑΝΑ

Σύνολο		
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΑΘΛΗΤΕΣ - ΠΡΟΠΟΝΗΤΕΣ (Ν.3386/05, άρθρο 20, παρ. 1-4)	
		1
		1
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	
		63
		63
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (Ν.3386/05, άρθρο 25)	
		36
		36
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ	
		424
		424
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΑΟΡΙΣΤΗΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ (Ν.3386/05, άρθρο 91, παρ. 2)	
		229
		229
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:Άρθρο 91 παρ.11, Ν3386/2005	
		642
		642
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ	
		172
		172
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΥΠΗΚΟΥ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ	
		440
		440
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΓΝΩΡΙΜΙΑ Η ΑΣΚΗΣΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΙΚΟΥ ΒΙΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 41, παρ. 2)	
		30
		30
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΓΟΝΕΑΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΗΜΕΔΑΠΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 94)	
		13
		13
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΓΟΝΕΙΣ ΗΜΕΔΑΠΩΝ	
		41
		41
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	
		11251
		11251
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (Ν.3386/05, άρθρο 15, παρ. 1-4)	
		9148
		9148
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΕΠΙΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ (Ν.3386/05, άρθρο 30, παρ. 1 και 2)	
		7
		7
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΕΠΙ ΜΑΚΡΟΝ ΔΙΑΜΕΝΩΝ (Π.Δ.150/06)	
		1
		1
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΕΠΟΧΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	
		17
		17
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ-ΜΕΛΟΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ (Ν.3386/05, άρθρο 43)	
		1
		1
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΚΡΙΘΕΝΤΕΣ ΩΣ ΑΛΛΟΓΕΝΕΙΣ ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	
		1

Εκδοθείσες Άδειες ανά Κατηγορία Άδειας ΒΑΣΕΙ ΕΚΔΟΣΗΣ (ΣΥΝΟΛΑ) - ΑΝΑ

Σύνολο			
			1
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΛΕΥΤΟΥΡΓΟΙ ΓΝΩΣΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ (Ν.3386/05, άρθρο 39)		1
			1
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 62)		8
			8
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 63)		95
			95
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗ Ε.Ε (Π.Δ.106/07, άρθρα 11 και 12)		1
			1
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗ Ε.Ε (Π.Δ.106/07, άρθρο 17)		1
			1
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΥΠΗΚΟΟΥ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (Π.Δ.131/06)		4631
			4631
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε.		40
			40
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΝΩΣΗ		1455
			1455
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΑΤΟΜΑ (Ν.3386/05, άρθρο 36)		2
			2
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΙ		5
			5
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 15, παρ. 5)		217
			217
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ-ΚΡΙΘΕΝΤΕΣ ΩΣ ΑΛΛΟΓΕΝΕΣ ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ		2
			2
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΣΠΟΥΔΕΣ		45
			45
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΣΠΟΥΔΕΣ (Ν.3386/05, άρθρα 28 και 29)		72
			72
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΕ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (Ν.3386/05, άρθρο 30, παρ.3)		1
			1
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΣΠΟΥΔΗ Η ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΤΟΥ ΑΓΒΟΡΙΤΙΚΟΥ ΜΟΝΑΧΙΚΟΥ ΒΙΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 41, παρ. 1)		1
			1
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΣΤΕΛΕΧΗ ΕΤΑΙΡΙΩΝ		3
			3
Είδος Άδειας:Ανανέωση	Κατηγορία Άδειας:ΣΥΖΥΓΟΙ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε.		

Εκδοθείσες Άδειες ανά Κατηγορία Άδειας ΒΑΣΕΙ ΕΚΔΟΣΗΣ (ΣΥΝΟΛΑ) - ΑΝΑ

Σύνολο	513
	513
Είδος Άδειας:Ανανέωση Κατηγορία Άδειας:ΣΥΖΥΓΟΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 61)	204
	204
Είδος Άδειας:Ανανέωση Κατηγορία Άδειας:ΣΥΖΥΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗ Ε.Ε (Π.Δ.106/07, άρθρο 9)	11
	11
Είδος Άδειας:Ανανέωση Κατηγορία Άδειας:ΣΥΝΤΗΡΟΥΜΕΝΑ ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 61)	34
	34
Είδος Άδειας:Ανανέωση Κατηγορία Άδειας:ΣΥΝΤΗΡΟΥΜΕΝΑ ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗ Ε.Ε (Π.Δ.106/07, άρθρο 9)	5
	5
Είδος Άδειας:Ανανέωση Κατηγορία Άδειας:ΥΠΟΤΡΟΦΟΙ	3
	3
Είδος Άδειας:Ανανέωση Κατηγορία Άδειας:ΥΠΟΤΡΟΦΟΙ (Ν.3386/05, άρθρο 34, παρ. 1 και 2)	1
	1
Είδος Άδειας:Ανανέωση Κατηγορία Άδειας:ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.11702/23-06-06 περ.	1
	1
Είδος Άδειας:Ανανέωση Βεβαίωσης Κατηγορία Άδειας:ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-	7
	7
Είδος Άδειας:Ανανέωση Βεβαίωσης Κατηγορία Άδειας:ΔΕΝ ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-	28
	28
Είδος Άδειας:Ανανέωση Βεβαίωσης Κατηγορία Άδειας:ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006)	59
	59
Είδος Άδειας:Ανανέωση Βεβαίωσης Κατηγορία Άδειας:Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006, παρ. 6	5
	5
Είδος Άδειας:Ανανέωση Βεβαίωσης Κατηγορία Άδειας:ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-	4
	4
Είδος Άδειας:Ανανέωση Βεβαίωσης Κατηγορία Άδειας:ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006)	2
	2
Είδος Άδειας:Επιαναχορήγηση Κατηγορία Άδειας:ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	1
	1
Είδος Άδειας:Επιαναχορήγηση Κατηγορία Άδειας:ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΥΠΗΚΟΟΥ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (Π.Δ.131/06)	1
	1
Είδος Άδειας:Επιαναχορήγηση Κατηγορία Άδειας:ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΝΩΣΗ	1
	1
Είδος Άδειας:Επανάδοση Κατηγορία Άδειας:ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	10
	10

Εκδοθείσες Άδειες ανά Κατηγορία Άδειας ΒΑΣΕΙ ΕΚΔΟΣΗΣ (ΣΥΝΟΛΑ) - ΑΝΑ

Σύνολο	
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (Ν.3386/05, άρθρο 25)	1
	1
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ	21
	21
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΑΟΡΙΣΤΗΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ (Ν.3386/05, άρθρο 91, παρ. 2)	2
	2
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΑΟΡΙΣΤΟΥ	1
	1
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:Άρθρο 18 παρ.4, Ν3536/2007	3
	3
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:Άρθρο 91 παρ.11, Ν3386/2005	42
	42
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ	6
	6
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ ΑΔΒΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΥΠΗΚΟΟΥ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ	5
	5
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΓΝΩΡΙΜΙΑ Η ΑΣΚΗΣΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΙΚΟΥ ΒΙΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 41, παρ. 2)	2
	2
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΓΟΝΕΑΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΗΜΕΔΑΓΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 94)	1
	1
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΓΟΝΕΙΣ ΗΜΕΔΑΓΩΝ	2
	2
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	418
	418
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (Ν.3386/05, άρθρο 15, παρ. 1-4)	85
	85
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ(Ν.3386/05, άρθρο 63)	1
	1
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΥΠΗΚΟΟΥ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (Π.Δ. 131/06)	102
	102
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε	4
	4
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΝΩΣΗ	61
	61
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 15, παρ. 5)	10

Εκδοθείσες Άδειες ανά Κατηγορία Άδειας ΒΑΣΕΙ ΕΚΔΟΣΗΣ (ΣΥΝΟΛΑ) - ΑΝΑ

Σύνολο	10
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΣΠΟΥΔΕΣ	4
	4
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΣΠΟΥΔΕΣ (Ν.3386/05, άρθρα 28 και 29)	1
	1
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΣΥΖΥΓΟΙ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε	32
	32
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΣΥΖΥΓΟΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 61)	7
	7
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΣΥΝΤΗΡΟΥΜΕΝΑ ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 61)	5
	5
Είδος Άδειας:Επανάκδοση Κατηγορία Άδειας:ΥΠΟΤΡΟΦΟΙ	1
	1
Είδος Άδειας:Χορήγηση Κατηγορία Άδειας:ΑΘΛΗΤΕΣ - ΠΡΟΠΟΝΗΤΕΣ (Ν.3386/05, άρθρο 20, παρ. 1-4)	2
	2
Είδος Άδειας:Χορήγηση Κατηγορία Άδειας:ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ(Ν.3386/05Κ.Υ.Α.11702/23-06-	4
	4
Είδος Άδειας:Χορήγηση Κατηγορία Άδειας:Άρθρο 18 παρ.4, Ν3536/2007	142
	142
Είδος Άδειας:Χορήγηση Κατηγορία Άδειας:Άρθρο 91 παρ.11, Ν3386/2005	152
	152
Είδος Άδειας:Χορήγηση Κατηγορία Άδειας:ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ	19
	19
Είδος Άδειας:Χορήγηση Κατηγορία Άδειας:ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ ΑΔΒΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΥΠΗΚΟΟΥ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ	8
	8
Είδος Άδειας:Χορήγηση Κατηγορία Άδειας:ΓΝΩΡΙΜΙΑ Η ΑΣΚΗΣΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΙΚΟΥ ΒΙΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 41, παρ. 2)	1
	1
Είδος Άδειας:Χορήγηση Κατηγορία Άδειας:ΓΟΝΙΜΣ ΗΜΕΔΑΓΩΝ	5
	5
Είδος Άδειας:Χορήγηση Κατηγορία Άδειας:ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	29
	29
Είδος Άδειας:Χορήγηση Κατηγορία Άδειας:ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (Ν.3386/05, άρθρο 15, παρ. 1-4)	13
	13
Είδος Άδειας:Χορήγηση Κατηγορία Άδειας:ΕΠΟΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (Ν.3386/05, άρθρο 16)	1
	1
Είδος Άδειας:Χορήγηση Κατηγορία Άδειας:ΕΠΟΧΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	

Εκδοθείσες Άδειες ανά Κατηγορία Άδειας ΒΑΣΕΙ ΕΚΔΟΣΗΣ (ΣΥΝΟΛΑ) - ΑΝΑ

Σύνολο			
			13
			13
Είδος Άδειας:Χορήγηση	Κατηγορία Άδειας:ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΥΠΗΚΟΟΥ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (Π.Δ.131/06)		
			1129
			1129
Είδος Άδειας:Χορήγηση	Κατηγορία Άδειας:ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε.		
			7
			7
Είδος Άδειας:Χορήγηση	Κατηγορία Άδειας:ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΝΩΣΗ		
			58
			58
Είδος Άδειας:Χορήγηση	Κατηγορία Άδειας:ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΑΤΟΜΑ (Ν.3386/05, άρθρο 36)		
			2
			2
Είδος Άδειας:Χορήγηση	Κατηγορία Άδειας:ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΑΔΒΑ		
			3
			3
Είδος Άδειας:Χορήγηση	Κατηγορία Άδειας:ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ-ΚΡΙΘΕΝΤΕΣ ΩΣ ΑΛΛΟΓΕΝΕΙΣ ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ		
			1
			1
Είδος Άδειας:Χορήγηση	Κατηγορία Άδειας:ΣΥΖΥΓΟΙ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε.		
			51
			51
Είδος Άδειας:Χορήγηση	Κατηγορία Άδειας:ΣΥΖΥΓΟΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 61)		
			40
			40
Είδος Άδειας:Χορήγηση	Κατηγορία Άδειας:ΣΥΖΥΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗ Ε.Ε. (Π.Δ.106/07, άρθρο 9)		
			2
			2
Είδος Άδειας:Χορήγηση	Κατηγορία Άδειας:ΣΥΝΤΗΡΟΥΜΕΝΑ ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 61)		
			14
			14
Είδος Άδειας:Χορήγηση	Κατηγορία Άδειας:ΣΥΝΤΗΡΟΥΜΕΝΑ ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗ Ε.Ε. (Π.Δ.106/07, άρθρο 9)		
			2
			2
Είδος Άδειας:Χορήγηση	Κατηγορία Άδειας:ΥΠΟΤΡΟΦΟΙ		
			2
			2
Είδος Άδειας:Χορήγηση	Κατηγορία Άδειας:ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.11702/23-06-06 περ.		
			3
			3
Είδος Άδειας:Χορήγηση	Βεβαίωσης Κατηγορία Άδειας:ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-		
			4
			4
Είδος Άδειας:Χορήγηση	Βεβαίωσης Κατηγορία Άδειας:ΔΕΝ ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-		
			96
			96
Είδος Άδειας:Χορήγηση	Βεβαίωσης Κατηγορία Άδειας:ΞΕΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006)		
			86
			86
Είδος Άδειας:Χορήγηση	Βεβαίωσης Κατηγορία Άδειας:Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006, παρ. 6		
			1
			1

Εκδοθείσες Άδειες ανά Κατηγορία Άδειας ΒΑΣΕΙ ΕΚΔΟΣΗΣ (ΣΥΝΟΛΑ) - ΑΝΑ

Σύνολο	
Έδος Άδειας:Χορήγηση Βεβαίωσης Κατηγορία Άδειας:ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-	4
	4
Έδος Άδειας:Χορήγηση Βεβαίωσης Κατηγορία Άδειας:ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006)	6
	6
	32704

Εκδοθείσες Άδειες ανά Κατηγορία Άδειας ΒΑΣΕΙ ΕΚΔΟΣΗΣ (ΣΥΝΟΛΑ ΑΝΑ ΕΤΟΣ) - ΑΝΑ

Έτος	Σύνολο
Κατηγορία Άδειας:ΑΘΛΗΤΕΣ - ΠΡΟΠΟΝΗΤΕΣ (Ν.3386/05, άρθρο 20, παρ. 1-4)	
2008	3
	3
Κατηγορία Άδειας:ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	
2003	15
2004	24
2005	23
2006	11
	73
Κατηγορία Άδειας:ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006)	
2007	2
2008	9
	11
Κατηγορία Άδειας:ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (Ν.3386/05, άρθρο 25)	
2006	2
2007	19
2008	16
	37
Κατηγορία Άδειας:ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ	
2003	18
2004	284
2005	109
2006	32
2007	1
2008	1
	445
Κατηγορία Άδειας:ΑΟΡΙΣΤΗΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ (Ν.3386/05, άρθρο 91, παρ. 2)	
2008	218
2009	13
	231
Κατηγορία Άδειας:ΑΟΡΙΣΤΟΥ	
2009	1
	1
Κατηγορία Άδειας:ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ(Ν.3386/05Κ.Υ.Α.11702/23-06-06περ.β)	
2007	4
	4
Κατηγορία Άδειας:Άρθρο 18 παρ.4, Ν3536/2007	
2007	87
2008	58
	145
Κατηγορία Άδειας:Άρθρο 91 παρ.11, Ν3386/2005	
2006	635
2007	185
2008	16
	836
Κατηγορία Άδειας:ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ	
2003	11
2004	39
2005	60
2006	77
2007	10
	197
Κατηγορία Άδειας:ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ ΑΔΒΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΥΠΗΚΟΟΥ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (Π.Δ.131/06)	

Εκδοθείσες Άδειες ανά Κατηγορία Άδειας ΒΑΣΕΙ ΕΚΔΟΣΗΣ (ΣΥΝΟΛΑ ΑΝΑ ΕΤΟΣ) - ΑΝΑ

Έτος	Σύνολο
2006	15
2007	167
2008	263
2009	8
	453
Κατηγορία Άδειας:ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΗΑΣΚΗΣΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΙΚΟΥ ΒΙΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 41, παρ. 2)	
2006	10
2007	12
2008	11
	33
Κατηγορία Άδειας:ΓΟΝΕΑΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΗΜΕΔΑΓΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 94)	
2007	2
2008	11
2009	1
	14
Κατηγορία Άδειας:ΓΟΝΕΙΣ ΗΜΕΔΑΓΩΝ	
2003	8
2004	16
2005	7
2006	15
2007	2
	48
Κατηγορία Άδειας:ΔΕΝ ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006)	
2007	6
2008	112
2009	6
	124
Κατηγορία Άδειας:ΞΕΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	
1969	1
2001	1
2003	1831
2004	3949
2005	4666
2006	1123
2007	114
2008	13
2010	1
	11699
Κατηγορία Άδειας:ΞΕΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006)	
2007	17
2008	121
2009	7
	145
Κατηγορία Άδειας:ΞΕΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (Ν.3386/05, άρθρο 15, παρ. 1-4)	
	1
2005	1
2006	1920
2007	3603
2008	3582
2009	139
	9246
Κατηγορία Άδειας:ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ (Ν.3386/05, άρθρο 30, παρ. 1 και 2)	
2008	6
2009	1

Εκδοθείσες Άδειες ανά Κατηγορία Άδειας ΒΑΣΕΙ ΕΚΔΟΣΗΣ (ΣΥΝΟΛΑ ΑΝΑ ΕΤΟΣ) - ΑΝΑ

Έτος	Σύνολο
	7
Κατηγορία Άδειας:ΕΠΙ ΜΑΚΡΟΝ ΔΙΑΜΕΝΩΝ (Π.Δ.150/06)	
2008	1
	1
Κατηγορία Άδειας:ΕΠΟΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (Ν.3386/05, άρθρο 16)	
2007	1
	1
Κατηγορία Άδειας:ΕΠΟΧΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	
2003	5
2004	13
2005	8
2006	4
	30
Κατηγορία Άδειας:ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ-ΜΕΛΟΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ (Ν.3386/05, άρθρο 43)	
2008	1
	1
Κατηγορία Άδειας:ΚΡΙΘΕΝΤΕΣ ΩΣ ΑΛΛΟΓΕΝΕΙΣ ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	
2007	1
	1
Κατηγορία Άδειας:ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΙ ΓΝΩΣΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ (Ν.3386/05, άρθρο 39)	
2007	1
	1
Κατηγορία Άδειας:ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 62)	
2007	2
2008	6
	8
Κατηγορία Άδειας:ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 63)	
2008	88
2009	8
	96
Κατηγορία Άδειας:ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗ Ε.Ε (Π.Δ.106/07, άρθρα 11 και 12)	
2008	1
	1
Κατηγορία Άδειας:ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗ Ε.Ε (Π.Δ.106/07, άρθρο 17)	
2008	1
	1
Κατηγορία Άδειας:ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΥΠΗΚΟΟΥ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (Π.Δ.131/06)	
2006	518
2007	2407
2008	2820
2009	118
	5863
Κατηγορία Άδειας:ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε	
2003	2
2004	10
2005	11
2006	21
2007	6
2008	1
	51
Κατηγορία Άδειας:Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006, παρ. 6	
2008	6
	6

Εκδοθείσες Άδειες ανά Κατηγορία Άδειας ΒΑΣΕΙ ΕΚΔΟΣΗΣ (ΣΥΝΟΛΑ ΑΝΑ ΕΤΟΣ) - ΑΝΑ

Έτος	Σύνολο
Κατηγορία Άδειας:ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΝΩΣΗ	
2003	105
2004	365
2005	629
2006	435
2007	34
2008	6
2009	1
	1575
Κατηγορία Άδειας:ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΑΤΟΜΑ (Ν.3386/05, άρθρο 36)	
2007	1
2008	3
	4
Κατηγορία Άδειας:ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΙ	
2003	1
2006	3
2007	1
	5
Κατηγορία Άδειας:ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006)	
2008	6
2009	2
	8
Κατηγορία Άδειας:ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.21535/7-11-2006)	
2007	2
2008	6
	8
Κατηγορία Άδειας:ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 15, παρ. 5)	
2006	25
2007	98
2008	99
2009	5
	227
Κατηγορία Άδειας:ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΑΔΕΙΑ	
2001	3
	3
Κατηγορία Άδειας:ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΚΡΙΘΕΝΤΕΣ ΩΣ ΑΛΛΟΓΕΝΕΣ ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	
2004	1
2005	1
2006	1
	3
Κατηγορία Άδειας:ΣΠΟΥΔΕΣ	
2003	1
2004	7
2005	17
2006	21
2007	3
	49
Κατηγορία Άδειας:ΣΠΟΥΔΕΣ (Ν.3386/05, άρθρα 28 και 29)	
2006	1
2007	35
2008	33
2009	4
	73
Κατηγορία Άδειας:ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΕ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (Ν.3386/05, άρθρο 30, παρ.3)	

Εκδοθείσες Άδειες ανά Κατηγορία Άδειας ΒΑΣΕΙ ΕΚΔΟΣΗΣ (ΣΥΝΟΛΑ ΑΝΑ ΕΤΟΣ) - ΑΝΑ

Έτος	Σύνολο
2008	1
	1
Κατηγορία Άδειας:ΣΠΟΥΔΗ Η ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΤΟΥ ΑΓΘΟΡΙΤΙΚΟΥ ΜΟΝΑΧΙΚΟΥ ΒΙΟΥ (Ν.3386/05, άρθρο 41, παρ. 1)	
2007	1
	1
Κατηγορία Άδειας:ΣΤΕΛΕΧΗ ΕΤΑΙΡΙΩΝ	
2004	3
	3
Κατηγορία Άδειας:ΣΥΖΥΓΟΙ ΠΟΛΙΤΩΝ Ε.Ε.	
	1
2001	1
2003	67
2004	231
2005	180
2006	97
2007	12
2008	7
	596
Κατηγορία Άδειας:ΣΥΖΥΓΟΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 61)	
2006	30
2007	116
2008	102
2009	3
	251
Κατηγορία Άδειας:ΣΥΖΥΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗ Ε.Ε (Π.Δ.106/07, άρθρο 9)	
2006	3
2007	5
2008	5
	13
Κατηγορία Άδειας:ΣΥΝΤΗΡΟΥΜΕΝΑ ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ (Ν.3386/05, άρθρο 61)	
2006	2
2007	26
2008	25
	53
Κατηγορία Άδειας:ΣΥΝΤΗΡΟΥΜΕΝΑ ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗ Ε.Ε (Π.Δ.106/07, άρθρο 9)	
2007	5
2008	2
	7
Κατηγορία Άδειας:ΥΠΟΤΡΟΦΟΙ	
2003	1
2004	2
2005	2
2006	1
	6
Κατηγορία Άδειας:ΥΠΟΤΡΟΦΟΙ (Ν.3386/05, άρθρο 34, παρ. 1 και 2)	
2007	1
	1
Κατηγορία Άδειας:ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ (Ν.3386/05 Κ.Υ.Α.11702/23-06-06 περ. α)	
2007	1
2008	3
	4
	32704